Memorii Jurnale

CRISTIAN PEPINO

Cartea de la Vama Veche

HUMANITAS

CRISTIAN PEPINO

Cartea de la Vama Veche

HUMANITAS
2015

ISBN 978-973-50-4869-3

CRISTIAN PEPINO s-a născut pe 29 octombrie 1950 la Bucureşti. A frecventat Liceul Lazăr. A absolvit Secţia regie a IATC Bucureşti, avându-i ca profesori pe Mihai Dimiu, David Esrig, Radu Penciulescu.

Ca regizor, s-a dedicat teatrului de animaţie, realizând până în prezent peste 120 de spectacole, marea lor majoritate cu colaborarea soţiei sale, scenografa Cristina Pepino (1951-2013). Multe dintre spectacolele pe care le-a regizat au fost distinse cu premii internaţionale: 1981 – Marele Premiu la Festivalul Internaţional PIF de la Zagreb pentru spectacolul *Metamorfoze* după Ovidius, Teatrul de Păpuşi din Constanţa; 1982 – Premiul special al juriului la Festivalul PIF pentru *Sânziana şi Pepelea,* Teatrul de Păpuşi din Galaţi; 2001 – Premiul de creaţie la Festivalul PIF pentru *Adunarea păsărilor,* Teatrul Ţăndărică; 2008 – Premiul pentru regie la Festivalul Mondial de la Praga pentru *Candid,* Teatrul Ţăndărică; 2010 – Premiul de regie şi Premiul de excelenţă pentru cel mai bun spectacol de teatru de păpuşi la Festivalul Golden Magnolia de la Shanghai pentru spectacolul *Pinocchio,* Teatrul Colibri, Craiova. Alte premii şi distincţii: 2000 – Premiul pentru întreaga activitate, Festivalul Gulliver, Galaţi; 2002 – Ordinul pentru Merit în grad de Cavaler; 2003 – Premiul de excelenţă pentru întreaga activitate conferit de Ministerul Culturii; 2004 – Premiul special UNITER pentru teatru de păpuşi; 2009 – doctor honoris causa al Universităţii de Arte din Târgu Mureş. În 1990 a devenit profesor la Secţia de teatru de păpuşi a Academiei de Teatru şi Film (azi UNATC) din Bucureşti.

A publicat: *Automate, idoli, păpuşi,* Editura Alma şi Festivalul Gulliver, Galaţi, 1998; la UNATC Press, Bucureşti: *Tehnica teatrului de animaţie,* 2005; *Tehnologii digitale în spectacolul de animaţie,* 2005; *Introducere în grafica şi animaţia 3D,* 2006; *De la video la virtual – imaginea în spectacolul contemporan* şi *Regia spectacolului de animaţie,* 2007; *Istoria secretă a păpuşilor. Teatrul de animaţie şi sacrul. Eseuri,* 2014.

Sunt mândru că sunt biped.
Prietenii ştiu de ce.

Cuvânt înainte
(se poate trece peste el)

Aveţi în faţă o carte fără pretenţii. O carte de vacanţă, cum s-ar spune, sau de citit în tren. S-au strâns de-a lungul anilor tot felul de amintiri haioase de la mare, pe care le-am povestit prietenilor mei mai tineri sau mai bătrâni. Mulţi dintre ei mi-au zis să le adun într-o carte. Am ezitat, în primul rând pentru că nu ştiam dacă pot să intereseze pe cineva. Până la urmă le-am pus pe hârtie.

Sper să vă amuze aceste istorioare. Pe unele le-am scris când era câte un prieten supărat – şi i le-am trimis pe e-mail. Prietenii mi-au răspuns că au râs când le-au citit şi mi-au cerut să le mai trimit. Aşa a crescut cartea.

Nu e o carte nostalgică. Dar ce se întâmpla pe-atunci la Doimai sau la Vama Veche probabil că nu se mai poate întâmpla acum, iar cei care au fost pe-acolo şi nu mai sunt printre noi… ei bine, nu mai sunt şi gata. Eram nişte tineri născuţi în jurul anului 1950 care au avut şansa să fie contemporani cu artişti şi personalităţi culturale de la care au putut învăţa. Am apucat câţiva ani de relativă libertate între 1965 şi „Tezele din iulie” 1971, o perioadă foarte buna, în care au apărut multe cărţi valoroase, româneşti şi străine, în care se făceau creaţii extraordinare în teatru, în artele plastice etc. Cenzura încă nu se manifesta atât de agresiv. Aveam iluzia libertăţii – până când, încet-încet, am început s-o încasăm.

Ca să fiu cinstit, noi, tinerii aceia, eram cam snobi, dar eu cred că snobii ajută artele să evolueze, în primul rând pentru că sunt consumatori de artă, umplu sălile de spectacol şi trebuie să fie întotdeauna foarte bine informaţi. Pentru noi, snobii acelor ani, era de ruşine să nu fi citit o carte imediat ce apărea, şi se tipăreau foarte multe cărţi importante în perioada aceea. Dacă cineva pomenea despre un autor într-o seară, la o şuetă, şi eu nu ştiam nimic despre autorul cu pricina, mergeam repede la bibliotecă a doua zi şi-i citeam cartea; sau mergeam chiar în noaptea aceea la prietenul meu Dimi Simon (care nu prea împrumuta cărţi) şi-l rugam să-mi dea totuşi cartea măcar până a doua zi, ca să nu mă fac de râs neştiind despre ce-i vorba. Şi a doua zi, cheaun de oboseală, i-o aduceam înapoi, iar el,

pentru că nu mă credea că am citit-o pe toată, mă verifica punându-mi întrebări…

Era greu să fii snob pe vremea aia. Acum te uiţi pe Google şi te informezi imediat. Şi apoi, acum e mai simplu, lista de cărţi e mult mai scurtă, dacă i-ai citit pe Coelho şi pe Houellebecq pare să fie suficient, eşti considerat un om cult. Iar dacă l-ai citit şi pe Patapievici eşti de-a dreptul erudit.

În vremurile acelea însă, trebuia să faci mereu eforturi ca să nu devii ţinta ironiilor celor din jur. Scriitorul Sen Alexandru ne povestea odată că, în grupul lui de amici, una dintre distracţiile favorite era, când printre ei apărea un nou-venit, să-l pună la încercare vorbind despre cărţi inexistente, scrise de autori imaginari. Numeau asta „călărirea prostului”. Câte unul dintre intruşi se lăsa păcălit şi afirma că şi el citise cartea respectivă şi că-i plăcea autorul la nebunie – spre amuzamentul tuturor. Odată s-a întâmplat ca o victimă a acestui joc, la sfârşit, după ce i-au spus că de fapt cartea despre care vorbiseră nu există, să nu creadă în ruptul capului că totul a fost o glumă; a zis că se duce a doua zi la bibliotecă să verifice. Culmea e s-o fi şi găsit…

Orice snob care îşi respecta statutul trebuia să meargă la Doimai (Două Mai, sau Doi Mai, sau 2 Mai, dar mie îmi place să scriu Doimai), era foarte şic asta, numai mitocanii îşi petreceau vacanţele în staţiuni. Dar ne plăcea cu adevărat la Doimai, ne simţeam liberi, departe de societatea vremii aceleia. De fapt, intram într-o altă societate, paralelă, şi pentru noi ea era lumea adevărată.

Sper că nu voi supăra pe cineva cu cele scrise aici. Toţi cei pomeniţi în carte îmi sunt foarte dragi, n-am vorbit despre oamenii care nu mi-au plăcut şi nici n-am spus lucruri stânjenitoare despre nimeni, sau cel puţin aşa cred.

Le mulţumesc Ioanei M., lui Nicu A. şi lui Dimi Simon, care au citit o parte din istorioarele mele de la mare şi m-au încurajat să scriu în continuare. Îi sunt recunoscător lui Decebal Scriba, cel care m-a ajutat cu generozitate, în final, să dau o înfăţişare mai atrăgătoare acestei cărţi.

C.P.
Bucureşti, mai 2015

Pe vremea aceea

De ce *Cartea de la Vama Veche*? Pentru că acolo am început-o. Şi pentru că titlul ăsta poate stârni interesul multora – pe care sper să nu-i dezamăgesc. Unii ar putea spune şi că e un titlu „mai comercial” ca altele. Vama Veche este acum un mare „brand”, deşi nimeni nu pare de fapt să ştie ce reprezintă şi ce fel de marfă e.

Pentru boşorogii de vârsta mea, este ceva iremediabil pierdut. Eheee… cum era pe vremuri Vama Veche… Cum să fie? Un loc părăsit, uitat de lume, la marginea societăţii, că de aceea mergeam acolo noi, tinerii de atunci, ca să ne simţim liberi. Cum fac şi tinerii de acum.

Şi de fapt, întâi a fost „la Doimai”, pe urmă a fost „la Vama”. Dintre adolescenţii care mergeau acolo prin 1965— ’68, cred că cei mai mulţi erau de la Liceul Lazăr şi de la Liceul Tonitza, cei mai snobi şi cei mai răsfăţaţi. Eu făceam parte din două găşti, cea a lăzăriştilor, care locuiau majoritatea în Cotroceni (Dan Mastacan, Tony Petraşincu, Toşa Brătescu, Mary Dârlău, surorile Caffe şi mulţi alţii), şi gaşca de la Foişorul de Foc, numită aşa pentru că mai toţi stăteau prin zona aia (Silviu Purcărete, Antonio Albiei, Mihaela Marinescu, Ioana Crăciunescu, Puck Bârna, Dimi Simon…).

Era foarte *trendy* să mergi la Doimai…

Doimai era pe atunci un loc în care nu veneau „groharii”, cum le zicea prietenul meu Puck Bârna, care categorisea oamenii în „normali” (ca noi, tinerii, deşi, la drept vorbind, noi nu eram deloc normali pentru societatea de atunci, sau ca aceia mai în vârstă decât noi, dar care gândeau la fel ca noi) şi „grohari”. Ultimii, de obicei sindicalişti, mergeau la Mamaia sau la Eforie şi erau nişte burtoşi transpiraţi care îşi cărau pe plajă – domnii – damigenele de ţuică, doamnele – capoatele de atlaz lucios cu flori colorate strident, bigudiurile, cremele şi uleiurile urât mirositoare cu care se ungeau pe faldurile de grăsime şi pe guşi, copiii, burtoşi şi ei – colacii de plastic de forma unei răţuşte cu gaură în centru şi instrumentele de făcut gălăgie: zornăitoare, ţiuitoare, trompeţici, în funcţie de vârstă. În general, de cum ajungeau pe plajă, groharii începeau să urle ca apucaţii. Apoi se ungeau cu o mâzgă neagră pe care vânzătorii volanţi o vindeau drept nămol

terapeutic de la Techirghiol, deşi eu cred că era de fapt noroi amestecat cu funingine, l-am şi văzut pe unul preparând chestia asta într-o băltoacă. Aşa, unşi cu nămol, groharii erau încă şi mai urâţi şi mai fioroşi. Cred că „tratamentul” lor nu avea alt efect decât să sperie lumea, precum tatuajele de război ale războinicilor africani. Doamnele grohăriţe arătau ca nişte salamuri sau parizere de pe vremuri (ehei, unde-i parizerul de altădată, legat cu sforicele din loc în loc?). Da, aşa erau şi cucoanele cu costumele alea de plajă din materiale plastice în culori dezgustătoare, care le sugrumau pe ici, pe colo trupurile. Între noi şi grohari nu se putea stabili nicio comunicare şi, din fericire, pe vremea aceea, groharii nu mergeau nici la Doimai, nici la Vama Veche.

Mai nasol era cu „iftozii”. După clasificarea lui Puck, ifitodele era în general un om cu studii superioare, putea fi absolvent de Politehnică, de ASE etc., era mai suplu decât groharul şi avea capacitatea cameleonică de a-şi schimba comportamentul şi costumaţia în funcţie de mediu. Spre deosebire de grohari, iftozii nu erau niciodată agresivi. Aspirau să fie ca noi, hipioţii nebuni, dar mai păstrau câte un element de îmbrăcăminte care să-i deosebească, la o adică, de noi. Iftodele râdea la orice glumă de-a noastră, deşi se vedea pe faţa lui că n-o înţelege, iftodele fiind prin definiţie tâmpit. Şi, ca să fie sigur că nu-i scapă nicio poantă, iftodele rânjea tot timpul (nu-mi dau seama cum de nu obosea). Se străduia să aibă aerul că „sunt şi eu de-ai voştri” şi puteam face mişto oricât de mult de el, pentru că nu se prindea. Era de fapt un personaj tragic, căci aspira să fie ceea ce nu putea în niciun caz fi.

Dacă groharii nu veneau niciodată la Doimai sau la Vama Veche pe vremea aia, iftozii mai apăreau din când în când, dar nu erau personaje tipice. În general noi ne foloseam de ei ca să obţinem trataţii sub formă de băutură… Nu ştiu de ce, erau în stare să cheltuiască foarte mult ca să asculte tâmpeniile pe care le ziceam. Întotdeauna mi-a fost milă de ifitozi, însă, ca să fiu sincer, le-am acceptat cu complezenţă compania şi trataţia. Mai ales că nu te puteau deranja, cu rânjetul lor fix şi lipsiţi, cum erau, de personalitate.

O altă categorie erau „costumaţii”, cei care purtau costum, cravată şi cămaşă albă, într-un cuvânt costum de mort, cum ziceam noi. Ei erau fie grohari, fie iftozi, nu conta, în orice caz reprezentau autorităţile: puteau fi ori securişti, ori activişti de partid, ori directori, ori simpli şefi, ori aspiranţi la funcţiile de dinainte. Costumaţii cu funcţii înalte, de la director în sus, îşi puneau părul pe bigudiuri, cred, sau şi-l făceau cu fierul la frizer, pentru că, aşa cum a observat Silviu Purcărete la un moment dat, frezele lor se terminau cu nişte bucle deasupra frunţii. Numărul de bucle varia în funcţie de rang: Nicolae Ceauşescu avea vreo cinci bucle, cei din Comitetul Central vreo trei

sau patru, secretarii de judeţ cam două, directorii numai câte una. Cele mai multe bucle le avea, bineînţeles, prima doamnă a ţării.

Ei, dacă apăreau tipi în costum de mort pe la Doimai sau Vama era nasol, ne feream de ei ca de dracu', pentru că cei mai mulţi îi urau din toată inima pe tinerii ca noi. Din fericire, buclisiţii ăştia nu apăreau decât rarisim pe la Doimai sau în Vamă; ajungeau numai până la Mangalia când Ceauşescu mergea la Ziua Marinei şi se uita la nişte marinari care, în cadrul solemnităţilor oficiale, săreau în cap în mare şi făceau echilibristică pe parâme, sau cine ştie ce alte demonstraţii şi giumbuşlucuri. Noi, la Doimai, de Ziua Marinei o sărbătoream numai pe Marina Carafoli.

Marina Carafoli era arhitectă, era fiica marelui specialist în aeronautică Elie Carafoli şi era o figură centrală în lumea mondenă bucureşteană şi la Doimai. Deveniseră celebre petrecerile organizate la ea acasă, într-o casă superbă de pe Bulevardul Dacia, unde Marina făcea uneori baluri mascate, după tradiţia studenţilor de la arhitectură, care dădeau în fiecare an un asemenea bal în cinstea studenţilor din anul întâi. De altfel, studenţii de la arhitectură erau pe atunci cei mai avansaţi ca „nivel cultural". Ei înfiinţaseră, în 1969, *Club A,* în care aveau loc evenimente culturale de primă mână. Chiar şi în clădirea Institutului de Arhitectură, într-o sală mare, fără scenă, se dădeau tot felul de spectacole de avangardă pentru vremea aceea. Acolo i-am văzut, de pildă, pe Miriam Răducanu şi Gigi Căciuleanu într-un spectacol absolut revoluţionar, ori montări ambientale de avangardă semnate de Griguţă Popa, Teddy Sugar sau Andrei Belgrader (care a pus în scenă acolo un *Woyzeck* memorabil prin 1973, cred, examenul lui de licenţă).

Casa Marinei Carafoli din Bulevardul Dacia avea o arhitectură interioară ciudată: dădea impresia unui decor de cinema american din anii '30 pentru un film istoric din vremea Renaşterii. Fusese construită în interbelic pentru nişte oameni foarte bogaţi, avea un balcon destinat, mai mult ca sigur, orchestrei, care în timpurile când nu existau magnetofoane trebuia să cânte pentru ca oaspeţii să danseze. Acum, când se dansa pe muzică înregistrată, era un loc minunat de stat la taclale când nu aveai chef să dansezi. Iar lângă holul în care se dansa exista un dormitor cu coloane într-un stil vag renascentist.

Marina era o femeie fascinantă, cu un farmec extraordinar. Avea un chip delicat şi un aer mereu misterios. Toţi băieţii erau înnebuniţi după ea. Nu numai că radia o feminitate specială, era foarte inteligentă şi foarte cultă, dar avea un fel de-a fi şi de a gândi cu totul aparte: astăzi s-ar spune că era foarte cool. Noi, tineri fiind, ne repezeam să criticăm şi să bârfim pe toată lumea. Dar de la Marina învăţai să fii îndurător cu greşelile şi defectele omeneşti. Când cineva era atacat, ea îi lua întotdeauna cu delicateţe apărarea. În preajma ei

te simţeai mereu relaxat şi ocrotit. Ne elibera astfel de complexele noastre de adolescenţi şi ne domolea tendinţa de a critica şi a bârfi cu răutate pe toată lumea.

Marina era o doimaistă fidelă, stătea în fiecare an la Casa Pictată, numită astfel pentru că pe un geam care închidea veranda casei se afla o pictură în stilul anilor ’60, pe care o făcuse chiar ea. Marina era zeiţa noastră, ce să mai spun… Oricum, alături de Nina Cassian, era un personaj emblematic pentru Doimai. Dar mult mai iubită.

Ca să fiu sincer, mie Nina Cassian îmi inspira, nu ştiu de ce, cu chipul ei straniu, mai degrabă teamă, deşi era o persoană foarte sociabilă şi agreabilă, iar pe mulţi bărbaţi chiar îi fermeca. Se bârfea că pictorul V.S., de pildă, considerat un bărbat foarte bine şi un mare cuceritor, s-a străduit mult să-i intre în graţii. Însă când Nina i-a acceptat în sfârşit avansurile şi fantele a reuşit să obţină o întâlnire cu ea, se pare că n-a fost deloc la înălţime, urmarea fiind că marea poetă a luat cu ea o sticlă de vodcă rusească şi a pornit-o într-o plimbare romantică pe mare, cu lotca, împreună cu prietenul ei lipovean – *honni soit qui mal y pense,* căci nimeni nu ştie ce s-a petrecut între ei –, ceea ce a fost o mare lovitură morală pentru pictor, care s-a grăbit să se întoarcă la Bucureşti. Nu ştiu dacă-i adevărat, aşa se bârfea…

Revenind la costumaţia din vremea aceea, noi, tinerii *flower-power,* purtam părul lung (nu plete totuşi, ci nişte laţe care ne acopereau puţin urechile), aveam, majoritatea, bluginşi cumpăraţi de părinţii noştri de la cei care primeau pachete de la rudele din străinătate (sau, mai târziu, de la vaporeni). Spre consternarea părinţilor, cum primeam bluginşii, îi îmbrăcam şi intrăm cu ei în cada de baie, unde-i frecam cu o cărămidă ca să se decoloreze la genunchi. Şi, pentru că intram îmbrăcaţi cu ei în apă, se mulau frumos pe corp, fiind ei făcuţi din *denim,* un material de calitate, din bumbac, având aplicată deasupra o peliculă de cauciuc. Mai purtam şi cămăşi cu imprimeuri florale discrete, iar unii dintre noi îşi făceau pe braţe sau chiar pe obraji un fel de tatuaje, de fapt desene cu carioca (aşa se numeau pe atunci markerele), că tatuaje propriu-zise nu se făceau atunci nicăieri.

La Doimai era ceva obişnuit să mergi îmbrăcat aşa şi netuns, însă în Bucureşti se întâmpla adeseori să fii huiduit de grohari. Asta dacă scăpai de raziile miliţienilor, care, dacă te găseau prin centrul oraşului cu părul puţin mai lung, te băgau cu forţa într-o frizerie, unde erai tuns regulamentar. Prin 1975 făcusem rost de o adeverinţă de la teatru în care scria că trebuie să port părul lung pentru că jucam în spectacole. Alţii aveau asemenea adeverinţe de la Buftea, de la cinematografie. Dar pe mine nu m-a oprit niciodată vreun miliţian să mă tundă. Ţin minte însă că prin 1972 au vrut să-i radă barba profesorului nostru Radu Penciulescu, care de-abia a scăpat de caralii şi a venit furios la şcoală să ne povestească păţania.

Circula atunci un banc: un tip cu barbă e luat de miliţieni şi dus la frizerie să fie ras; şi omul spune:

— Bine, dar şi Marx, Engels şi Lenin aveau barbă!

— Las' că-i radem noi şi pe ei! i-au răspuns miliţienii.

Am auzit şi eu că acum trebuie, ca să fii „vamaiot" adevărat, să te faci pulbere, să ţi-o tragi în venă; sau, dacă eşti fată… cum s-o spun ca să nu vă şochez?! Dar nu se poate să fie aşa mereu, cu toată lumea. Aud oameni indignaţi care zic că nu se mai poate, că e scandalos, că ar trebui să se interzică, pentru că uite, a venit ministrul turismului la Vama Veche şi un tânăr cu pantalonii şi chiloţii în vine i-a arătat tot ce se putea arăta… Hm! Dar ministrul, cine-o fi fost, ce ar fi vrut să i se arate la Vama Veche? De ce a venit acolo? I s-a arătat ceva specific locului, şi cred că asta şi merita. Cine e şocat că la Vama Veche se face nudism de ce se mai duce acolo? De ce nu face turism ecumenic? Să se ducă să pupe moaşte, nu să vină la Vama Veche…

Nudism se făcea la Doimai, şi pe urmă şi la Vama Veche, pe vremea când plajele nu erau atât de populate. Nu era nimic pervers în treaba asta. Îţi dădea un sentiment de libertate. Nu se întâmplau niciodată chestii scandaloase, pentru că oamenii care frecventau aceste locuri erau persoane educate. Sigur, dacă ar fi fost nişte neamuri proaste, reacţiile poate că ar fi fost diferite. Dar, atunci când mergeam eu în aceste sate de la mare, oamenii în pielea goală se comportau foarte civilizat. E ceva ce un mitocan nu poate înţelege. Nuditatea, spuneam, e o formă de manifestare a libertăţii. În fond, toţi ne naştem nuzi. Dacă un ţopârlan se aruncă asupra unei femei şi vrea s-o violeze, asta nu se întâmplă pentru că femeia e goală sau e îmbrăcată, ci pentru că respectivul e mitocan. Sau, ca să fiu mai clar: grohar.

Fac o mică paranteză. Sunt unele domnişoare care postează pe Facebook poze provocatoare cu ele şi după aceea se plâng că primesc comentarii vulgare de la tot felul de mitocani. Sincer să fiu, deşi sunt om bătrân, cu greu mă abţin uneori, de teamă să nu fiu ridicol, să nu las comentarii admirative la asemenea postări. Dar ce e frumos e frumos, şi de ce-ar fi păcat să dai un *like* la aşa ceva? Iar dacă fetele se simt deranjate de aprecieri, de ce postează oare asemenea poze care ne bagă-n boale pe noi, bărbaţii? Şi ce răspunsuri ar vrea să primească? Fiindcă o fac ca să fie admirate. Sigur, unii băieţi nu sunt educaţi şi fac comentarii de ţopârlani, dar e vorba de aprecieri, la urma urmei. Nu nuditatea este cea mai provocatoare…

La vârsta de 16 ani, când am început eu să merg la Doimai, în 1966, nuditatea era ceva şocant, cu siguranţă, pentru că până atunci învăţasem că e de ruşine să-ti arăţi corpul. Şi deodată înţelegi că nu e nicio ruşine şi că poţi să conversezi normal cu o altă persoană goală, ca şi tine, fără să fii obsedat de nuditatea ei. Dragostea, îţi dai seama,

nu mai e un instinct gregar, e o atracţie apărută din motive mai adânci. Mă credeţi?

Ce-i drept, cam toată lumea cunoştea pe toată lumea la Doimai, eram cumva „în familie” cu toţii. Şi pe urmă era şi lume foarte puţină la început. Plaja era destul de mare ca să-ţi găseşti un loc mai izolat în care să stai la soare şi la taclale cu iubita ta sau cu grupul tău de prieteni. Acum nu mai e acelaşi lucru; să faci nudism pe o plajă aglomerată – până şi eu cred că nu se cuvine.

Am mai auzit că diverşi perverşi vin şi filmează scene „abominabile” care se petrec la Vama. Păi tinerii de asta se şi duc acolo, ca să se simtă şi ei liberi, să-şi facă de cap. De ce să fim ipocriţi şi să spunem că la vârsta lor noi nu făceam aşa ceva? Păi asta făceam, şi uneori poate că şi mai rău. Cine spune că în tinereţe nu s-a îmbătat crup măcar o dată şi că nu a făcut dragoste cu cineva de care a doua zi a vrut să scape, sau n-a făcut alte tâmpenii, unele chiar foarte periculoase... ei bine, acel cineva, fie el băiat sau fată, n-a avut o tinereţe normală.

Şi drogurile... Credeţi că noi nu ne drogăm pe vremea lui Ceaşcă? Sigur, nu aveam la dispoziţie atâtea mizerii ca acum, dar o cânepă, un eter sau măcar o băută zdravănă tot trăgeam. Astea nu erau însă atât de periculoase ca ceea ce există azi. Primejdiile tinereţii, da, ale anilor când nu dai două parale pe viaţa ta şi eşti în stare să înghiţi şi otravă numai pentru că e interzis...

Şi pe urmă era la modă o carte a lui Aldous Huxley, *The Doors of Perception,* în care autorul îşi descria experienţa cu drogurile. Formaţia *The Doors* îşi luase numele de la această carte. Ce chestie tare ni se părea nouă atunci: să treci dincolo de porţile percepţiei! Auziserăm despre Timothy Leary, acel personaj controversat care experimenta LSD-ul şi alte chestii pe studenţii lui şi care înfiinţase o sectă ca să poată continua s-o facă, pentru că puteai să te droghezi în SUA dacă asta era o practică a religiei tale. Îl admiram pe-atunci pentru că reuşise să păcălească autorităţile. Peste câţiva ani mi-am dat seama că acel „guru” era de fapt un dement pervers, căci nenorocise o grămadă de oameni tineri care au avut un sfârşit îngrozitor. Mult mai târziu am auzit că Leary era de fapt în slujba serviciilor secrete şi că una dintre misiunile sale fusese acest „experiment”!

Tot în vremea aceea, Carlos Castaneda publicase cărţi în care povestea despre experienţele lui cu mescalină pe lângă şamanii din Mexic. Cineva mi-a împrumutat cartea lui Castaneda *Journey to Ixtlam:* ne-a impresionat pe toţi, credeam tot ce scria acolo. După câţiva ani am aflat că, de fapt, ne minţise, nimic din cartea aia nu era adevărat.

O carte de aceeaşi factură, care m-a făcut să încerc altă prostie, a fost *Le theisme.* Era o carte despre ceai, cu poveşti foarte frumoase: de pildă, cum dintr-o geană a lui Buddha, căzută pe pământ după ce

sacra persoană şi-a frecat pleoapele într-o dimineaţă, a crescut minunata buruiană. Din cartea asta am aflat că anumite soiuri de ceai se pot fuma. Aşa că mi-am cumpărat o lulea şi un pachet de ceai verde de China şi am încercat şi tâmpenia asta, că minte prea multă n-aveam. N-a avut însă niciun efect, aşa că am renunţat curând. Dar, pentru că îmi rămăsese o grămadă de ceai şi pentru că era bun la gust, am început să-l beau în mari cantităţi, până când n-am mai putut să dorm două zile şi două nopţi la rând. Eram perfect lucid, dar mă simţeam şi foarte ciudat… aşadar, m-am lăsat şi de sportul ăsta.

Ce mai, era la modă să fii zombi. Noroc că nu prea aveam cu ce să ne zombim.

Într-o zi, Cristina mi-a adus o sticluţă cu eter. A pus câteva picături într-un pahar cu vodcă şi am băut chestia aia. Era îngrozitor de rea la gust. Apoi am avut o stare nasoală de tot, am fost câteva ore ca lovit cu leuca-n cap. N-aveam oricum prea multă minte, dar amestecul ăla mă tâmpea complet. Am scris o dată o poezie fiind în starea asta; când am scris-o, credeam, fireşte, că e genială, însă când m-am trezit, a doua zi, m-am întrebat de ce naiba îmi notasem cuvinte le alea şi ce însemnau. Şi pe urmă am avut, tot atunci, o stare de panică fără niciun motiv: ba îmi era frică de uşa de la şifonier, ba de ibric sau de ceaşca de cafea. Era clar, îmi făcea atât de rău chestia aia, că după scurtă vreme am renunţat. Totuşi eram mulţumit că făcusem un experiment la modă.

Prin 1968 era un grup la Doimai care făcea mereu plajă dincolo de pescărie. Se spunea despre ei că se drogau cu cânepă. Eu n-am avut atunci curiozitatea să încerc şi, de fapt, nici nu aveam relaţii destul de apropiate cu ei pentru aşa ceva. Şi pe urmă mă săturasem să încerc chestii din astea care-mi făceau mai mult rău.

Eu cred că sunt dubioşi cei care n-au făcut pozne în tinereţe… Făceam tot ce era interzis, aşa cum fac şi tinerii de azi. Eram la fel de cretini ca ei. E în firea lucrurilor. Şi după aceea ne-am integrat în societate, majoritatea am devenit buni familişti etc. Ba unii chiar „oameni serioşi”, moralişti, mereu indignaţi de comportamentul tinerilor „din ziua de azi”. Ipocrizie…

Nu tinerii sunt un pericol pentru Vama Veche, ci hodorogii care profită de acest loc ca să-şi facă interesele. „Dezvoltatorii”, ăia care betonează din ce în ce mai multe bucăţi de plajă, construiesc cotineţe hidoase sau fac „acţiuni” pentru a „salva Vama Veche”. Păi Vama era un loc al libertăţii, un loc sălbatic, la marginea societăţii, ăsta era farmecul lui. Se cânta, de pildă, pe plajă, ceea ce era interzis oficial. Acum ce facem, fraţilor? Organizăm libertatea? Lăsaţi-i pe tineri în pace să-şi trăiască libertatea cum vor ei, aşa cum ne-am trăit-o şi noi, chiar dacă uneori mai luam pe cocoaşă bastoane de cauciuc de la miliţienii care veneau să ne alunge de pe plajă.

Da, am auzit că o serie de persoane încearcă „să salveze Vama Veche”. Foarte bine, sper să reuşească. Ţin minte că una dintre aceste persoane, vioaie şi plină de iniţiative, Mircea Toma, venea la Vama pe plajă şi în prima zi îşi băga o pană de pescăruş în fund. Apoi defila pe malul mării scoţând ţipete înspăimântătoare, imitând, bănuiesc, o pasăre de pradă. Probabil că încerca să salveze în acest fel Vama Veche… După aia am auzit că a trecut la stuf. Se străduieşte fiecare cum poate şi după cum îl duce capul. Intenţia este nobilă: important e să fie salvată Vama Veche. Dar mie nu îmi e prea clar *de cine.*

La Doimai

Prima oară

Aveam vreo 16 ani, era adică prin 1966, când am început să merg la mare fără să fiu însoţit de vreun membru al familiei. Cum ştie oricine, majoritatea tinerilor de vârsta asta simt nevoia de independenţă. Şi aveam colegi de liceu care spuneau că e foarte şic să mergi la Doimai, se grozăveau cu asta.

Prima dată când am mers la Doimai, am călătorit cu trenul până la Mangalia, apoi am luat microbuzul până în sat. Nu ştiam că se poate merge şi pe jos: pentru că atunci exista un pod peste canalul care venea de la Limanu şi ajungeai destul de repede la Doimai venind pe pod dacă nu era ridicat, căci era mobil şi se mai întâmpla să se ridice ca să treacă navele militare.

La un moment dat, microbuzul a fost oprit pe câmp de nişte soldaţi posomorâţi care ne-au controlat atent buletinele şi ne-au întrebat pe un ton aspru, uitându-se la noi, cei tineri, cam chiorâş, ce facem pe-acolo, că e zonă de frontieră. Eram nu numai tineri, ci şi îmbrăcaţi ciudat, deci în ochii lor arătam suspect. Până la urmă ne-au lăsat în pace, având aerul că ne fac o mare favoare. Cam avuseserăm emoţii să nu fim întorşi din drum. Probabil că existaseră cazuri în care tineri ca noi încercaseră să fugă din ţară pe la bulgari. Eu auzisem numai de marele grafician Marcel Chirnoagă: după ce i se interzisese să meargă la o expoziţie în străinătate, şi-a construit o plută, s-a urcat pe ea împreună cu cele două fetiţe ale lui, luând cu el şi o mapă cu gravuri pe care ar fi vrut să le expună în Italia. A încercat să fugă pe la Costineşti, pe lângă epavă, pe unde e un curent puternic, o rută obişnuită a vapoarelor. A urcat la bordul unei nave ruseşti, dar n-a reuşit să ajungă la o învoială cu căpitanul şi ruşii l-au predat la Constanţa. Cu toate astea, în anul următor, Chirnoagă a primit paşaport şi a plecat la o altă expoziţie. Ciudat.

În sfârşit, am ajuns în sat. Mai întâi am stat la Casa Pictată, un reper important pentru toţi cei care se duceau la Doimai. Era foarte şic să stai la Casa Pictată, la tanti Aneta, pentru că acolo stăteau în gazdă doimaişti vestiţi – colegii mei de liceu povesteau chestia asta umflându-se în pene. Aşa că m-am dus şi eu acolo, ca să am cu ce să mă laud. Mie nu mi-a plăcut însă deloc casa aia. Am găsit mai târziu case mult mai mişto şi cu gazde mult mai simpatice decât prea autoritara tanti Aneta, care cam făcea militărie cu noi, ăştia mai tineri.

În primul an, un numeros grup de neamuri de-ale mele, în frunte cu mama, a venit la Doimai ca să verifice dacă aveam acolo condiţii decente de cazare. Îmi era ruşine, bineînţeles, de colegii mei de clasă că veniseră rudele să mă vadă. Abia acum îi înţeleg pe părinţii mei,

erau îngrijoraţi. Dar s-au liniştit când au văzut că nu trăiam în sălbăticie, în vreo junglă, ci într-un sat ca oricare altul, e drept, fără apă curentă şi cu toaletele în curte, cu duşuri improvizate din butoaie de tablă vopsite în negru şi cu o troacă de tinichea în curte în loc de chiuvetă.

Cam aşa era orice sat pe atunci, numai că Doimai avea avantajul de a fi la mare. De Vama Veche nu prea vorbea nimeni în acei ani, ştiam doar că acolo stă în gazdă François Pamfil şi că nu e curent electric. Deşi François povestea cât e de minunat la Vamă, el stătea de fapt toată ziua cu noi la Doimai şi pleca abia târziu în noapte la gazda lui, Matriona.

Din fericire, alor mei nu le-a plăcut să stea la Doimai. Ei preferau să meargă în staţiuni, unde aveau tot confortul. Mi-au lăsat un pui fript şi alte chestii de mâncare şi au plecat la Eforie ceva mai liniştiţi. N-au mai venit să mă controleze, slavă Domnului. Nu mai eram un copil. Eram, în sfârşit, un om liber, care îşi petrecea vacanţa ca un adevărat adult!

După o vreme, după ce m-am bucurat de libertate şi am făcut un drum până la mare, mi s-a făcut foame şi m-am întors la gazdă. Când să mănânc, am observat că puiul se umpluse de furnici şi l-am aruncat unui căţel mic care se pripăşise pe acolo. Câinele a apreciat foarte mult treaba asta, dar mie, din păcate, nu-mi dăduse prin cap să curăţ puiul de furnici. Aşa că bietul căţel, în timp ce se înfrupta din pui, simţea cu disperare că mâncarea îi scapă din gură şi părea foarte contrariat în vreme ce-şi aduna din când în când cu limba furnicile de pe bot. Dar nu mai aveam ce să fac, nu m-a lăsat să-i iau mâncarea şi s-o curăţ. S-a descurcat el până la urmă mâncând şi puiul, şi furnicile, şi din ziua aceea m-a însoţit toată vara pretutindeni, la plajă sau la cârciumă, dând vesel din coadă tot timpul şi lătrând furios spre cine credea el că mă atacă.

Stăteam pe atunci vreo trei luni la mare şi primeam din când în când, prin mandat poştal, bani de-acasă. Era de fapt pensia mea de urmaş (vreo 700 de lei) cu un supliment de la mama. Camerele se închiriau destul de ieftin. Satul nu avea prea multe case şi la Doimai nu veneau mitocanii, ci oameni de artă şi cultură şi noi, elevii sau studenţii care-i admiram. În total, cred că în primii ani trebuie să fi fost vreo sută cincizeci de oameni pe sezon la Doimai. Nu mai mulţi, poate chiar mai puţini, din câte îmi amintesc.

Cum ne descurcam la Doimai

Unii se miră când le povestesc că stăteam uneori câte trei luni la

mare şi mă întreabă de unde aveam bani pentru asta.

Îţi trebuiau ceva bani, e adevărat, deşi era mult mai ieftin să stai într-o cameră la Doimai decât la hotel, în staţiuni. Dar ne mai şi descurcam uneori din te miri ce.

Până prin 1969 cam făceam foamea până veneau banii de-acasă, bani pe care-i primeam prin mandat poştal – era mereu o coadă imensă de tineri la poştă. Aproape toţi cei de vârsta mea procedau la fel ca mine: eu, atunci când primeam banii, plăteam camera pentru încă vreo săptămână şi imediat invitam câte o fată la restaurant, unde mă arătam foarte culant. Aşa că în câteva zile iar terminam banii şi, fiindu-mi jenă să mai cer de la ai mei din nou, mai făceam foamea o vreme. Dar aveam grijă să fie plătită camera în primul rând, ca să n-o pierd. Iar gazdele apreciau chestia asta şi câteodată îmi mai dădeau de mâncare pe datorie.

Într-una din aceste zile de foame, căutam cu disperare prin Doimai vreo cunoştinţă care să mă împrumute cu ceva bani. Mai întâi m-am întâlnit cu Bunescu (astăzi un talentat cineast), care mi-a spus că e şi el lefter, dar poate să-mi dea ceva de mâncare. Bunescu avea în îngrijire fetiţele unui prieten de-al lui din Constanţa, pe care le poreclise „fetele din Takarazuka”, asta fiind o formaţie japoneză care apăruse de curând la televiziunea română. Bunescu le ducea în fiecare dimineaţă pe fete la plajă, încolonate frumos, le supraveghea să nu înoate prea în larg, să nu stea prea mult pe o singură parte la soare, ca să nu se ardă, şi să nu vorbească cu băieţii, iar seara, devreme, le trimitea la culcare tefere, neprihănite şi nepârlite, spre dezamăgirea fetelor mai mari. Dar, în ciuda rugăminţilor, Bunescu era de neclintit, le expedia în cameră, iar noaptea deschidea uşa din când în când ca să vadă dacă nu cumva cele mari au şters-o pe fereastră.

Am mers cu Bunescu acolo unde stătea, îmi spusese că primeşte la două zile câte un sac mare cu hamsii prăjite de la Constanţa, de la tatăl fetelor. Când am ajuns la el, eram deja ameţit de foame. Numai că fetele din Takarazuka terminaseră tot peştele şi, după ce Bunescu a răscolit frigiderul şi n-a găsit nimic, mi-a oferit un borcan cu dulceaţă de nuci verzi. Nu prea erau comestibile, tocmai de aceea nu le mâncase nimeni, aşa că am plecat mai departe prin sat cu Bunescu, el spunându-mi că trebuie să meargă într-o vizită şi să-l însoţesc, că or avea ăia ceva de mâncare pe-acolo.

Am ajuns într-o curte mare unde se aflau mai mulţi tineri de vârsta noastră, care moţăiau pe prispă şi pe lângă garduri într-o tăcere mormântală, având aerul că terminaseră şi ei banii, ca şi mine, şi aşteaptă un ajutor providenţial. Cu chiu, cu vai, după ce le-a reproşat gazdelor că l-au invitat acolo şi nu-l tratează şi pe el cu ceva, Bunescu a primit un nes pe care l-a împărţit cu mine. (Era un singur nes, ni s-a explicat, pentru că zahărul se terminase.) În sfârşit, o fată şi-a luat

inima-n dinţi şi l-a întrebat cu glasul stins dacă nu cumva îi mai rămăsese nişte peşte prăjit de la fetele din Takarazuka. Atunci m-am prins că tot în Bunescu îşi puseseră speranţele şi acei tineri nehaliţi! Văzând eu că nu e rost de mâncare pe-acolo, n-am mai aşteptat să le aducă Bunescu dulceaţa de nuci verzi, mi-am luat rămas-bun de la triştii ăia flămânzi şi am pornit mai departe prin sat, cu speranţa că voi întâlni o altă cunoştinţă care să mă ajute.

Când eram mai disperat ca oricând, m-am întâlnit cu vărul meu, Dan Cipu (astăzi arhitect la Milano). N-avea nici el bani să mă împrumute, dar mi-a zis că pot să vin să mănânc cu el. Era într-o gaşcă de amici şi stăteau cu toţii în corturi, într-o curte. Pe atunci curţile erau foarte mari la Doimai şi pe plajă n-avea nimeni voie cu cortul. Odată am instalat totuşi două corturi, unul mare şi altul mic, departe de sat, aproape de locul în care e acum şantierul naval. Am crezut că n-o să ne observe nimeni – şi vreo săptămână a fost minunat. Numai că se apropia Ziua Marinei şi Ceauşescu trebuia să vină la Mangalia să asiste la serbare, iar de pe digul din port, unde fusese amenajată tribuna din care putea admira giumbuşlucurile marinăreşti, ar fi observat corturile noastre şi ne-ar fi văzut şi pe noi, costumaţi aşa cum ne făcuse mama. Prin urmare, într-o dimineaţă, ne-am trezit cu un camion cu grăniceri, două maşini de miliţie şi vreo două automobile negre fără însemne, din care au coborât o mulţime de persoane, în uniformă sau în civil, care au început; să urle la noi să plecăm imediat de-acolo, ceea ce, evident, am făcut cât am putut de repede, acompaniaţi de îndemnurile şi înjurăturile căpeteniilor acelei numeroase armate.

Dar să revin la întâlnirea cu vărul meu. I-am spus lui Dan că nu mai am decât un leu şi şaizeci şi cinci, bani cu care nu puteai să cumperi decât un pachet de ţigări Naţionale, nimic de mâncare. O friptură la Musuret, cârciuma cea ieftină din sat, era vreo cinci lei. Dan mi-a zis că am bani destui ca să mănânc împreună cu gaşca lui. Am vrut să-i dau banii înainte, dar el mi-a spus că socoteala se face după masă. Şi uite aşa am mâncat împreună cu gaşca de cortişti o ciorbă, o salată şi cartofi prăjiţi cu ochiuri. Un adevărat ospăţ! La sfârşit au făcut ei socoteala şi mi-au spus că fiecare are de plătit un leu şi cincisprezece bani. Am vrut să le dau toţi banii pe care-i aveam, dar văru-meu mi-a spus să nu cumva să fac asta, pentru că cei din gaşcă o să creadă că vreau să mă dau mare şi n-o să mă mai primească altă dată la masă. Am dat banii şi după aia l-am întrebat pe văru-meu cum se face că e atât de ieftină masa.

— Păi, mi-a zis Dan, eu am furat cartofii, ăla a furat roşiile, ăla ouăle, da' uleiul a trebuit să-l cumpărăm.

Flexibility

Prietenul meu Antonio Albici era pe atunci student la proaspăt înfiinţata (în 1969) Secţie de design de la Institutul de Arte Plastice N. Grigorescu. (Antonio a devenit mai târziu designer în Elveţia.) Era o şcoală grozavă, cu profesori minunaţi: Paul Bortnovschi, Norocel Constantinescu, pictorii Ion Biţan şi Vladimir Şetran, foarte apreciaţi pe atunci în străinătate. Mergeam şi eu pe la design când aveam timp, pentru că îmi făcusem printre studenţii de acolo mulţi prieteni şi le admiram proiectele.

Antonio era considerat cel mai bine bărbat din gaşca de la Foişor. Fusese poreclit la mişto Baran, fiind frumos ca steaua Aldebaran (adică „alde Baran"). Era întotdeauna foarte bine informat şi avea o siguranţă de sine pentru care-l admiram şi-l invidiam, eu fiind un tip foarte timid şi complexat. În cinci minute Antonio putea cuceri orice fată sau femeie, chestie pe care o practica deseori şi, se bârfea, mai ales din interes. Odată, la un ceai, i-a făcut curte unei fete foarte nasoale, despre care i se spusese că e fiica nu ştiu cărei persoane influente. La sfârşitul petrecerii, după ce-i făcuse toată seara complimente matracucii, a aflat că nasoala nu era cine credea el şi ne-a şoptit, la plecare: „Fir-ar a naibii, iar am pupat un cur greşit…"

Într-o zi, fiind la Doimai şi trecând, ca de obicei, printr-o perioadă mai delicată din punct de vedere financiar, m-am întâlnit cu Antonio pe-o uliţă şi l-am întrebat, fireşte, dacă poate să mă împrumute cu ceva bani. Antonio mi-a zis că bani nu are, dar există o altă soluţie:

— Azi mâncăm la restaurant, Cristi. Gratis.

— Cum aşa?

— *Design is flexibility,* mi-a răspuns Antonio cu deviza lui preferată. E un chelner la restaurantul Dobrogean care s-a îndrăgostit de-o elveţiancă şi cu care corespondează de când a plecat gagica de la Doimai. Eu îi traduc scrisorile ei şi i le scriu pe-ale lui, că nu ştie nici englezeşte şi nici ce să-i scrie.

— Mamă, ce mişto, am zis eu, admirându-l că a găsit o soluţie atât de elegantă. Şi pot să vin şi eu cu tine?

— Vine toată gaşca, suntem vreo şase.

Mi-am spus că ospătarul ăla trebuie să fie chiar nebun după elveţiancă de face asemenea pomeni.

Mergem noi la Dobrogean, Antonio vorbeşte cu ospătarul, care ne pofteşte foarte amabil la o masă. Ne aşezăm şi stăm aşa… cred că vreo jumătate de oră.

— Băi, zic eu, s-o fi şucărit c-am venit atât de mulţi. Eu mă car…

— Nu pleci nicăieri, nu e nicio problemă, zice Antonio, numai că trebuie să aşteptăm să se care nemţii.

Într-adevăr, foarte des veneau să mănânce la Dobrogean turişti nemţi, aduşi cu autocarele, care mergeau spre Bulgaria sau mai ştiu eu unde. Nu stăteau mult, haleau repede ceva, beau nişte vin, cântau un pic şi plecau foarte disciplinaţi, pe două cărări, spre autocar.

A, mi-am zis eu, e normal, nemţii au prioritate, că pleacă la drum. A mai trecut o jumătate de oră, şi nemţii au plecat cântând de-ale lor, foarte binedispuşi.

Atunci ospătarul a venit repede, a adunat resturile de pe masa lor, a făcut cu ele nişte platouri foarte elegante cu fripturi mâncate pe jumătate, resturi de roşii şi ce mai era pe-acolo şi ne-a servit foarte politicos, cerându-şi scuze că nemţii n-au plecat mai repede. Atunci am înţeles eu care era explicaţia generozităţii bietului ospătar amorezat. Ca să fiu sincer, am fost puţin şocat, nu mai mâncasem până atunci resturi de la masa altcuiva, dar, văzând că stau pe gânduri, Antonio mi-a spus:

— *Design is flexibility*. Ia şi mănâncă acum, cât încă mai corespondează ăştia…

Am profitat şi mai târziu de turiştii nemţi. Ba, într-o zi, Cristi Hadji-Culea, pe vremea aia amărăştean ca şi noi, a întărit relaţiile cu nemţii în vreme ce noi le număram dumicaţii şi vedeam cu bucurie că refuză o mâncare sau alta după ce gustă puţin din ea. Hadji-Culea ştia nemţeşte, aşa că a început să schimbe vorbe cu ei. Bucuroşi că au găsit un om cu care să se înţeleagă, pentru că ospătarii nu prea ştiau nemţeşte, turiştii l-au rugat să le traducă doleanţele. Unuia îi era sete şi dorea apă, de pildă. Hadji-Culea i-a adus un pahar cu apă şi omul, fericit, i-a dăruit sticla lui de vin din care nu băuse decât o înghiţitură.

Hadji, amabil, prieten adevărat, ne-a pasat nouă vinul. Şi nu ştiu cum se făcea că pe toţi nemţii îi apucase setea, iar Hadji căra încolo pahare cu apă şi încoace sticle cu vin. Asta i-a cam enervat pe chelneri, pentru că ei adunau, de fapt, după plecarea turiştilor, băutura rămasă în sticle şi-o mai vindeau o dată altor clienţi, mai târziu. Dar câtă vreme au fost nemţii acolo n-au îndrăznit să ne facă scandal, ci numai să ne arunce priviri crunte pe care noi, fireşte, le-am ignorat, între timp însă am băut tot vinul, şi atunci s-au supărat şi mai tare. Tensiunea creştea.

În sfârşit, nemţii s-au ridicat şi au format un şir foarte ordonat, bălăngănindu-se în acelaşi ritm spre ieşire. Ospătarii s-au apropiat ameninţător de Cristi, în formaţie de luptă, dar acesta a avut prezenţa de spirit să-l cuprindă cu mâna pe după gât pe un neamţ şi să înceapă să cânte cu el. Când a trecut de poartă, s-a întors spre ospătari şi le-a strigat *Liebe und Siege!* ceea ce i-a făcut pe aceştia să cadă pe gânduri, întrebându-se dacă nu cumva era şi Cristi turist, mai ales că avea părul blond-roşcat. Astfel, Hadji a putut să plece netulburat, s-a suit în

autocar, a mai conversat puţin cu nemţii I şi, când formaţia de ospătari s-a întors în local, a coborât şi a şters-o repede, de data asta englezeşte.

Antonio şi viaţa sportivă

Se spunea despre Antonio că e cel mai frumos dintre noi. În orice caz, repet, avea un succes nemaipomenit la femei. Era mereu foarte sigur pe el, nu ca noi, care ne fâstâceam în prezenţa oricărei fete drăguţe. Ne uitam la el (cu toţii, nu doar eu) cu admiraţie, dar şi cu invidie, fireşte. Suplu, de statură mijlocie, şaten, cu o mustaţă pe oală, era mereu în centrul atenţiei feminine.

Avea însă şi el un defect: un anumit mod de a se mişca prin care trăda atitudinea faţă de un lucru sau altul. Nici nu trebuia să spună ce opinie are, era destul să observi cum se bălăbăneşte. Dacă se bălăbănea înainte şi-napoi însemna că este de acord cu ceva sau chiar îi place. Dacă se bălăbănea lateral, ştiam că e enervat sau dezaproba profund ceea ce se petrecea. Îi urmăream cu mare atenţie bălăbănelile, pentru că liderul grupului nostru era de fapt Antonio.

Când mergeam cu trenul spre mare toată gaşca, Antonio se bâţâia şi fremăta în toate direcţiile, ca un apucat, bătând nerăbdător din picioare în aşteptarea întâlnirii cu marea. Era îndrăgostit de mare. Marea începea să se vadă pe la Constanţa şi era un loc în care şinele se apropiau foarte mult de plajă. Antonio încerca să se arunce din tren direct în valuri, de-abia izbuteam să-l oprim. Când ajungeam, în fine, la Doimai, străbătea în goană satul aruncându-şi hainele de pe el în vreme ce noi îl urmam culegându-i-le. În sfârşit, se prăbuşea fericit în mare, se dădea peste cap în apă, făcea pe delfinul, apoi ieşea pe mal şi se tăvălea prin nisip, gemând, în extaz:

— Aaaah, naturaaaa! Naturicaaaa! Ah, soarele! Ah, marea!…

Moleşit de zbânţuială, toropit de soarele care-l bătea în cap, mormăie planuri măreţe pentru zilele următoare:

— Mâine venim la plajă la patru dimineaţa, la ultraviolete!

— Hai, mă, Antonio, chiar la patru? Cine dracu' se trezeşte la patru? protestăm noi.

— …facem gimnastică şi pe urmă întreceri de atletism… Are cineva o minge? Obligatoriu, volei! Poate facem rost şi de o barcă, să vâslim… Şi după-amiază ne ducem pe jos în fuga mare până la Limanu.

— Ce dracu să facem la Limanu? întrebăm noi disperaţi.

— Să vedem muzeul de artă. Bitan a donat muzeului nişte tablouri…

Silviu Purcărete bombăne, evident şucărit de perspectiva nasoală a

programului nostru de viaţă de la Doimai. Dar Antonio i-o retează scurt:

— Program sportiv. *Design is flexibility.*

Pe la două ni s-a făcut foame.

— Mi-e foame, se plânge Silviu.

— Avem biscuiţi, îi răspunde Antonio.

— Pe dracu, izbucneşte Silviu, vreau un cotlet, o berică... Mă c... în biscuiţii tăi!

Păi cu Silviu nu se glumeşte când e vorba de mâncare.

— Măi, tu n-o s-apuci cincizeci de ani! Ai şi tu ocazia să-ţi cureţi plămânii, să te scalzi în razele soarelui, să te refaci, uită-te la minunea asta de mare! Hai în apă!

— E rece, protestează Silviu.

— E bunăăăă! zbiară Antonio.

— Sunt valuri prea mari!

— Facem talasoterapie!

— Îmi intră nisip în gură!

— Minerale bune pentru sănătate!

În sfârşit, când devenim destul de opăriţi, Antonio se îndură de noi şi mergem să ne cazăm şi să ne lăsăm bagajele. Până ne-am mocăit noi şi am făcut duş, Antonio a sporovăit cu gazdele.

— Hai naibii odată la cârciumă, zice Silviu, exasperat că nu mai terminăm cu duşurile şi îmbrăcatul.

— Care cârciumă? Nu mergem la nicio cârciumă! strigă Antonio după noi. Am vorbit cu gazda să ne facă de mâncare. Mâncăm aici.

— Numai dacă ne face purcel sau chefal, că de guvizi nici nu vreau s-aud! zice Silviu.

Antonio îl pune la punct imediat:

— Salată de morcovi şi ţelină, roşii şi castraveţi.

— Sictir! răspunde Silviu, care era foarte rău de foame. Eu am plecat la Musuret să-mi iau o friptură. Mănânc salata la noapte, când ne întoarcem.

— Mănânci prea multă carne. Eşti obez! Ai să faci scleroză, colesterol şi gută, îi prezice Antonio.

— Bine, bine, zice Silviu mergând în pas vioi spre cârciumă.

Eu, bineînţeles, m-am luat după el. Antonio ne-a urmat bombănind, că doar nu era să rămână singur cu morcovii şi ţelina. Iar când ne-am apropiat de cârciumă şi au început să se simtă mirosurile minunate de mititei şi friptane, ironiile lui chiar că nu ne mai afectau nicicum. Antonio mânca şi bea bere cot la cot cu noi, numai că ne privea cu un zâmbet trist şi superior, văzându-ne cu ochii minţii pe toţi cum suferim la bătrâneţe. Şi tot aşa făcea când, după-masă, mergeam la „ceaiurile” de prin sat – nu ştiu de ce le zicea aşa, că n-am văzut niciodată pe cineva bând ceai la chefurile alea.

Antonio se otrăvea alături de noi şi cu fripturi, şi cu bere, şi cu vodcă, numai că avea el plăcerea să ne cobească un viitor sumbru. Asta nu-l împiedica să facă până la sfârşit tot ce făceam noi, privindu-ne mustrător şi spunându-ne parcă din priviri:

— Poftim… aţi făcut ce-aţi vrut… Eu v-am avertizat.

A doua zi, fireşte, ne trezeam pe la douăsprezece. Şi tot aşa zi de zi, că aveam acelaşi program. Singura diferenţă era că Antonio stătea din ce în ce mai mult pe la ceaiuri, noi ne culcam din ce în ce mai devreme, iar el se trezea tot mai târziu, ca după câteva zile să apară la plajă pe la patru după-amiaza şi să ne strige de departe, de pe deal:

— Hai, măi, la masă, ce naiba faceţi?…

Spre finalul sezonului venea pe plajă ca să doarmă puţin la umbră.

La vreo 40 de ani de la aceste întâmplări, Antonio a revenit în ţară. De-abia a ieşit din maşina lui, ajutat de şofer. Se îngrăşase mai mult decât noi toţi ceilalţi din gaşcă. Poate că dacă şi-ar fi urmat propriile sfaturi alimentare n-ar fi ajuns aici. Dar când Silviu i-a zis chestia asta, în glumă, fireşte, Antonio i-a răspuns netulburat:

— Nu contează dacă eşti gras sau nu. Important e cum te consideri tu. Eu nu mă simt gras – asta contează. Mintal, sunt foarte suplu.

Asta-i Antonio. Mereu are ultimul cuvânt.

Distracţie cu Chery

Nu cred că exista vreun om mai insuportabil decât Chery. Dacă puteai să faci abstracţie de aspectul lui de pămătuf ciufulit de curăţat closetul şi de straiele lui violent colorate, asortate cu mutra lui pistruiată, de trăsăturile lui de personaj de desene animate inventat de un artist american în timpul unei cure de dezalcoolizare, de mirosul lui insuportabil şi de glasul strident, dacă puteai face abstracţie de toate astea, mitocăniile pe care le scotea pe gură trezeau instincte criminale până şi-n cel mai paşnic om.

El tot încercase, săracul, să se lipească de grupul nostru, dar îl evitam tot timpul şi, dacă apărea pe undeva, pe la cârciumă, pe la şcoală, pe la vreo petrecere în Bucureşti, ne căram toţi rapid de-acolo, având grijă să nu ne urmărească sau să afle cumva unde se mută toată gaşca. Ce naiba, eram cu toţii oameni sociabili, dar individul ăsta era chiar de nesuportat. Că era gafeur e puţin spus. Enerva pe toată lumea la culme şi cu cât încerca să fie mai prietenos, cu atât te enerva mai tare.

Dar cum e să te trezeşti cu el în curte la Doimai, într-o scară nasoală, când tocmai te-ai cazat de două zile la o gazdă cu casa plină de sezonişti hodorogi, antipatici şi scandalagii?

— Salut, Cristi! se repede zbierând la mine Chery într-o zi

nefericită, pe la ora cinei.

— Salut, zic eu, ferindu-mă cu dibăcie de pupăturile lui. Da să ştii că aici nu mai sunt camere libere.

— N-are nimic. Eu am venit să mă distrez! Ce mişto e la Doimai!

— Eu aştept să-mi vină nişte rude care o să stea cu mine, mă reped să-l mint, ca să mă asigur că n-o să-mi petrec noaptea cu el.

— Nu e nicio problemă, ridică din umeri Chery, eu dorm pe plajă. Am saltea şi o pătură, nici nu-mi trebuie altceva. Am fost pe la cârciumă şi mi-a zis Tudorel că e bairam mare la tine. Am trecut pe-aici, că poate mă lipesc şi eu de o gagică.

Şi Chery începe să se holbeze la babele de la masă.

— A, bine, răsuflu eu ceva mai liniştit.

Şi-l iau deoparte, şoptindu-i:

— Da' nu mai zbiera, că aici e o atmosferă oricum cam încordată. Boşorogii ăştia s-au certat între ei şi nimeni nu mai vorbeşte cu nimeni.

— Şi nu mai e bairam?

— Nu prea cred, îi zic eu.

De fapt, Tudorel făcuse unul dintre bancurile lui proaste şi mi-l trimisese pe cap pe Chery ca să scape de el. Nu era deloc amuzant. Dar, din nefericire, lui Chery îi intrase-n cap că la mine e chef mare şi n-am putut să-l conving că bairamul e în altă parte. Era convins că vreau să-l trag în piept şi să-l alung de la petrecere.

— Crezi că nu m-am prins? Va prefaceţi acum că sunteţi certaţi şi, când plec eu, începe dezmăţul…

Degeaba mă juram eu că nu-i aşa, Chery nu voia să mă creadă în ruptul capului. Prea luase ţeapă de la noi de atâtea ori, săracul, trimis la petreceri inexistente, la cârciumi de la mama dracului, unde-i spuneam că au loc chefuri fabuloase, numai să scăpăm de el. Aşa că, de data asta, era hotărât să se distreze…

Vecinii mei se pregăteau să mănânce şi, deşi stăteau cu toţii la aceeaşi masă lungă, se prefăceau că nu se cunosc şi îşi evitau privirile. Numai la mine şi la Chery se uitau foarte urât. Nu mai ştiu de ce naiba se certaseră, cred că de la socotelile cu mâncarea.

Chery s-a aşezat nepoftit în capul mesei la care stăteau cele şapte familii de boşorogi morocănoşi. După ce a vorbit puţin, dar în gura mare şi cu vorbe cu neputinţă de reprodus, două babe şi-au băgat copiii în casă.

S-au adus bucatele. Văzând că Chery se holbează în gura lor, una dintre doamne îi spune pe un ton ironic şi rânjind sardonic:

— Vă rog, serviţi…

— Aşa e, îi răspunde Chery, hăhăind. Întâi haleala şi pe urmă dezmăţul!

Şi ia o mână de cartofi prăjiţi din castronul familiei Păsculescu.

— Aştia-s cam cruzi, zice Chery, şi îşi bagă mâna şi în castronul familiei Mateescu.

Apoi dă o tură şi gustă de la toţi, şi cartofi, şi peşte prăjit, amestecând între ele castroanele sub privirile încruntate ale comesenilor, că tocmai de la mâncare se certaseră şi se hotărâseră să ia masa fiecare familie separat. Chery face o încurcătură teribilă de farfurii şi castroane, stropind cu ulei pe toată lumea, călcând doamnele pe picioare şi ciupind din simpatie copiii până la învineţire, sorbind din paharele de şpriţ ale tuturor şi ştergându-şi degetele unsuroase de peşte pe bluzele domnilor, în vreme ce-i îmbrăţişa ca să se facă simpatic.

În sfârşit, s-a terminat cu mâncarea, femeile i-au băgat în casă şi pe ceilalţi copii ca să-i pună la adăpost înainte de-a fi ciupiţi, iar bărbaţii au pus la fereală resturile de peşte prăjit.

— Aşa, aşa, îi încurajează Chery. P-astea le halim mai târziu. Acuma strângeţi şi scaunele, să facem loc pentru zbântuială! Are cineva casetofon?

Şi, după ce a cotrobăit prin camere, Chery s-a întors cu un casetofon pe care l-a trântit pe masă, a scos din buzunar o casetă jegoasă, cu urme de magiun pe ea, şi a dat drumul aparatului. A izbucnit o muzică veselă, nemţească de fanfară, un fel de marş, iar Chery a început să ţopăie şi să urle de mama focului:

— Ce miştooo e la Doimai!... Să vină pileala şi gagicile! Apoi s-a repezit la o matracucă trecută bine de 50 de primăveri, care tocmai căra un mic lighean cu apă încropită spre camera ei, a luat-o în braţe după ce i-a aruncat ligheanul cât colo şi a început să ţopăie cu ea prin curte. Femeia încerca să scape din braţele lui, dar Chery îi zbiera în ureche:

— Nu eşti tu prea tânără, da'-mi place că eşti focoasă! Domnul Păsculescu, soţul doamnei, a ieşit atunci din cameră şi, văzând scena, a încercat să-si salveze femeia din braţele satirului care o pipăia, dar Chery i-a dat brânci strigându-i:

— Ia-ţi altă gagică! Asta-i a mea!

Domnul Păsculescu, derutat, a luat-o pe doamna Dumitrache şi a început să danseze cu ea. Surprinzător, doamna Dumitrache s-a lipit tandru de el. Atunci, domnul Mateescu a luat-o la dans pe doamna Georgescu, şi doamna Mateescu, ofticată, s-a repezit la domnul Dumitrache şi l-a pupat pe gură. Şi iată că în câteva clipe toată lumea din curte, toţi foştii duşmani, dansau frenetic şi se mozoleau unii pe alţii, trăgând din când în când câte un chiot.

Am profitat de momentul de entuziasm general şi m-am dus pe şest la Dobrogean să-l caut pe Tudorel ca să-l înjur pentru ce-mi făcuse cu Chery.

Era toată gaşca acolo şi când m-au văzut, evident, au început să facă

mişto de mine.

Am petrecut apoi cu ei şi pe urmă nu mai ştiu pe unde am dormit. Dimineaţa m-am trezit într-un loc complet necunoscut. Am dat o tură prin curte: nu era nimeni, toţi dormeau prin camere. M-am gândit că ar fi bine să-mi caut o altă gazdă, cu o casă unde să nu mai văd trupa de hodorogi şi să nu mai dea nici Chery de mine. Am găsit o casă faină, la marginea satului, unde de altfel ne-am mutat peste câteva zile toată gaşca.

Într-o zi m-a oprit pe plajă unul dintre foştii mei vecini, domnul Dumitrache, care m-a întrebat de soarta lui Chery.

— Cred că a plecat la Bucureşti, zic eu. Da' de ce, vă lipseşte ceva? îl întreb speriat.

— A, nu… Zici că a plecat… Păcat… Ce băiat simpatic… Ce bine ne-am distrat în seara aia… Dacă-l vezi, să-i spui să treacă neapărat pe la noi. Uite, ăsta-i numărul meu de telefon de la Bucureşti.

O noapte de pomină

Era nelipsit din gaşca noastră Valeriu Moisescu. Hadji-Culea, Tudor Florian şi Purcărete erau studenţii lui, eu eram studentul lui David Esrig şi pe urmă, după ce Esrig a plecat în străinătate, al lui Radu Penciulescu. Valerică – un om adorabil, cu un umor extraordinar. Am zeci de poveşti nemaipomenite cu el. Dar le las pentru mai târziu.

Într-o seară, cred că prin 1972, aveam vreo 22 de ani atunci, eram la restaurantul Dobrogean şi intră unchiul lui Tudor Florian, regizorul Lucian Giurchescu. Era fericit că soţia lui plecase la Bucureşti şi putea şi el să bea liniştit. Dar ospătarii n-au mai vrut să ne servească după câteva rânduri, că se făcuse ora închiderii. Şi Giurchescu ne spune:

— Dă-i dracu' de idioţi! Mergem la mine, am vin, mâncare, tot ce trebuie.

Mergem noi prin sat aşa, cam în beznă, şi Giurchescu ne bagă într-o curte. Casa, ca toate casele de la Doimai, cu un jir de camere alăturate şi o verandă lungă, comună, pe care erau frigiderul, o masă şi scaune. Toate ferestrele camerelor dădeau în veranda asta.

Noi erau cu toţii cam ciupiţi, dar l-am întrebat pe nea Hebi Giurchescu dacă nu-i deranjăm pe ceilalţi sezonişti, că eram aproape de ferestrele lor.

— Nicio problemă, ne zice nea Bebi (nume foarte potrivit de altfel pentru un om atât de mic de statură). Vorbesc eu cu ei.

Ne-a trimis să scoatem din fântână vinul pus la rece într-o căldare, apoi a extras ceva de mâncare din frigider. Şi dă-i… Vorbeam tare, făceam glume – şi la un moment dat a scos capul pe geam dintr-o cameră o doamnă între două vârste şi s-a uitat urât la noi. Nea Bebi i-a

spus imediat:
— Hai sictir, pleacă de-aici, urâto, ce ne strici petrecerea?
Doamna s-a retras, demnă, la ea în cameră.
— Vedeţi, băieţi? zice nea Bebi. Dacă ştii să vorbeşti cu ei, nu e nicio problemă.
Ne-am continuat cheful până am mâncat şi am băut tot ce era pe-acolo. Ajunseserăm să cântăm, îndemnaţi de Hadji-Culea, *Paidiom na Baikalu, poidiom na vaina!* deşi nu ştiam niciunul ruseşte, dar dacă bei destulă vodcă le vorbeşti şi limba. Poate că şi din cauza asta nimeni n-a mai avut curajul să ne spună nimic, deşi au mai scos de câteva ori capetele pe uşi sau pe geamuri şi alţi locatari şucăriţi, ciufuliţi şi cu ochii cârpiţi.
La un moment dat, Silviu Purcărete a vrut să meargă la toaletă.
— Păi ce toaletă? protestează nea Bebi. Ieşi pe stradă şi rezolvă, că nu mai trece nimeni la ora asta şi oricum e întuneric.
— Nu pot aşa, nea Bebi, mormăie Silviu.
Atunci nea Bebi îi explică:
— Vezi că buda e după fântână, încolo.
Se întoarce Silviu după o vreme şi spune că nu-i acolo.
Enervat la culme, pentru că-l ţinea din băut, nea Bebi zice:
— Ei, pe dracu'! Eşti chior? Hai cu mine.
Apoi se aude nea Bebi spunând:
— Da coteţul ăsta când l-au făcut, că azi-dimineaţă nu era aici? Şi nici fântâna asta nu era aici…
După care s-a întors repede şi ne-a spus în şoaptă:
— Mă băieţi, hai să mergem, că nu suntem la mine…
Şi am plecat pâş-pâş, apoi am tulit-o cât am putut de repede, mergând care-ncotro… Nici nu ştiu dacă nea Bebi a nimerit până la urmă casa în care stătea de fapt, dar, dacă toate casele oricum semănau, nu cred că mai conta…
Când a aflat de întâmplare, Moisescu s-a ofticat că nu păţise el chestia asta şi ne-a pus s-o reedităm, adică să mergem cu el într-o casă noaptea, la întâmplare, şi să chefuim acolo golindu-le frigiderul. Dar n-a avut nimeni curajul să mai facă aşa ceva.

Pescuitorul de midii

Nu au fost puţine zilele în care flămânzeam, beam numai nişte cafele mergând în vizite, uneori având şi norocul să fiu invitat la masă. Şi asta pentru că-mi cheltuiam foarte repede banii invitând când o fată, când o cunoştinţă la restaurantul Dobrogean, iar cei pe care-i cinsteam nu prea îmi întorceau invitaţia când rămâneam lefter.
Dar la un moment dat, cred că era prin 1970, am descoperit o

minunată soluţie pentru a scăpa de zilele de foame. Erau nişte franţuji la Doimai care stăteau deja de vreo două luni într-un cort, în curtea Casei Pictate. Li se stricase maşina, aşteptau pe cineva să vină să-i transporte sau să le aducă nişte piese pentru motor, nu mai ştiu exact. Dar cred că le şi plăcea la Doimai şi că erau, de fapt, un fel de hipioţi, ca şi noi. Cum nu prea aveau bani, pescuiau midii şi asta mâncau aproape în fiecare zi. I-am întrebat cum se prepară midiile şi mi-au explicat.

Atunci m-am apucat să culeg şi eu midii şi mă mândresc cu faptul că sunt primul român care a făcut asta după al Doilea Război Mondial! Aşa presupun, cel puţin. Oricum, sătenii erau cam dezgustaţi că noi vrem să mâncăm chestiile alea; s-au mai liniştit doar când le-am spus că n-o să le fierbem niciodată în cratiţele lor, ci într-o găleată, pe un foc făcut în curte. Şi nici sezoniştii nu păreau să fi auzit că midiile erau comestibile, poate doar cei care fuseseră cândva în Franţa.

După plecarea franţujilor, devenisem unicul pescuitor de midii din Doimai. Lumea de pe plajă mă arăta cu degetul când porneam, spre seară, însoţit de două prietene cehoaice, frumoase ca nişte nimfe, să pescuiesc midii la marginea ultimului golf. Acolo apa nu ajungea decât până la genunchi şi fundul mării era acoperit cu stânci rotunjite de valuri. Vedeam midiile prin apa limpede şi le puteam culege fără să mă scufund complet în apă. După vreo jumătate de oră trebuia să fac o pauză, căci începeam să tremur şi să mă învineţesc. În plus, oricât de liniştită ar fi fost apa, un pic de valuri tot erau, şi după o vreme mă bălăbăneam ca un om beat. Fetele se purtau foarte grijuliu cu mine, mă aşteptau la mal cu un prosop şi cu o sticluţă de rom sau vodcă Săniuţa, ca să mă încălzesc. În fine, după ce adunam câte midii ne trebuiau, după ce adeseori îmi zdreleam tălpile în cochiliile de scoici sparte, mă întorceam spre casă mergând fudul, deşi şchiopătam şi sângeram, urmat de bunele mele prietene. Devenisem şi eu un personaj pitoresc în Doimai, şi asta mă umplea de mândrie!

Cred că în anul ăla stăteam într-o casă la marginea dinspre nord a satului, o casă cu vreo cinci cămăruţe, construită de doi tineri lipoveni care locuiau în altă parte. Închiriam toată casa şi stăteam acolo numai oameni care ne cunoşteam între noi. Într-un an ţin minte că eram cu Silviu Purcărete, Antonio Albici, George Banu şi Mirela Nedelcu, veneau în fiecare zi şi prietenele noastre cehoaice, care stăteau noaptea cu părinţii lor la cort, ne vizita tot timpul Valeriu Moisescu, şi cred că a fost una dintre cele mai frumoase vacanţe pe care le-am petrecut la Doimai.

Din când în când, găteam şi midii. După ce le pescuiam, le aduceam acasă, le puneam într-o găleată, le curăţăm bine carapacea de alge şi de mici scoici cu un cuţit şi le spălam în mai multe ape ca să lase nisipul din ele şi astfel să putem mânca şi supa. Apoi le puneam în altă

găleată, fără apă, cu două pahare de vin alb, puţină sare, ulei, piper boabe, ceapă tăiată felii şi o foaie de dafin. După o vreme le răscoleam cu lingura şi când scoicile se desfăceau însemna că totul era gata. O bunătate! Mai ales supa, adică zeama rămasă după fierbere. Era bună şi a doua zi, ca să te scape de mahmureală.

Într-o zi, la gardul casei noastre au apărut doi indivizi îmbrăcaţi în costume de mort, cu cămaşă albă şi cravată la gât. Când i-am văzut, m-am speriat. Nu era de bine să te caute oameni îmbrăcaţi în costum… Mai veniseră noaptea pe plajă oameni costumaţi aşa ca să ne alunge şi să ne pună să stingem focul în jurul căruia stăteam de obicei aproape până în zori, cântând şi bând liniştiţi.

Nu ştiam dacă sunt sau nu securişti. În orice caz, oamenii îmbrăcaţi în costum reprezentau autorităţile, deci nu era deloc de bine.

Când m-au văzut, cei doi m-au salutat politicos şi mi-au zis:

— Dumneavoastră pescuiţi midii?

Speriat că cine ştie în ce belea am intrat, le-am spus:

— Da, dar nu ştiam că nu e voie.

— Ba da, ba da, e voie… dar vindeţi?

— A, am zis eu uşurat, nu vând midii, n-am vândut niciodată.

Credeam că sunt de la miliţia economică, sau aşa ceva, şi că mă pârâse cineva că vând midii.

— Nu vindeţi midii? au insistat ei.

— Nu, domnule, am spus eu pe un ton hotărât.

— Păcat. Pentru că noi am vrea să cumpărăm un sac mare cu midii.

— Suntem de la cantina clujenilor, a adăugat celălalt costumat. Mai mulţi clujeni ar dori să mănânce şi ei midii, de curiozitate, că n-au mâncat aşa ceva în viaţa lor.

— A… am zis eu uşurat, dar şi derutat.

Era pe atunci la Doimai o cantină a universitarilor clujeni. Peste câţiva ani s-a mutat la Vama Veche.

— Cu cât le vindeţi? m-a întrebat unul din ei.

Asta chiar că m-a pus în încurcătură. Era cam greu să le pescuieşti, dar de unde să ştiu eu cât să le cer, că n-am fost tare niciodată în chestiuni financiare. Atunci am bătut la uşa camerei lui Antonio, pentru că el nu ştiu cât se pricepea la afaceri, dar avea un tupeu nemaipomenit. I-am explicat repede despre ce e vorba, şi Antonio a ieşit din cameră cu un aer maiestuos şi le-a spus clujenilor, de parcă toată viaţa vânduse numai midii:

— Un sac mare cu midii vă costă cinci sticle de vodcă Stolicinaia.

Vodca Stolicinaia, care costa pe atunci vreo 15 lei – era cam scumpă –, nu se găsea decât la Mangalia şi trebuia destul de des s-o cărăm de-acolo până la Doimai.

— No, binie, au zis clujenii după ce s-au consultat puţin între ei.

— Asta-i tot?

— Da, i-am răspuns eu lui Antonio.
— Da' întâi aduceţi vodca şi după aia vă dăm midiile.
— No, binie, au zis iar clujenii, ne-au salutat şi au plecat foarte fericiţi.
— Pentru atâta lucru m-ai trezit? m-a certat Antonio. Nu puteai să le spui tu asta?
— Nu mi-a trecut prin cap… am zis eu ruşinat.
Şi Antonio s-a întors în cameră să doarmă mai departe, că avuseserăm o noapte cam grea cu toţii.

Guvernul de la Doimai

Valeriu Moisescu era în acei ani una dintre cele mai îndrăgite persoane din Doimai. Toată lumea îl primea la petreceri cu bucurie, pentru că era un om foarte simpatic, cu un umor inegalabil şi subtil.

Datorită popularităţii lui, într-o noapte de chef, participanţii s-au hotărât să-l declare pe Valeriu Moisescu preşedintele Doimaiului. Zis şi făcut. S-a făcut şi guvernul. Tudor Mărăscu, de exemplu, a fost numit ministrul tristelor, pentru că în urma lui mergea mereu o fată care se îndrăgostise de el şi căruia frumosul Tudor nu-i dădea nicio atenţie. Oriunde mergea el, biata fată îl urma ca un căţel credincios, la câţiva paşi în spate. Şi era, săraca, mereu tristă.

Acest guvern n-a durat mult, pentru că a doua zi s-a petrecut o lovitură de stat. Domnul Hurmuzescu, care avea, cred, vreo 70 de ani la vremea aceea şi care era invidios pe popularitatea lui Valerică Moisescu, i-a mituit pe membrii guvernului cu o petrecere fabuloasă, la care a adus whisky din belşug şi tot felul de minunăţii culinare, iar aceştia au abdicat în favoarea lui.

Hurmuzescu era o mare figură. Era un bătrânel suplu, mic de statură, cu o barbă albă. Semăna cu Dumnezeu din caricaturile lui Jean Effel. Îi plăcea să fie mereu în compania unor fete foarte tinere, care-i ascultau fascinate poveştile, una dintre poveşti fiind despre cum a fost el agent al serviciilor secrete britanice în al Doilea Război Mondial. Se pare că într-adevăr fusese, pentru că a avut mari necazuri după 1945: a trebuit să le explice anchetatorilor că în timpul războiului el făcea o faptă bună, ruşii fiind pe atunci aliaţi cu britanicii, doar că ruşii nu mai voiau, pare-se, să-şi amintească de treaba asta.

Oricum, toţi băieţii îl invidiau pe Hurmuzescu pentru succesul lui la femei, deşi era foarte greu să rivalizezi cu un fost coleg al lui James Bond.

Un personaj oarecum asemănător se afla atunci la Costineşti, un bătrân suplu, mic şi viguros, care adesea săpa în dealul abrupt trepte

ca să se poată coborî mai uşor pe plajă.

Dat fiind că se practica nudismul şi la Costineşti, sau mai bine zis la Schitu, se putea observa remarcabila dotare fizică a bătrânului, motiv pentru care fusese poreclit Moş Trepied.

Monumente locale

Cârciumi erau numai două pe vremea aceea la Doimai. La Musuret, numită aşa pentru că era ţinută de un turc cu acest nume, avea nişte preţuri extraordinar de mici. Îţi cântăreai ce doreai să cumperi (cotlete, rinichi, ficat etc.) şi le plăteai la preţ de alimentară, cam cinci-şase lei o friptură, patru lei o inimă ş.a.m.d. Apoi le luai şi te duceai în curtea cârciumii, unde ţi le puneai pe grătar.

Gratargiului îi dădeai cât doreai tu. Dacă-i dădeai un leu, te ţinea minte tot sezonul şi te saluta zilnic ca pe un mare boier. Spuneau unii că nu era de fapt gratargiu, că puteai să-ţi prepari fripturile şi singur, dar că omul a observat că, dacă stă lângă foc îmbrăcat într-un halat alb, lumea îi mai dă nişte bani, aşa că îţi întorcea el pe grătar fleicile şi micii dacă nu făceai singur treaba asta. O vodcă mică Săniuţa la Musuret costa un leu şi şaizeci de bani, aşa că, după o oră de figuraţie la grătar, falsul gratargiu se putea cinsti destul de bine.

Prin 1971, cred, s-a construit restaurantul Dobrogean sau Dobrogeanul: o clădire frumoasă, proiectată de un arhitect adevărat, nu o cotineaţă urâtă, cum s-au făcut atâtea după 1990. De fapt, avea o terasă foarte mare într-un stil cvasirustic, cu stâlpi şi grinzi de lemn şi acoperiş de şindrilă, şi cu o parte cu pereţi din bolovani în care era barul. Se gătea foarte bine pe-atunci la Dobrogean, aveau o specialitate pe care n-am mai întâlnit-o în altă parte – creier la grătar. Era foarte bun. Dar preţurile erau mult mai mari decât la Musuret, lucru de altfel normal.

La Musuret era, de fapt, o maghernită urâtă cu o curte mare, unde din când în când, seara, băştinaşii abţiguiţi se băteau în spinare cu bucăţi de gard pe care le smulgeau din pământ, sau se distrau paşnic ridicând câte o masă în dinţi fără să se ajute cu mâinile, ori mâncând pahare de sticlă. Cu noi n-aveau treabă lipovenii, erau amabili, politicoşi, prietenoşi şi foarte generoşi. Oameni cu suflet minunat. Dacă plăteai vreo şase-şapte lei pe zi gazdei, primeai nişte castroane uriaşe cu ciorbă şi ligheane mari, pline vârf cu hamsii prăjite. Mâneai cât doreai, nu ţinea nimeni socoteala. Şi gazdele noastre nu se supărau deloc dacă ne mai invitam uneori şi prietenii să mănânce cu noi, şi nici nu ne cereau pentru asta bani în plus. În general însă eram cu toţi bine-crescuţi şi nu abuzam de generozitatea lor.

Dar să revin la monumente… Lângă minuscula clădire a poştei

locale (nu ştiu de ce noi îi spuneam Fosta, nu Poşta, probabil pentru că funcţiona într-o clădire atât de mică şi avea un aer cam feştelit) se aflau ruinele unei biserici. Ne întrebam de când data acea biserică şi cu ce ocazie se ruinase.

Însă am aflat curând că era de fapt o biserică neterminată, pentru că popa băuse banii destinaţi construcţiei, iar muncitorii abandonaseră lucrarea. Lipovenii din sat nu s-au supărat atunci pe popă. El a mai slujit o vreme într-o casă, cred, îmbrăcat în haine civile, căci îşi băuse şi odăjdiile.

Dar localnicii s-au supărat foarte tare când au descoperit că făcuse o altă fărădelege. La lipoveni este obiceiul ca femeile să aducă la biserică basmale care se pun la icoane, probabil pentru pomenire, iar popa le sfinţeşte. Numai că într-o zi l-au văzut pe popă în piaţă la Mangalia vânzând acele sfinte basmale… ca să cumpere, evident, băutură. Totul a fost observat de o femeie din Doimai, ea a dat alarma în sat şi sfinţia sa a fost reclamat şi răspopit pentru acea faptă abominabilă, şi nu pentru că băuse banii destinaţi construcţiei bisericii.

Noi îl cunoşteam pe părintele lipovean sub porecla de Popa Garide, pentru că pescuia garizi, îi fierbea şi-i vindea pe plajă în cornete de hârtie făcute, cred eu, din acatiste, contra sumei de un leu şi şaizeci de bani, cât costa – v-am mai spus – o vodcă mică Săniuţa la Musuret. Pentru cei tineri, care poate nu ştiu despre ce e vorba, garizii sunt un fel de creveţi foarte mici care nu arată prea apetisant pentru că seamănă cu nişte insecte. Se pot vedea pe fundul apei, stând pe nisip, când nu sunt valuri şi marea e limpede. După ce termina de vândut marfa, popa mergea la cârciumă la Musuret, răsturna mărunţişul adunat, fără să-l numere, pe tejghea, iar turcul trăgea banii, de asemenea fără să-i numere, în sertar şi-i umplea părintelui o halbă mare cu vodcă. Popa Garide îşi făcea cruce şi o bea pe toată dintr-o suflare. Apoi se ducea acasă să se culce.

Popa Garide arăta superb, ca într-un tablou de Repin. Semăna grozav cu Tolstoi: era monumental, cu o barbă uriaşă, albă, şi mereu îmbrăcat cu o rubaşcă imensă, dintr-o pânză cu pătrăţele mici. Mergea întotdeauna drept, fără să se clatine, oricât ar fi fost de beat. Când era prea beat ca să mai poată culege garizi din mare, sau când erau valuri prea mari, rupea buruieni de pe marginea drumului şi mergea să le vândă la restaurantul Dobrogean pe la mesele la care vedea câte o pereche de tineri. Pe aceeaşi sumă. Evident, lumea îi dădea banii de milă, dar el se supăra dacă încercai să-i dai banii de pomană şi dacă nu luai şi buruiana ca s-o oferi iubitei tale în faţa lui. Apoi pleca mulţumit vizavi, la Musuret, să-si bea halba de vodcă.

Monumental era şi sculptorul Bogdan, cel care a jucat în filmul *De-aş fi Harap-Alb* al lui Gopo rolul lui Flămânzilă. Simpaticul şi

rubicondul sculptor, însoţit de fiica sa, făcea în fiecare zi în drumul lui de la plajă spre casă un popas la Musuret, unde comanda câte 50 de mici semicruzi, ca gustare înainte de masa de prânz. Îl supraveghea atent pe gratargiu, spunându-i:

— Vezi să nu-i arzi, că nu vreau să mănânc carbocif! (Acesta era un medicament pe bază de cărbune contra tulburărilor digestive cu manifestări sonore, ca să mă exprim mai delicat.)

Valeriu Moisescu, dom profesor

După cum spuneam, Valeriu Moisescu ne vizita în fiecare zi, ceea ce ne făcea mare plăcere, iar pe doamna soţia sa o enerva, pentru că astfel scăpa de sub supraveghere şi cam abuza de băutură, iar ea era îngrijorată pentru sănătatea lui. În orice fază ar fi fost, Valeriu Moisescu era la fel de blajin şi simpatic şi avea un umor nebun.

De câte ori studenţii lui, Silviu Purcărete sau Hadji-Culea, îi spuneau „dom' profesor", Moisescu îmi zicea mie, care eram numai prieten cu el:

— Vezi, Cristi, tu-mi spui mie doar domnu' Moisescu, pe când ei îmi zic dom' profesor!

— Păi dacă nu sunteţi profesorul meu…

— Şi ce, nu poţi să faci un gest frumos şi să rămâi repetent?

Pentru că Valerică Moisescu era profesor la anul din urma mea.

Într-o zi a venit la Doimai Ioan Ieremia, care chiar rămăsese repetent şi care încerca să intre în graţiile lui Moisescu, speriat că dacă mai rămâne un an e dat afară din şcoală. Era o selecţie foarte severă: din paisprezece studenţi admişi la regie în anul întâi, urmau să termine facultatea doar patru dintre noi. Şi asta pentru că în teatrele din ţară aveau să se elibereze în 1973 doar patru posturi de regizor. În anul doi am trecut numai şapte studenţi, iar în ultimul an am absolvit fix patru.

Cum nu i-a dat prin cap să facă un lucru normal şi să ne aducă nişte vodcă pentru a se face simpatic, Ieremia s-a gândit să facă un gest frumos, de suflet, şi să-i facă un cadou băieţelului lui Moisescu. Şi pentru că micuţul adora animalele, Ieremia a făcut un gest pe potriva numelui său cunoscut din zicalele populare: a dat cu oiştea-n gard – a făcut rost de un măgar pe care l-a adus triumfător în curtea unde stătea Moisescu, spre uimirea tuturor.

Pentru familia lui Moisescu şi pentru toţi vecinii ei a fost o adevărată catastrofa. Nimeni nu ştia ce să facă cu măgarul, iar Ieremia plecase imediat din sat, plin de discreţie. Iar măgarul a început să-şi exprime dorul de stăpânul lui aşa cum ştia el, prin nişte răgete îngrozitoare. A durat vreo trei zile până când bieţii oameni au izbutit

să scape de animal, pentru că nimeni nu ştia cine-i adevăratul lui stăpân, care cu siguranţă era beat pe undeva şi nu auzea cu câtă disperare e strigat.

Cu toate astea, Ieremia a promovat anul, probabil pentru că făcuse bine la examen.

Asasinii lui Dinu Kivu

Într-o zi stăteam pe plajă la o terasă care se numea, nu ştiu de ce, Scoica. Era o cocioabă din tablă, foarte urâtă, dar nu exista alta pe plajă. În faţa cocioabei fuseseră puse nişte mese tot din tablă şi scaune de fier-beton şi tinichea. Eram la masă Valeriu Moisescu, Silviu Purcărete, Hadji-Culea şi cu mine.

La un moment dat, a apărut pe plajă Nuni Anestin. Pentru cei care nu-l cunosc, Nuni era fiul caricaturistului Anestin. Acesta a avut perioada lui de glorie înainte de al Doilea Război Mondial, dar, pentru că făcuse nişte caricaturi nasoale cu Stalin în vremea războiului, a fost trecut pe linie moartă după 1946 şi n-a mai avut voie să publice. Nuni era şi el un desenator foarte bun şi, deşi mai în vârstă decât noi, era student la actorie, la clasa lui Moni Ghelerter, în aceeaşi promoţie cu mine.

Nuni avea un chip foarte interesant: fioros, brăzdat de cicatrici, şi de aceea era nelipsit din filmele cu piraţi, legionari, bandiţi, puşcăriaşi etc. Apăruse în zeci de filme din astea. Deşi era un om inteligent şi cultivat, îi plăcea să facă pe bătăuşul, iar cei care-l vedeau prima dată chiar se speriau de el. Vorbea cu toată lumea foarte agresiv, pentru că, asta-i convingerea mea, era un tip complexat şi în fond foarte timid. Fiindcă bătuse pe cineva la Athénée Palace se spunea că făcuse şi puţină puşcărie, sau cel puţin aşa se lăuda el.

Ei bine, Nuni şi-a făcut apariţia pe plajă încruntat şi cu un cuţit în mână. Când ne-a zărit, a venit la masa noastră şi ne-a întrebat dacă l-am văzut pe Dinu Kivu, criticul de teatru.

— Nu l-am văzut, da’ de ce? a întrebat Valerică.

— Vreau să-l omor, a zis Nuni cu un glas profund, răguşit şi macabru.

— A, păi n-a venit încă, a spus Valerică, da’ ştii ce? Lasă-mi mie cuţitul, că-l omor eu, că şi mie mi-e antipatic.

— Şi nouă, am zis toţi care stăteam la masă, deşi de fapt Dinu ne era prieten bun.

Derutat, Nuni s-a mai dezinflamat puţin, s-a aşezat lângă noi şi ne-a spus pe un ton mai liniştit:

— Am auzit că vine la Doimai. Da’ dacă n-a venit nu ştiu ce să fac, că trebuie să plec azi, am filmare.

— Păi nu ţi-am spus? a continuat Valerică. Îl omorâm noi. Nu-i aşa, băieţi?

— Da, dom' profesor, am răspuns toţi în cor, reuşind să nu izbucnim în hohote de râs.

— Mergi liniştit la filmare, că rezolvăm noi.

Nuni se uita la noi neîncrezător.

— Pe bune? zice.

— Pe bune, l-am liniştit în cor. Lasă-ne nouă cuţitul.

— Bine, a zis Nuni şi s-a ridicat de la masă.

A pornit, apoi s-a întors către noi şi ne-a spus:

— Dacă mă tromboniţi, vă iau gâtul la toţi!

— Mergi liniştit, nu e nicio problemă! Du-te să-i omori pe ăia din film, că de Dinu Kivu ne ocupăm noi!

— Mulţumesc frumos… a şoptit Nuni. Vă pup!

— Vezi că ai uitat să ne laşi cuţitul! i-a zis Valerică.

— A, da, scuze, s-a fâstâcit Nuni.

S-a întors şi a lăsat cuţitul pe masă. Apoi a plecat cu un aer fericit, făcându-ne bezele.

Ce se petrecuse de fapt?

Dinu Kivu a fost, dacă nu ştiţi, un eminent critic de teatru şi un mare spirit. Era un om adorabil şi pe deasupra bărbat bine, şi avea un comportament distins indiferent de situaţie şi de cantitatea de băutură consumată. Într-o seară a fost invitat de Nuni la el acasă, unde se afla şi soţia de atunci a lui Nuni. S-a băut bine, iar Nuni a adormit. Pentru că se săturase de figurile bine cunoscute ale lui Nuni şi pentru că se îndrăgostise de Dinu, doamna l-a luat pe distinsul cronicar de mână şi a plecat cu el. Peste câteva zile a depus şi actele de divorţ, după care ea şi Dinu Kivu au hotărât să se căsătorească. Când a auzit Nuni de chestia asta, a înnebunit de supărare. În starea asta l-am întâlnit noi atunci, pe plajă.

Evident, după ce a plecat bietul Nuni, am izbucnit în hohote de râs. Iar Valerică Moisescu a zis:

— Trebuie să i-o facem lui Dinu.

Şi a băgat cuţitul (unul fără vârf, bont, de restaurant, cu care de-abia puteai să tai o piftie) în buzunar.

După câteva zile, Dinu Kivu a sosit la Doimai cu viitoarea soţie şi cu părinţii ei, care voiau să discute despre pregătirile de nuntă.

I-am găsit imediat la bar la Dobrogean, am salutat frumos cu toţii şi am cerut permisiunea să ne aşezăm la masa lor. Pentru că toţi îi eram prietenii, Dinu s-a bucurat că ne vede şi a făcut prezentările. Ne-am aşezat la masă, iar Valerică, pe un ton foarte serios, i-a spus lui Dinu:

— Dinule dragă, uite care-i treaba. Pentru faptele tale urâte, doar ştii ce-ai făcut, că şi mie mi-ai scris mai demult o cronică proastă, i-am promis lui Nuni că te omorâm. Că umbla el după tine pe plajă acum

câteva zile să-ţi facă felul. Însă, fiindcă eşti prietenul nostru, nu te putem omorî. Totuşi, dacă mai ai o urmă de conştiinţă, îţi dai seama că trebuie să te sinucizi. Uite cuţitul cu care umbla Nuni să te omoare. Ia-l şi fă ceea ce se cuvine, ca un om de onoare, iar noi o să-ţi păstrăm o amintire frumoasă…

Dinu mustăcea şi se vedea că e gata să izbucnească în râs. Dar biata fată şi părinţii ei, care erau nişte oameni foarte simandicoşi şi, se pare, total lipsiţi de simţul umorului, se uitau speriaţi la noi, crezând că vorbim serios. S-au scuzat, s-au ridicat de la masă şi au plecat repede…

Am simţit atunci că erau îngroziţi de anturajul de derbedei al lui Dinu, ba am şi aflat curând că nu se mai face nunta, lucru care pe Dinu nu pot să spun că l-a afectat. În toamnă fata s-a măritat cu altcineva, becher foarte mare, nu spui cine, iar cavaler de onoare a fost Dinu al nostru, care era foarte binedispus şi părea fericit că scăpase nu de la moarte, ci de la mariaj. Dinu, care ne invitase şi pe noi, asasinii săi, la petrecere, ne-a primit la intrare cu cocktailuri, din care am băut cantităţi suficiente ca să ne binedispunem rău.

Adică de ce să nu spun care era becherul, că nu e de ruşine. Era un franţuz, cred că rudă cu Jacques Chirac sau fost ministru de finanţe în Franţa, nu mai ştiu exact, oricum, era un barosan. Altele nu cred că le pot spune, ar fi prea scandalos…

Iar banchetul a fost fabulos, în curtea Muzeului Stork şi chiar în incintă, dacă ştiţi acel loc superb din Bucureşti, mireasa fiind parcă ceva rudă cu familia Stork. Erau mâncăruri foarte fine, varză de Bruxelles, fasole cu maioneză şi alte chestii minunate şi rafinate, dar la un moment dat, după trei rânduri de mâncăruri numai de legume, Toca (altfel spus, marele regizor şi om Alexandru Tocilescu) a exclamat:

— Da fripturili nu mai vine? Vă zgârciţi la carne, scârţanilor?

Şi, datorită felului său sincer de a-şi exprima dorinţele, am fost serviţi şi noi imediat cu ceva mai pe gustul nostru – şi care mergea la băutură.

Aşa a scăpat şi fata, de altfel foarte frumoasă şi un om minunat, de bietul Nuni, dar şi dragul nostru Dinu Kivu de ea, pentru că-l speria ideea să renunţe la condiţia de burlac.

În treacăt fie zis, se bârfea despre Dinu, nu ştiu dacă e adevărat, Toca mi-a povestit asta, că mai avusese o tentativă de mariaj în tinereţe, când A., o actriţă foarte frumoasă şi talentată, se îndrăgostise de el. Şi s-au căsătorit. Numai că în seara nunţii Dinu s-a încurcat la băutură şi şuetă cu amicii lui la Toca, unde ne petreceam cu toţii nopţile, şi a omis să se prezinte la domiciliu. Drept care mireasa şi-a dat seama că Dinu n-ar fi fost un soţ tocmai ideal şi, fiind o femeie inteligentă, şi-a luat obiectele personale şi mobila, care tocmai fusese

cărată la Dinu, şi a plecat, anulând căsătoria chiar a doua zi – că atunci se puteau anula actele dacă nu treceau mai mult de 24 de ore.

Nopţi pe plajă

Camerele costau foarte puţin la Doimai în anii *'60—70*. De aceea şi puteam să stăm câte două-trei luni la mare. Când, am început să merg la Doimai, prin 1966, găseai camere şi cu 10 lei. Unii se înghesuiau mai mulţi într-o cameră, ca să-i coste şi mai puţin, dar era cam nasol, eu nu puteam suferi aşa ceva. Preferam să iau singur o cameră chiar când ajunsese să coste 40—50 de lei, sau să stau în cort într-o curte dacă nu aveam bani destui pentru o cameră. Plăteai gazdei cinci lei pe noapte pentru chestia asta. Locuri de cort erau destule, pe vremea aceea curţile erau imense, nu ca după 1990, când casele s-au îndesit peste măsură. Încercasem să stau la cort şi pe plajă, într-un loc mai izolat, foarte departe de sat, aproape de actualul şantier naval, dar acolo nu era voie şi, când ne prindeau – nu grănicerii, că ăştia erau foarte cumsecade, ci niscai costumaţi veniţi de la Bucureşti –, ne alungau.

Vărul meu, Dan, un tip atletic şi un bărbat foarte frumos, era însă un împătimit al cortului şi aşa îşi făcea vacanţele la Doimai, iar când nu era la Doimai stătea tot în cort în curte la el, în Bucureşti. Asta dacă nu se făcea foarte frig şi mama lui nu-i făcea scandal să intre în casă, ca să nu răcească. Când îl certa pe Dan, maică-sa îl punea mai întâi să aducă un scăunel de la bucătărie. Fiind foarte mică de statură, trebuia sa se suie pe scăunel ca să ajungă la obrazul lui şi să-i tragă câte-o scatoalcă. Dan aştepta cuminte să primească cele două palme, apoi punea spăşit scăunelul la loc. La scenele astea cu greu mă abţineam să nu râd.

Uneori stăteam pe plajă şi fără cort. Se făcea câte un foc de tabără şi ne adunăm în jurul lui, fiind şi mulţi băieţi care cântau folk, pe vremea aia interzis în sălile de spectacol, la TV sau la radio. Tinerii folkişti erau priviţi cu suspiciune, pentru că nu făceau compromisuri – să compună melodii „pe linie" sau chestii din astea. Şi muzica, şi textele lor erau considerate subversive, nocive, inspirate de muzica „decadentă" din Occident. De-abia după ce s-a înfiinţat Cenaclul Flacăra au început folkiştii să cânte în concerte şi să apară la televizor (mulţi aveau pe atunci părul strâns cu grijă în agrafe, ca să nu se vadă că au plete).

Cântau la Doimai mai mulţi, nu-i ţin minte pe toţi, cred că s-au perindat pe-acolo Dorin Liviu Zaharia, Mircea Florian, Valeriu Oişteanu, fraţii Căciulă, parcă şi Florin Ochescu – şi alţii. Cântau foarte frumos, era o atmosferă superbă. Trecea câte o sticlă de vin

Corăbioara sau de vodcă Săniuţa de la unul la altul, roată, şi între timp fiecare îl acompania pe cântăreţ bătând ritmul sau zdrăngănind uşor în ce avea la îndemână. Era minunat. Mai apărea şi câte un grănicer care îşi făcea rondul, băiat tânăr ca şi noi, poposea un pic lângă foc, îi mai dădeam câte o ţigară şi pleca apoi fără să ne zică nimic.

Pentru cine nu ştie, vinul se chema Corăbioara pentru că avea imaginea unei nave cu pânze pe etichetă, iar vodca era numită Săniuţa pentru că avea, tot pe etichetă, o troică purtând un cuplu de beţivi sovietici prin nămeţi, probabil spre un magazin alimentar, dat fiind că terminaseră băutura. Apăruseră pe atunci şi nişte ţigări nasoale, Bucegi, şi pentru că, pe pachet era imaginea unui schior care purta nişte ochelari negri, care-i făceau figura să semene cu un cap de mort, le ziceam Moartea pe schiuri.

Unii spun că la aceste focuri fiecare venea cu altă băutură, că se amestecau toate şi se bea acea combinaţie, numită „trotil", care te făcea subit legumă. Eu n-am văzut aşa ceva şi nici nu ţin minte să fi fost cineva foarte beat la acele focuri. Dar poate că nu ştiu eu. Fiecare cu amintirile lui…

Odată, când eram noaptea pe plajă la foc, ne-am trezit că se aşază lângă noi un tip în cămaşă albă. Nasol. Toţi aveam cămăşi înflorate. Cămaşa albă nu era de bine. Omul era probabil un securist în civil. Ne-am uitat la el cam speriaţi, el ne-a făcut semne să ne liniştim, a băut şi el o gură de vodcă, a ascultat vreo două cântece, apoi a plecat făcându-ne gesturi prieteneşti cu mâna. Iar noi am răsuflat uşuraţi.

Altă dată, tot aşa, un tânăr grănicer stătea aproape de noi, proptit în puşcă şi cu spatele la mare. La un moment dat, a ieşit brusc din apă unul dintre noi care făcuse baie, fiindcă apa mării, ştiţi cu toţii, e caldă noaptea. Când a ieşit omul din valuri chiar în spatele grănicerului, acesta s-a speriat cumplit, i-a pus arma în piept şi s-a răstit la el:

— Prezentaţ' buletinu'!

La care am izbucnit cu toţii în râs. Şi-a dat seama şi soldatul că scăldătorul nocturn, care era gol puşcă, nu avea unde să-şi ţină buletinul. A râs şi el şi a plecat să-şi facă rondul mai departe.

O vreme după aceea, îndată ce ieşea cineva din apă la nudişti, i se striga:

— Prezentaţ' buletinu'!

Şi biata persoană tresărea speriată, crezând că e vreun miliţian pe-acolo. Riscai o amendă dacă erai prins că faci nudism, dar eu n-am auzit să fi fost amendat cineva. Am auzit că mai erau câteodată, rareori, razii, însă oamenii îşi puneau repede ceva pe ei şi caraliii nu aveau ce să le facă. Pe vremea aia nu prea vedeai pe cineva la Doimai care să facă plajă cu slip. Dacă mergeai la Doimai era normal să fii

nudist.

Cu toate astea, dacă cineva trebuia să străbată plaja, se întâmpla să mai pună câte ceva pe el. Într-o zi, un tip atletic făcea alergări pe plajă şi la un moment dat şi-a dat seama că ceva nu e în regulă, pentru că femeile se cam uitau, curioase, la el. Atunci şi-a scos casca de cauciuc din cap, singurul lui obiect vestimentar, şi, pudic, şi-a acoperit ceea ce trebuia acoperit. Dar, cum acea cască era aurie şi tresălta într-un mod hilar în vreme ce omul îşi continua alergarea, Dan Jitianu a exclamat:

— Priviţi, un *casca d'or!*

În altă seară a venit la focul de pe plajă altcineva cu cămaşă albă. Am crezut că e tot un securist. Dar nu: era cântăreţul Sergiu C. A fost cam şucărit că nu l-am recunoscut şi că a trebuit să se recomande. Însă şi mai nasol a fost că nimeni nu părea să se entuziasmeze. Nu existau printre noi fani ai festivalului de muzică uşoară de la Mamaia. Ba chiar era o muzică pe care n-o puteam suferi. Nouă ne plăceau Bob Dylan, Donovan, Joan Baez, Hendrix, B.B. King, din astea, şi, bineînţeles, cântecele celor de vârsta noastră care veneau la Doimai şi folkăiau noaptea pe plajă.

După ce s-a tras o cântare, Sergiu C. ne-a spus că suntem foarte drăguţi şi de aceea o să ne cânte şi el ceva. N-a zis nimeni „uau" nici înainte, nici după. N-a aplaudat nimeni – ne-am apucat de altă cântare. El a mai stat puţin şi pe urmă a şters-o pe englezeşte. A fost un moment penibil, dar nimeni nu-l poftise printre noi.

Nu era însă toată lumea prietenoasă. Într-o noapte ne-am trezit că năvălesc pe plajă, pe când făceam focul, câteva maşini de miliţie cu farurile aprinse şi cu sirenele pornite. Din ele au coborât mai mulţi miliţieni în uniformă, cu bastoane de cauciuc în mână, care, fără să ne zică nimic, s-au năpustit asupra noastră, lovind cu sete, la nimereală. Am fugit toţi ca potârnichile, unii dintre noi au încasat-o rău, din păcate. Dar în seara următoare eram din nou pe plajă, câţiva cu plasturi pe spinare sau cu capul bandajat, adunând crengi uscate, ambalaje de hârtie şi tot ce se mai putea folosi pentru foc.

Cu timpul, a început să ne lipsească materia primă pentru foc. Ne închipuiam că n-o să mai putem face *session*-uri. Numai că într-o noapte au venit nişte inşi foarte hotărâţi, nu-i cunoşteam, cred că erau noi la Doimai, care aveau un comportament uşor diferit faţă de al nostru, doimaiştii obişnuiţi. Am văzut noi că erau ceva mai gălăgioşi, dar nu ne-am imaginat ce vor fi în stare să facă.

Când focul era pe cale să se stingă din lipsă de combustibil, tipii ăştia au dispărut şi după o vreme i-am văzut pe coama dealului cărând ceva ce părea o litieră. Când s-au apropiat, im văzut că purtau de fapt, pe doi bulumaci, o budă ţărănească. Au făcut-o bucăţi şi au pus-o pe foc. A doua zi, când gospodarul s-a trezit că din construcţia lui nu mai rămăsese decât gaura din pământ, s-a supărat tare şi a chemat în

ajutor tot satul. Asemenea acte de vandalism nu se mai întâmplaseră până atunci.

Se lăsase seara, noi ne adunaserăm pentru *session-ul* muzical, când am văzut, pe culmea dealului, că se profilează numeroase siluete de lipoveni având în mână diverse obiecte contondente. Era o imagine sinistră, ca din filmele cu indieni şi cowboy. Acuma, lipovenii erau ei foarte cumsecade şi drăguţi cu noi, dar perspectiva de a fi nevoiţi să-şi facă toţi nevoile sub cerul liber la sfârşitul sezonului se pare că nu i-a prea încântat. Am tulit-o toţi care-ncotro şi multă vreme nu s-a mai făcut noaptea foc pe plajă. Ceea ce miliţienii nu reuşiseră au făcut localnicii.

Singur sau nu în cameră?

N-am să vorbesc, fireşte, despre relaţiile mele sentimentale de la Doimai, în primul rând pentru că mi se pare indecent s-o fac. Fiecare om normal are tot felul de aventuri în tinereţe, dar cu timpul foarte mulţi devin familişti fideli, şi la fel s-a întâmplat şi cu noi. Să vorbeşti despre lucruri intime poate fi chiar nasol pentru unii, iar eu nu vreau să supăr pe nimeni, nici să fac cuiva vreun rău.

Mulţi se enervează când aud despre aventurile soţilor sau soţiilor lor din tinereţe, de dinainte de căsătorie, din vremuri de mult apuse, şi fac crize de gelozie. Am păţit-o pe pielea mea când un prieten bun de-al meu a făcut gafa de-a povesti de faţă cu nevastă-mea despre cât de frumoase erau nişte prietene de-ale mele din tinereţe. Vreme de câţiva ani, Cristina mi-a reproşat aceste „aventuri din burlăcie” ori de câte ori îşi aducea aminte.

Aşa că am să-mi ţin gura, ca să nu păţească şi alţii ce-am păţit eu… Sper numai să nu mă ia gura pe dinainte.

Cum spuneam, la Doimai preferam să stau singur în cameră. Mă întrebau mulţi dacă puteam să-i las să doarmă la mine, ca să împărţim cheltuiala cu casa, dar îi refuzam întotdeauna, spre mirarea lor. Nu puteam suferi să stau cu cineva. (Fireşte, dacă nu era vorba de vreo prietenă.) Mai ales că, atunci când cunoşteai o fată, era bine să ai unde s-o duci.

Odată însă nu mi-a ieşit deloc figura asta. Într-o noapte, târziu, apare în dreptul uşii mele o fată de vârsta mea, o fată frumoasă. M-am mirat, am crezut la început că e o greşeală, dar ea m-a întrebat dacă sunt Cristi Pepino.

— Da, eu sunt, am îngăimat.

— Cred că avem nişte prieteni comuni, a zis, care mi-au spus că eşti la Doimai.

— Da? m-am mirat eu în continuare, intimidat şi încântat că o fată

atât de frumoasă venise la mine fără ca eu să-i fac curte şi s-o conving.

— Îl ştii pe Dan? m-a întrebat.

— Pe văru-meu? Cum să nu… Dar intră în casă, te rog, ia loc…

Fata a rămas însă în prag.

— Da' pe Mircea?

— Care Mircea?

— Îl ştii precis… Şi el mi-a vorbit despre tine, mi-a zis fata, care era şi ea sfioasă şi părea un pic stânjenită, nu prea înţelegeam de ce.

— Ştii, am venit acum de la Bucureşti… Şi… te rog să nu te superi… Aş putea să dorm la tine în noaptea asta?

— Sigur că da! i-am zis eu imediat, încântat şi înfierbântat de o asemenea situaţie.

Era atât de frumoasă, că aş fi luat-o de nevastă imediat, pe vecie. La 19 ani nu-ţi trebuie prea mult ca să te îndrăgosteşti nebuneşte.

Dar când ajunsesem în culmea fericirii, când mi se părea că totul e ca un vis frumos, fata îmi spune, tot din prag:

— Dar nu sunt singură…

— Eşti cu o prietenă?

— Păi… zice ea evaziv.

— Nu-i nicio problemă, vino cu cine vrei. Dormiţi amândouă aici până mâine.

Şi, sincer să fiu, mi-au trecut prin cap nişte gânduri cam păcătoase.

Atunci fata întoarce capul şi strigă:

— Hai, mă, că ne lasă!…

Şi apare o gaşcă de vreo zece persoane, toţi tineri de vârsta mea, cu rucsacuri în spinare.

Sigur că în sinea mea eram cam ofticat, dar încă speram că între mine şi acea fată frumoasă se va înfiripa ceva. Le-am dat de mâncare şi de băut tot ce-aveam eu pe-acolo şi am adormit spre dimineaţă claie peste grămadă. A doua zi i-am întrebat unde o să doarmă, la cort sau la vreo gazdă. N-am primit un răspuns clar, se uitau derutaţi unii la alţii, şi atunci m-am prins că de fapt doreau să rămână la mine. Îngrozit de perspectiva de-a mai petrece o noapte în aglomeraţie, le-am spus că eu plec la Bucureşti chiar în ziua aceea şi, dacă le place aşa de mult acolo, trebuie să vorbească ei cu gazda ca să se înţeleagă la preţ.

— A, nasol – da' mai stai, mi-au zis ei cu evidentă părere de rău. Eşti aşa de drăguţ…

Oi fi eu drăguţ, da nici aşa fraier nu sunt, le-am răspuns în gând, pentru că-mi dădusem seama că frumoasa era cu iubitul ei şi erau îndrăgostiţi lulea, n-aveam nicio şansă. Mi-am strâns bulendrele în rucsac, am plătit camera gazdei şi mi-am luat rămas-bun de la gaşcă. Evident că m-am dus repede în celălalt capăt al satului şi mi-am luat o altă cameră.

Pisoii lui Silviu Purcărete

Apropo de camere şi de dormit: pe când mergeam la Doimai şi stăteam într-o casă închiriată numai de noi, s-au pripăşit pe-acolo nişte pisoi mici, tărcaţi şi roşcaţi, foarte simpatici, vreo şase la număr. Tuturor pisoilor le plăcea să doarmă în pat cu Silviu Purcărete. Numai că, într-o noapte, unul dintre pisoi, fascinat de zgomotul care ieşea din gura lui Silviu şi crezând probabil că era acolo o gaură de şoricel, a băgat lăbuţa în orificiu. Bietul om s-a trezit brusc, şi pisoiul, speriat, s-a agăţat cu ghearele de limba lui. Silviu a ieşit în curte zbierând, cu pisoiul agăţat de limbă, şi ne-a trezit pe toţi cei care dormeam în celelalte camere.

Când s-a mai liniştit, Silviu s-a gândit la o metodă de-a împiedica pisoii să mai intre în camera lui. Şi pentru că nu putea să doarmă cu uşa închisă – camerele erau foarte mici şi te sufocai peste noapte –, ne-a trezit iar pe toţi şi ne-a cerut o saltea pneumatică şi o pompă de bicicletă. A umflat salteaua cu pompa şi a pus-o în dreptul uşii, făcând astfel un fel de baricadă. După o vreme, bieţii pisoi încercau să se caţere pe saltea ca să intre în cameră.

Pentru că făceau nişte zgomote de nesuportat cu ghearele pe saltea, Silviu, nervos, a înşfăcat toţi pisoii şi i-a băgat într-un rucsac. Apoi a pornit în toiul nopţii, prin întuneric, spre câmp, ca să-i lase undeva, cât mai departe. Când n-a mai văzut luminile puţine de pe stâlpii din sat, a dat drumul pisoilor, care au dispărut în noapte.

Mulţumit, Silviu a vrut să se întoarcă şi să doarmă şi el liniştit. Numai că se rătăcise. Nu se vedea nicăieri nicio lumină, nu mai avea niciun reper, şi a orbecăit aşa până-n zori, când a văzut, în sfârşit, casele de la marginea satului. Iar când a ajuns acasă, a găsit, evident, toţi pisoii înşiraţi în patul lui şi dormind profund, extenuaţi de călătorie.

Scene pe plajă

Nu duceam o viaţă prea sportivă la Doimai, ca să fiu sincer. Adeseori pierdeam nopţile pe la ceaiuri sau focuri de tabără. Din cauza asta, de obicei ajungeam la plajă cam mahmuri şi pe la ora douăsprezece din zi, tocmai când arde soarele mai nasol. Făceam o baie în mare ca să mă dreg şi mă prăbuşeam pe nisip, unde mai dormeam un pic.

Alţii erau mai prudenţi. Hadji, de exemplu, venea la plajă pe la aceleaşi ore, îmbrăcat într-un halat alb. Şi se aşeza sub o umbrelă, fireşte, la cârciuma Scoica. Mă miram că nu-l văzusem niciodată

făcând baie în mare. Într-o zi i-am spus:

— Înoată şi tu puţin, să vezi cum te dregi. O să fii ca nou.

Eşti fraier că nu încerci. E foarte mişto!

— Sunt meduze în apă, mi-a răspuns domol, aşa cum vorbeşte el de obicei.

— Ei, pe dracu', meduze! Or fi câteva pe la mal, da' mai încolo nu e nicio meduză.

— Păi nu vreau să mă pişte…

— Ei, da' ce, doar nu mori din asta…

Şi atâta l-am bătut la cap, că bietul Hadji mi-a urmat sfatul. Şi-a luat odată avânt şi l-am văzut cum se aruncă brusc în mare. Dar l-am văzut şi că iese imediat din apă şi începe să ţopăie pe mal. Mie mi se părea că de bucurie. Sărea când într-un picior, când în altul, dădea din mâini frenetic, de parcă dansa în culmea fericirii. Nu-l mai văzusem niciodată atât de vioi şi de exuberant.

— Ei, ai văzut ce mişto e? i-am strigat. Da înoată şi tu mai mult…

— Pe naiba mişto! Am nimerit într-o meduză!

Într-un sfârşit am înţeles şi cu ce parte a corpului nimerise în meduză. Cred că e cam nasol când ţi se lipeşte o meduză tocmai pe părţile sensibile. Dar cum naiba, cum naiba o nimerise? Avusese el o presimţire de nu voia să intre în apă…

Şi ca să scap de înjurăturile şi reproşurile lui Hadji, m-am cărat de-acolo cât am putut de repede.

Într-un an, nu mai ştiu precis când, cred că prin 1979, s-a întâmplat o chestie la Doimai care ne-a consternat pe toţi. Pe vremea aia plaja era lată, cu multe golfuri, era loc berechet pentru toată lumea. Într-o zi însă, căutând un loc în care să ne aşezăm, undeva mai la marginea plajei, am fost opriţi la un moment dat de nişte soldaţi în uniformă, parcă de marină. Era foarte cald, dar ei, săracii, erau complet echipaţi şi aveau şi bocanci în picioare. Ne-au zis că nu e voie să mergem mai departe. Nu înţelegeam ce se întâmplă, însă ei ne-au spus politicos că n-au voie să dea explicaţii şi că ne roagă să ne întoarcem.

Păzeau unul dintre golfuri, aşa le ziceam noi, de fapt nişte plaje încadrate de coame de deal – existau vreo patru de felul ăsta. Toată plaja din golful aflat sub pază, care avea vreo şaizeci de metri lungime şi vreo patruzeci adâncime, părea goală. De partea cealaltă a golfului erau alţi soldaţi, iar sus, pe creasta dealului, unde am aflat după aia că se afla o unitate militară dotată cu tunuri, erau înşiraţi iarăşi vreo cincisprezece soldaţi în uniformă, şi ei în picioare.

Scena era ciudată rău. La un moment dat am crezut că se filmează ceva. Dar, dacă te uitai mai bine, observai că în mijlocul acestei plaje imense era întins un mic cearşaf. Şi pe cearşaf stătea culcat pe spate un tip între două vârste, chel şi burtos, care făcea plajă. Soldaţii ne-au

şoptit că e un general venit în inspecţie căruia i se făcuse chef să stea la soare, dar fără să-l deranjeze cineva. Aşa că bieţii militari, îmbrăcaţi din cap până-n picioare pe o vreme caniculară, l-au păzit câteva ore pe preţiosul lor superior. De pe laturile plajei, o mulţime de oameni priveau scena consternaţi, dar şi fascinaţi.

Ceaiuri dansante la Doimai

Cum am mai spus, în primii ani când mergeam la Doimai. curţile caselor erau foarte mari. Era loc destul şi pentru legume, în unele curţi şi pentru câteva corturi, ba chiar era loc şi de dansat. În aceste curţi se organizau ceaiuri, aşa se numeau pe atunci petrecerile dansante. Cineva aducea un magnetofon cu muzică bună şi stăteam la taclale şi dansam – adeseori toată noaptea.

Se aduna lume foarte multă la aceste petreceri. Chiar dacă nu ştiai cine stă în casă, dacă auzeai din stradă muzică şi vedeai lume adunată în curte nu era ceva deplasat să te alături petrecerii, pentru că întotdeauna dădeai acolo peste o sumedenie de cunoştinţe. Şi, chiar dacă nu ai fi cunoscut pe nimeni, oamenii erau foarte prietenoşi.

Într-o zi, prin 1972, Valeriu Moisescu vine, ca de obicei, la casa noastră. Era o casă la marginea satului, pe care o închiriaserăm în întregime.

În dimineaţa aceea eram cam mahmuri cu toţii, mai puţin Biţă Banu şi Mirela Nedelcu, care nu participau la ceaiurile noastre nocturne şi aveau o viaţă cumpătată şi sportivă.

Deşi fusese cu noi în seara precedentă, Valerică era freş şi vioi. Ne spune:

— Băieţi, se pregăteşte ceva frumos la casa aia de lângă Casa Pictată. Am văzut adineauri, cărau cu lăzile. Trebuie să mergem neapărat diseară acolo.

Noi nu cunoşteam pe nimeni din cei care stăteau acolo în afară de trista lui Mărăscu, cu care n-aveam nicio legătură. Dar, în primul rând, n-aveam niciun chef s-o mai facem lată în noaptea aia, eram prea obosiţi. Aşa că i-am zis lui Valerică Moisescu:

— Domnu Moisescu, eu nu vin. Nu pot să mă duc la un om pe care nu-l cunosc. Mai ales că probabil e şi ziua lui. Nu vin.

— Bine, Cristi. Da’ tu, Silviu, care îmi eşti student, mă laşi singur?

— Nu pot, dom’ profesor. Mi-e ruşine…

Moisescu zice:

— Să ştiţi că eu mă duc.

Porneşte, apoi, după câţiva paşi, se întoarce:

— Hai, măi, nu mă lăsaţi singur. Veniţi?

— Nu, dom’ profesor, nu vă supăraţi…

— Mă rog, zice Moisescu mâhnit şi pleacă, oprindu-se din când în când şi aruncându-ne priviri rugătoare.

În cele din urmă dispare, copleşit de tristeţe.

Noi ne-am târât înapoi în camerele noastre, unde fiecare s-a prăbuşit în pat.

Când tocmai aţipisem, m-au trezit nişte strigăte entuziaste:

— Băieţi, Silviu, Antonio, Cristi! Veniţi repede!

Am ieşit să văd ce se petrece. Valerică era împreună cu un tip mic de statură la gardul nostru.

— Măi, aţi spus că nu vreţi să veniţi pentru că nu-l cunoaşteţi. El e un prieten foarte bun de-al meu. Cum te cheamă, dom'le?

— Constantinescu, a spus tipul.

— Îmi pare bine, a zâmbit politicos Moisescu. Este ziua lui domnu' Constantinescu, a adăugat pe un ton duios.

— La mulţi ani, domnu' Constantinescu, am îngăimat noi.

— Mulţumesc, a mormăit şi el.

— Eu i-am spus ce băieţi simpatici sunteţi şi că trebuie neapărat să vă invite şi pe voi, că ce petrecere ar fi dacă nu venim şi noi acolo, nu?

— Da, a aprobat domnul Constantinescu.

— Ei, acum, dacă aţi făcut cunoştinţă, veniţi, nu?

— Nu se poate, domnu' Moisescu, nu ne-a invitat nimeni, am îngăimat eu.

— Păi invită-i, dom'le, odată, îi zice Valerică lui Constantinescu.

— Va invit… la ziua mea.

— Mulţumim frumos, dar nu se poate… am zis noi.

Situaţia devenea din ce în ce mai penibilă. Şi deodată, spre surprinderea noastră, domnul Constantinescu a început să insiste din proprie iniţiativă şi nu s-a lăsat până când nu ne-a luat cu el.

A fost într-adevăr o seară foarte frumoasă. A venit multă lume, probabil invitată tot de Valerică, au adus muzică, băutură era destulă, şi noi am început să spunem bancuri şi poveşti ca să-i facem domnului Constantinescu o petrecere cât mai plăcută. Chiar s-a distrat foarte bine bietul sărbătorit în seara aia. Valerică avusese dreptate. Păi ar mai fi fost aşa un chef de pomină fără noi?

Întoarcere în timp – în Deltă

Era în primii ani de după absolvire, prin 1973 sau 1974. Înainte de-a merge la Doimai, stăteam câte o săptămână în Deltă, la Crişan. Nu mai ştiu cum, nimerisem într-o gaşcă de tineri de vârsta mea care erau pasionaţi de pescuit. Liderul grupului era Nicky Negroponte, un băiat extraordinar, plin de viaţă şi de haz, care a murit foarte tânăr, de

cancer, la Paris. Abia după ce a murit am aflat că tatăl lui fusese foarte bun prieten cu tatăl meu. Nicky avea rude foarte bogate, milionare, în Anglia, care încercau să-şi ajute familia din România. Într-un an, de pildă, le trimiseseră o maşină Vauxhall.

Dar pe Nicky nu-l interesa nimic altceva decât pescuitul, aşa că le cerea rudelor lui bogate să nu-i trimită decât unelte de pescuit. Primea cataloage de la marile firme de specialitate, nu-mi amintesc decât că una se numea Shakespeare. De-acolo Nicky îşi alegea tot soiul de lansete, mulinete, cârlige, momeli, peştişori sau muşte de plastic făcute cu măiestrie. Iar la începutul fiecărui sezon primea din Anglia tot ce-şi dorise. Ne explica entuziasmat cum cutare peştişor de plastic făcea prin apă, dacă-l trăgeai încet cu firul, mişcări care semănau cu ale unui peşte rănit, şi că ştiuca era atrasă imediat de vibraţiile astea pe care le simţea prin apă.

O întreagă asemenea cutie, plină de cârlige şi momeli, se prăpădea într-un sezon de pescuit, pentru că lui Nicky îi plăcea să pescuiască ştiucă, iar ştiucilor le plăcea să reteze cu dinţii lor ascuţiţi firul de nailon. Alte momeli şi cârlige se încurcau în ierburile plutitoare din apă, iar noi, prietenii lui Nicky, care eram cu toţii pescari complet nepricepuţi, desăvârşeam dezastrul, că ne mai cădeau în apă ba câte o undiţă, ba câte o lansetă.

Eram vreo patru sau cinci care mergeam cu el, numai băieţi, fetele nu aveau voie pentru că Nicky spunea că s-ar plictisi în Deltă, că nu ne-ar lăsa să pescuim liniştiţi, că nu ar fi în stare să tacă şi ar speria peştii, şi că, până la urmă, puteam şi noi să ne lipsim de ele o săptămână (aşa zicea el, dar noi le duceam dorul). Mergeam cu maşina lui până la Tulcea, acolo lăsam fierătania în curtea cuiva, făceam aprovizionarea şi luam o cursă până la Crişan, în mijlocul Deltei.

Uneori mergeam cu o navă rapidă, *Săgeata,* făcută, cred, după un model rusesc, alteori cu un vaporaş care de-abia se târa. Aprovizionarea însemna să luăm mai multe sticle de un kil de vodcă Săniuţa, mai multe sticle de jumătate de alcool alb de 80 de grade şi multe baxuri de ţigări Naţionale. De altceva nu aveam nevoie. Alcool nu se găsea pe atunci în satele din Deltă, încercau aşa să-i mai tempereze pe localnicii beţivi, îmi închipui, care aveau totuşi o raţie de basamac, o băutură nasoală, făcută din resturi de legume şi fructe fermentate şi apoi distilată. Aşa că alcoolul era o marfa la mare preţ pe-acolo.

La Crişan aveam o gazdă, nea Mitică sau Marian, care închiria camere turiştilor. O cameră costa zece lei pe noapte, dar era imensă, avea cinci paturi, şi dormeam acolo toată gaşca. Pentru lotcă gazda ne lua la început şapte lei pe zi. Acest Marian nu era nici lipovean şi nici pescar. Era paznic de noapte la primăria din comună, sau aşa ceva, şi

trăia din chirii, din care, evident, nu se îmbogăţea. Avea cinci copilaşi şi de-abia se descurca. Noi ne-am mirat că nu pescuieşte, dar Nicky ne-a explicat că nu-i dau voie lipovenii, pentru că nu e de prin partea locului şi, dacă l-ar fi prins pe baltă, l-ar fi omorât. Mai târziu am înţeles şi de ce. Fiecare familie de lipoveni avea locul său de pescuit, moştenit din moşi-strămoşi. Acolo duceau ei mereu resturi de mâncare, mămăligă mai ales, pentru a hrăni peştii, aşa că locul de pescuit era totuna cu ograda lor proprie.

Apa o luam din Dunăre, cu găleata, că apă minerală nu se găsea oricum la magazin. Lăsam găleata pe prispă de dimineaţa până seara, timp în care mâlul se depunea la fundul găleţii şi filtra cumva lichidul: la sfârşit, în vas rămânea un strat gros de noroi la fund, iar deasupra apă curată. Ca să fiu sincer, la câtă vodcă beam nu cred că ne puteam îmbolnăvi de la această apă. Oricum, parcă o şi fierbeam.

La grupul nostru de pescari amatori s-au adăugat într-un an două persoane: Alioşa, un băiat de vârsta noastră, localnic, care ne era călăuză când mergeam la pescuit în spatele satului şi ne spunea unde avem voie să pescuim, ca să nu ne ia gâtul lipovenii, şi un olandez care fotografia păsări – asta era pasiunea lui şi pentru asta venise în Delta Dunării.

Expediţia începea dis-de-dimineaţă, pe la patru, când Nicky ne trezea cu forţa. Era foarte autoritar şi adesea se enerva dacă nu executam întocmai ce spunea, dar nu ne puteam supăra pe el. Dacă nu ar fi fost un pic de disciplină, n-ar fi fost bine deloc.

Ne beam cafeaua, mâneam repede nişte pâine cu brânză sau peşte prăjit rămas din ziua precedentă şi mergeam la lotcă. Legam o frânghie mare de lotcă şi trăgeam astfel ambarcaţiunea în sus, contra curentului, mergând pe mal, pentru că n-am fi reuşit să avansăm vâslind. Atunci am înţeles şi eu ce înfăţişă tabloul lui Repin *Edecarii de pe Volga*: nişte ţărani care trăgeau barca de pe mal „la edec”, cu frânghia adică, împotriva curentului, pentru că metoda asta e mult mai uşoară decât vâslitul – şi nu nişte sărmani exploataţi de moşierii şi chiaburii nemiloşi, aşa cum ne spuneau unii politruci pe la şcoală, în clasele primare.

Mergeam trăgând la edec până mai sus de braţul Dunărea Veche, ne suiam în lotcă şi vâsleam cu toţii, din toate puterile, ca să traversăm Dunărea. Apa ne trăgea puternic înapoi şi, dacă ratam intrarea pe Dunărea Veche, ne era foarte greu să încercăm din nou. În sfârşit, izbuteam să intrăm pe Dunărea Veche unde curentul era mai domol şi ridicam o velă, adică o pânză legată de o vâslă mai lungă, fixată într-o gaură din banca din mijloc a bărcii. Cel care ţinea vela ţinea şi de o altă vâslă, mai scurtă, montată în spatele bărcii pe post de cârmă, pentru că trebuia să coordoneze poziţia velei cu poziţia cârmei, ca să nu ne răsturnăm şi ca să înaintăm în direcţia dorită.

Aşa, cu vela, înaintam lin, fără să facem niciun zgomot, astfel că păsările nu se speriau decât când ajungeam în dreptul lor. Zeci de egrete albe se ridicau drept în sus, ca săgeţile, din stufărişul de pe margine când lotca ajungea în dreptul lor, era un spectacol splendid, ca un vis frumos. Mergeam aşa până la Mila 23, unde cumpăram legume de la lipoveni (un ceaun mare şi sare aveam la noi). Apoi o luam spre Triozer („Trei mări” pe lipoveneşte), un loc declarat rezervaţie, unde sălăşluiau colonii de pelicani şi tot felul de alte păsări superbe. Fotograful olandez era în culmea fericirii.

La un moment dat, undeva, departe, am văzut pe cineva care, stând în picioare într-o lotcă, ne făcea semne disperate să ne apropiem, strigând:

— Davai, davai!

Era un lipovean care semăna bineînţeles cu Tolstoi, înalt şi corpolent, cu o barbă albă, uriaşă. Păzea năvoadele puse de lipoveni, să nu cumva să le fure cineva peştele prins. Pe asemenea oameni ne bazam şi noi ca să facem rost de peşte, pentru că pescuitul nostru nu ne aducea mare lucru. Când am ajuns lângă el, monumentalul personaj ne-a smuls din mână sticla de spirt alb şi a băut-o dintr-o sorbitură. Apoi ne-a cerut alta:

— Davai, davai!…

I-am dat şi a doua sticlă, pe care a golit-o la fel de repede, apoi i-am arătat de la distanţă încă o sticlă şi un mic bax de ţigări Naţionale şi i-am făcut semne spre năvod. Lipoveanul a înţeles imediat că vrem să ne dea mai întâi peştele. După ce faţa lui a luat o expresie jignită pentru că nu aveam încredere în el (de altfel, lipovenii sunt oameni cinstiţi şi de cuvânt), pescarul a stabilit termenii schimbului:

— Eta, vaşa… a zis el arătând spre un băţ care ieşea din Dunăre.

De băţul ăla era prins un năvod mai mic, pe cercuri, în care se aduna peşte. Prin semne ne-a spus că tot ce era în acel mic năvod era al nostru în schimbul băuturii şi ţigărilor, dar, dacă-l scotea gol, asta era situaţia, nu ne dădea niciun peşte.

Noi ne-am uitat îngrijoraţi la Nicky, neştiind ce să facem, pentru că nu reuşeam să vedem dacă năvodul cel mic are sau nu peşte înăuntru, dar Nicky ne-a făcut semne liniştitoare şi i-a zis lipoveanului, care aştepta confirmarea:

— Haraso!

Atunci uriaşul lipovean s-a opintit odată, a scos vârşa (aşa cred că se numeşte) din apă cu mare greutate, că era plină de peşte, şi a răsturnat-o pe toată în lotca noastră. Lotca s-a umplut de peşte cu vârf, nici nu ştiam ce să facem cu atâta şi am vrut să-i mai dăm din el înapoi, dar lipoveanul s-a enervat şi ne-a ameninţat cu vâsla şi vociferând. Am înţeles că asta fusese înţelegerea şi nimeni nu mai putea schimba nimic. Aşa că noi i-am dat tot spirtul pe care-l mai

luaserăm cu noi şi vreo două baxuri de ţigări, având grijă să dosim bine sticla de vodcă Săniuţa de un litru, propria noastră raţie pe ziua aceea. Lipoveanul ne-a făcut semne prieteneşti în vreme ce noi vâsleam cu grăbire ca să ne îndepărtăm cât mai repede de locul faptei.

Am făcut un popas pe un grind, am curăţat locul de stuf şi am aprins focul ca să punem de-o ciorbă pescărească, pe care aveam s-o pregătim, bineînţeles, după sfaturile primite de la lipoveni. Am pus întâi la fiert în ceaun peştele mărunt, l-am scos apoi din zeamă şi l-am aruncat, am adăugat zarzavatul şi peştele mai mare, crap, biban, somotei, ştiucă, şi la sfârşit borşul şi pătrunjelul cumpărate şi ele de la Mila 23.

Am mai fript apoi pe jar câţiva peşti, am mâncat, am băut, după care ne-am pregătit de plecare. Mai întâi am încercat să acoperim cât mai bine cu stuf peştele din lotcă. Chiar dacă aveai permis de pescuit (şi aveam cu toţii permise temporare), era interzis să prinzi mai mult de câteva kile de ştiucă, câteva de crap – restul trebuia să-l arunci înapoi în apă. Dacă ne prindea vreun control, ne confisca totul, inclusiv undiţele şi lansetele, şi asta în cel mai bun caz.

Dar am avut noroc că pe drumul de întoarcere nu ne-a văzut nimeni. Când am ajuns la gazdă, i-am dat toată prada, în afară de câteva bucăţi de ştiucă, somotei şi crap pe care Nicky a vrut să le săreze şi să le afume ca să le ia cu el la Bucureşti, singura noastră pretenţie fiind ca gazda să ne gătească şi nouă în ziua aia. Bietul nea Marian era în culmea fericirii, pentru că rezolvase cu mâncarea copiilor pentru vreo săptămână, aşa că ne-a spus că n-o să-i mai plătim lotca pentru cele câteva zile cât mai stăteam la el.

Ne-a gătit nevasta lui nea Marian un morman de peşte prăjit şi saramură, ba ne-a mai dat din partea casei şi o supă de ciulini de baltă. Ciulinii de baltă sunt, pentru cine nu ştie, nişte plante acvatice care plutesc prin apele Deltei. Au nişte fructe verzi, moi, cu spini de jur împrejur. Aceste fructe, când se usucă, se întăresc şi se înnegresc şi sunt duse de Dunăre spre mare. Le găsim uneori pe plajă, iar sezoniştii le numesc draci-de-mare. Supă din asta mâncau bieţii oameni când nu aveau altceva. Era dulce, dar cu un gust neplăcut. Ne-am spus unul altuia că nu e „pentru uz intern".

După alte aventuri prin Deltă, ţin minte că am plecat la Tulcea şi de acolo ne-am dus la Mamaia. Am mers direct la discoteca *Whisky à gogo,* unde erau disk-jockey Sanda Daraban (primul disk-jockey femeie din România) şi Andrei Voiculescu (nepotul poetului Vasile Voiculescu; cel care a continuat mai târziu la Europa Liberă emisiunile muzicale ale lui Cornel Chiriac după moartea acestuia). Am intrat de-a moaca la discotecă, ne-a pus Andrei câte o ştampilă pe mână, trebuia să ne plătim numai băuturile, dar Sanda, draga de ea, ne-a dat şi ceva drinkuri.

După ce am dansat toată noaptea, dimineaţa am dormit puţin pe plajă şi apoi am plecat: Nicky la Bucureşti, să ducă peştele, noi spre Doimai, cu trenul de la Constanţa…

La cort cu Edmondo şi cum am primit de pomană

Tot în perioada aceea am stat la Doimai pe plajă, cu cortul. Pe atunci nu era voie cu corturi pe plajă, dar noi am sperat că dacă ne instalăm într-un loc pustiu, departe de sat, n-o să ne deranjeze nimeni. Aveam două corturi, unul foarte mare, cu două încăperi şi pereţi dubli, cu un acoperiş plan, aşa cum au corturile militare, şi altul mai mic, obişnuit, de două persoane. În cortul cel mare, într-una din încăperi, intra chiar şi maşina cu care veniserăm, un Fiat 500.

Am instalat corturile departe de locurile unde făceau oamenii plajă, lângă un gard de sârmă dincolo de care mai erau vreo sută de metri până la podul spre Mangalia, un pod mobil care, cum am mai spus, se deschidea când intrau în port navele de pe mare sau când ieşeau spre mare, aşa că uneori, ca să treci podul, trebuia să aştepţi până cobora la loc porţiunea mobilă.

Într-o noapte, un tânăr de vârsta noastră, după ce a aşteptat mult timp ca să se lase podul, nerăbdător să ajungă la Doimai, a coborât sub pod şi, găsind o uşă de lemn abandonată pe mal, a folosit-o ca plută şi a încercat să traverseze cu ea. Dar l-a luat curentul. A apărut repede o şalupă militară, l-au săltat şi l-au anchetat toată noaptea – credeau că vrea să fugă în străinătate.

Locul ales ca să punem corturile era pustiu, la vreo doi kilometri de plaja de la Doimai, nu trecea nimeni pe-acolo, iar plaja era foarte bună. Am cărat apă din sat în nişte bidoane foarte mari, am săpat nişte gropi în scopuri igienice şi una specială, în care să aruncăm apa murdară după ce spălam vasele.

Recunosc că n-am fost niciodată un fan al cortului, deşi am făcut mai multe vacanţe dormind în acest fel. Îmi amintesc de pildă că, atunci când am făcut un tur al mânăstirilor din Moldova, dormeam noaptea în cort pe o saltea care se dezumfla până dimineaţa: când mă trezeam, aveam imprimat pe spate relieful local al patriei. Măcar la mare sub saltea e numai nisip…

În schimb, vărul meu Dan Cipu a fost toată viaţa un împătimit al cortului, v-am mai povestit asta. Primăvara ieşea în curte cu cortul, oricât ar fi fost de frig afară, spre disperarea maică-sii. Mergea tot cu cortul la Snagov, apoi la Doimai. Într-un septembrie m-a invitat să vin şi eu cu el, la cort, la Snagov. M-am dus, ca prostul, şi am regretat amarnic. Era al naibii de frig şi ploua tot timpul, nu numai afară, dar şi la el în cort. Ziua, ce-i drept, ne-am simţit foarte bine, am stat pe

terasă la cârciumă şi am băut bere Radeberger până când n-am mai fost în stare să citim de pe etichetă cuvintele *luxus extra,* ceea ce era pentru noi semnul că trebuie să ne oprim din băut. Dar noaptea am dârdâit în cortul unde picura apa pe noi, iar eu am răcit cobză.

Totuşi, recunosc, statul la mare cu cortul pe plajă îţi dă un sentiment fantastic dacă treci peste amănuntul că dimineaţa, după ce răsare soarele, te năpusteşti afară din cort, năuc, cu ochii cârpiţi şi cu creierii opăriţi de căldura dinăuntru.

Ne-am bucurat câteva zile de frumuseţea mării, de linişte, era ca un vis frumos. Grănicerii ne-au lăsat în pace în anul ăla. Chiar de a doua zi însă am fost remarcaţi de vilegiaturişti. Era ceva cu totul nou pe vremea aia statul la cort pe plajă. Aşa că sezoniştii au început să facă plimbări pe plajă ca să le arate copiilor corturile noastre. Deveniserăm un fel de obiectiv turistic.

În general, lumea se mira că avuseserăm o asemenea idee trăsnită. Se uitau la noi mai întâi de la oarecare distanţă, ca la nişte animale de la zoo, şi, când îşi dădeau seama că nu suntem periculoşi şi nu-i muşcăm pe copii, se apropiau de noi cu prudenţă şi ne puneau tot felul de întrebări: dacă nu ne e greu să stăm acolo, de unde luăm apă şi aşa mai departe. Iar noi le dădeam toate explicaţiile, arătându-le şi locul de pe câmpul din spatele nostru, undeva departe, unde ne făceam nevoile. Oamenii păreau destul de mulţumiţi de vizita făcută şi la plecare ne felicitau, ne încurajau, ba unii chiar ne strângeau călduros mâinile, oferindu-se să ne aducă a doua zi provizii. Ceea ce s-a şi întâmplat de câteva ori, spre surprinderea noastră. Unul ne-a adus apă, altul o sticlă de vin Corăbioara, altul nişte hamsii prăjite. În fine, alţii se întorceau numai ca să vadă ce mai facem, dacă nu cumva am înnebunit din cauza pustietăţii (de parcă am fi fost în mijlocul Saharei) şi dacă reuşim să suportăm viaţa aia ciudată, la cort.

Eram patru, Mugur S., Sanda D., eu şi Edmondo, un italian de vârsta noastră al cărui tată, medic român, se stabilise în Italia (unde organiza frecvent expoziţii ale artiştilor plastici români), însă se întorcea destul de des în ţară. De fapt, acest domn născut în România provenea dintr-o familie de pietrari italieni veniţi cândva în Moldova, poate pe vremea lui Ştefan cel Mare, tocmiţi să facă probabil acele minunăţii de sculpturi de pe faţada bisericii Trei Ierarhi din Iaşi.

Sanda D. era în vremea aceea prietena lui Edmondo, care, atunci când venea în Bucureşti, stătea la mine, aşa că ne ducea şi pe noi uneori cu maşina la mare. Asta s-a întâmplat până când, sătul de buclucurile în care mă băga Edmondo, eu n-am mai vrut să am de-a face cu el. Mereu avea diverse aventuri sentimentale şi mă pomeneam că vreun părinte indignat îmi face mie scandal pentru că Edmondo îi sedusese fata. Iar eu chiar n-aveam nicio vină!

Într-o zi, Edmondo m-a rugat să merg cu el într-o vizită. N-aveam

niciun chef, dar a insistat să vin spunându-mi că a intrat într-o încurcătură foarte nasoală şi trebuie să-l ajut să scape. Fraier cum sunt, am mers cu el într-o vilă din Cotroceni, unde era adunată întreaga familie, toţi cu feţe îngrijorate. Ne-au făcut semn să intrăm într-o cameră: pe o canapea stătea întinsă o tipă cam durdulie, îmbrăcată într-o cămaşă de noapte transparentă prin care i se vedeau şuncile, care gemea. Când l-a văzut pe Edmondo, a început să geamă şi mai tare, ba uitându-se galeş la el şi suspinând cu glas subţire, ba uitându-se foarte urât la mine, ca la unul care n-avea ce căuta acolo, şi gemând mai gros. Am vrut să plec, însă Edmondo m-a apucat disperat de mână şi m-a tras înapoi în camera suferindei.

Treptat, mi-am dat seama despre ce era vorba: Edmondo îi spusese tipei că se desparte de ea, iar fata, care sperase să se mărite cu nenorocitul, le declarase părinţilor ei că dacă ăsta o părăseşte ea nu mai are pentru ce trăi şi se sinucide. Acum, o fi fost adevărat că se sinucide, n-o fi fost, nu ştiu, însă bieţii părinţi erau tare speriaţi şi-i dăduseră telefon lui Edmondo, implorându-l să le salveze fata de la moarte. Eu m-am prins că fata cea rotofeie juca teatru şi, plictisit de comedia asta, până la urmă m-am cărat, în ciuda rugăminţilor lui Edmondo, pentru că nu înţelegeam ce naiba caut acolo.

Şi asta a fost numai una dintre situaţiile imposibile în care m-a băgat. În final, a reuşit să se încurce şi cu nevasta unui prieten de-al meu, iar femeia a şi divorţat. După o vreme a părăsit-o şi pe ea, cum îi era obiceiul. Asta a pus capac – i-am spus că nu vreau să mai am de-a face cu el. Mă săturasem de situaţii penibile, de gagici nasoale înlăcrimate şi de părinţi şucăriţi care-mi făceau *mie* scandal pentru isprăvile lui. Până şi prietenul meu părăsit de nevastă se supărase tot pe mine, deşi faptele avuseseră loc la Doimai sau, în orice caz, nu în casa mea.

Dar să revin la povestea cu cortul, care s-a petrecut înainte.

Era o vreme superbă când am ajuns noi la Doimai cu maşina lui Edmondo. Ne-am instalat corturile şi ne-am bucurat de mare. Apa era liniştită, nu erau valuri deloc. Într-o zi, nu ştiu ce i-a apucat pe Sanda şi pe Mugur, că au început să bată mingea pe plajă, ceea ce mă cam enerva. Din fericire, nu după multă vreme, mingea a ajuns în apă şi a început să se depărteze de mal. Când am răsuflat uşurat că liniştea se aşternuse din nou peste plajă, Mugur a luat o saltea şi a început să înoate tacticos după minge.

Numai că, deşi marea era liniştită, exista un curent tic adâncime foarte puternic, aşa că Mugur a constatat la un moment dat că nu reuşeşte să ajungă la minge. Pentru că se afla destul de departe în larg, a încercat să se întoarcă, însă vedea că, deşi dădea din mâini cât putea de tare, continua să se depărteze de mal. A abandonat salteaua, crezând că o să înoate mai repede, dar degeaba.

Între timp, eu am observat că Mugur nu se mai vede şi le-am spus şi celorlalţi, care s-au repezit spre plajă ca să cheme pe cineva în ajutor, dat fiind că niciunul dintre noi nu înota foarte bine pe atunci. Din fericire, Sanda şi Edmondo s-au întâlnit cu un grup de sezonişti care veneau probabil să ne vadă corturile. Erau cu toţii buni înotători şi s-au aruncat imediat în apă, înotând din răsputeri. Spre norocul lui Mugur, apa era foarte limpede şi l-au găsit aproape imediat, dar era deja la vreun metru sub apă.

L-au adus la mal. Era inconştient şi cam vânăt. Unul dintre salvatori, medic, a ştiut ce să-i facă: l-a învârtit ţinându-l de un braţ, l-a sucit, l-a presat pe piept, până când Mugur a scuipat apă, a tuşit şi şi-a revenit. Tremura groaznic. Medicul ne-a spus că trebuie să-i facem o frecţie cu spirt şi să-l învelim cu toate păturile pe care le avem, să-i dăm să bea un ceai, să nu-i dăm nimic de mâncare în ziua aceea şi, mai târziu, dacă o să se simtă mai bine, să-l ducem la Mangalia la spital ca să fie examinat acolo şi să i se dea nişte medicamente.

Eu am alergat până în sat, dar n-am găsit spirt, că pe vremea aia nu exista alimentară la Doimai, iar de farmacie nici nu putea fi vorba, era numai cârciuma lui Musuret. Aşa că am cumpărat o sticlă de un kil de vodcă Săniuţa de la cârciuma turcului. I-am făcut frecţie cu vodcă şi l-am îngrijit pe Mugur, veghind să nu i se facă mai rău. Peste vreo oră şi ceva şi-a mai revenit, nu mai avea frisoane, şi a spus că-i e foame, aşa că Edmondo a zis că-l duce la spital şi ne-a ordonat mie şi Sandei să strângem bagajele şi corturile ca să plecăm urgent la Bucureşti. Degeaba am insistat eu să plecăm mai bine a doua zi dimineaţa, Edmondo nici n-a vrut să audă, spunea că e musai să ajungem seara la Bucureşti. Mi-a cerut nişte bani ca să ia medicamente pentru Mugur şi eu i-am dat tot ce aveam.

Şi au plecat cu maşina la Mangalia, la spital. Abia mai târziu am înţeles de ce trebuia neapărat să plecăm: Edmondo tocmai îi spusese Sandei că relaţia lor s-a sfârşit, iar biata fată începuse să plângă amarnic, căci pe vremea aia era îndrăgostită de el lulea. M-am apucat să strâng bagajele, înjurând în gând că sunt iarăşi prostul grădiniţei. Când am ieşit din cort ca s-o rog pe Sanda să mă ajute să demontez corturile, am găsit-o beată turtă: golise sticla de vodcă în care mai rămăsese ceva după frecţia făcută lui Mugur. Neobişnuită cu spirtoasele, fata n-a avut nevoie de prea mult ca să se facă crup. Nu se mai putea ridica de pe jos, îi sticleau ochii şi ba râdea, ba plângea, răscolind nisipul cu mâinile şi picioarele. Am încercat s-o liniştesc, s-o consolez, dar, văzându-i ochii cu care se uita acum cruciş, mi-a fost clar că nu mai înţelege nimic.

Am făcut un pic de foc şi am fiert nişte cafea, care n-a ajutat-o prea mult. Numai când am ţinut-o de tâmple şi a dat afară totul s-a mai liniştit. M-am apucat să strâng singur corturile, ceea ce nu era o treabă

prea uşoară, pentru că numai ţevile cortului mare cântăreau vreo sută de kile. Într-un târziu, am reuşit să adun totul într-un morman.

Se făcuse deja noapte şi cei doi nu mai veneau de la Mangalia. Sanda se simţea ceva mai bine după ce vomitase. Ne-am aşezat pe bagaje şi am început să aşteptăm. Sanda, odată dezmeticită cât de cât, îmi povestea cât îl iubeşte pe Edmondo şi ce disperată e că o părăseşte, chestie care pe mine nu numai că nu mă interesa, dar mă şi enerva, fiindcă-mi făcusem speranţe că aş putea şi eu să am o relaţie cu Sanda, odată eliberată de marea iubire cu dobitocul ăla.

La un moment dat însă am început să mă întreb dacă celor plecaţi nu li se întâmplase ceva nasol, dacă lui Mugur nu i se făcuse mai rău – nu că mi-ar fi păsat de ei, recunosc că începusem să-mi doresc să se ducă naibii amândoi, dar se făcuse al dracului de frig şi nu se punea problema să ridicăm vreun cort în bezna aia, iar bani nu mai aveam deloc.

Când, deodată, apare în noapte maşina cu farurile aprinse. Era beznă totală, cei dinăuntru nu ne vedeau, aşa că am alergat disperat după maşina care gonea spre plajă, spre mama dracului, încercând să intru în raza farurilor, pentru că se tot depărta de noi, măturând plaja cu farurile în toate direcţiile, dar numai spre noi nu. În sfârşit, dobitocii m-au văzut şi le-am arătat direcţia în care erau bagajele noastre. Mugur a ieşit foarte vioi şi vesel din maşină, iar mie mi s-a părut că e cam matol, dar mi-am zis că trebuie să fie rezultatul stării lui de fost răposat. Am legat corturile şi bagajele pe automobil tot cam singur, că doar eram unicul fraier din grup, şi am pornit-o spre Bucureşti.

Ajunseserăm pe la Eforie, cred, apăruse în lumina farurilor o benzinărie, când Edmondo a pus frână şi mi-a cerut nişte bani ca să cumpere benzină.

— Ce bani? i-am zis. Ţi i-am dat pe toţi. Nu ţi-au mai rămas?

— Păi nu, a răspuns Edmondo.

— Păi cum aşa? Au fost aşa scumpe medicamentele?

— Nu, n-am mai luat medicamente… Ştii… lui Mugur i s-a făcut foame şi ne-am dus la un restaurant în Mangalia şi am mâncat. Şi am cheltuit tot.

Eram uluit de cât de egoişti şi de nesimţiţi erau oamenii ăştia.

— Hai, a continuat Edmondo, trebuie să mai ai nişte bani la tine, doar nu mi i-ai dat pe toţi.

— Pe cuvânt că nu mai am, ce naiba…

— Păi cu ce cumpărăm benzină?

— Câtă benzină mai ai?

— Cred că ne ajunge numai până la Constanţa.

— Păi hai la Constanţa, că ştiu eu pe cineva acolo şi-i cer nişte bani împrumut. N-avem altă soluţie.

Nici n-am terminat bine de spus asta, că lui Mugur i s-a făcut iar rău. A vomitat, apoi a început din nou cu frisoanele. Nu trebuia să mănânce, avusese dreptate doctorul. După care a început şi Sanda să tremure şi să bocească. Când s-au mai potolit, i-am cărat în maşină şi i-am instalat în spate, învelindu-i cu toate păturile.

Pe drum, Edmondo m-a rugat să vorbesc cu el tot timpul ca să nu adoarmă, aşa că am început să turui tot felul de poveşti. Când am ieşit din Eforie şi m-am oprit puţin din vorbit, Edmondo a adormit instantaneu şi am văzut cu groază cum maşina o ia spre un copac de pe marginea drumului. Noroc că mergeam încet şi am apucat să trag de volan şi de frâna de mână. Am oprit motorul şi l-am lăsat pe Edmondo să doarmă vreo jumătate de oră.

În sfârşit, Edmondo s-a trezit şi am ajuns cu bine la Constanţa. Mai fusesem odată la T.C., care era o fată foarte drăguţă şi de gaşcă din grupul nostru de prieteni şi care se mutase la Bucureşti, pentru că intrase la facultate. Mai târziu am aflat că tatăl ei avea o funcţie importantă la Constanţa, era, cred, prim-secretar de partid pe judeţ (câţiva ani mai târziu a fost mătrăşit de Ceauşescu), dar asta nu-i interesa pe cei din gaşca noastră în vremea aia. Familia lui T. locuia într-un mic bloc cochet, construit în stilul anilor ’30, cu câteva etaje, din centrul Constanţei. Am urcat până la etajul la care stătea şi am sunat, aşteptându-mă să-mi deschidă chiar T.C., pentru că ştiam că vara stă la Constanţa, la părinţii ei. Mi-a deschis însă o doamnă distinsă, foarte frumoasă, cu un aer foarte prietenos, bănuia probabil că sunt un prieten al fiicei ei. M-am recomandat şi am întrebat de T.

— A, a plecat azi la Doimai să se întâlnească cu nişte prieteni.

Mi s-au muiat picioarele. Mă simţeam total pierdut. Nu mai ştiam pe nimeni pe-acolo şi nu aveam de la cine să împrumut bani.

Văzând mutra mea disperată, doamna m-a întrebat dacă poate să mă ajute cu ceva. Jenat, i-am explicat că nu mai avem bani de benzină ca să ne întoarcem la Bucureşti şi am întrebat-o dacă ar putea să mă împrumute, urmând ca eu să-i returnez banii înapoi fiicei ei când o voi întâlni. Doamna a zâmbit şi m-a întrebat de cât avem nevoie. Văzând că eu mă bâlbâi şi-i cer ba şaptezeci, ba şaizeci, mi-a dat o sută şi ceva şi m-a asigurat că nu trebuie să-mi fac probleme în privinţa restituirii. M-am minunat în sinea mea că avusese atâta încredere, începând cu faptul că sunt prieten cu T. I-am mulţumit călduros şi m-am dus triumfător la maşină.

Am mers la cea mai apropiată staţie şi am cumpărat benzină de aproape toţi banii.

Se făcuse cam frig şi l-am întrebat pe Edmondo dacă nu are cumva prin maşină un pulover, căci nu se punea problema să umblu la bagajele strâns legate cu frânghii de capota Fiatului. Cei doi zombi, Sanda şi Mugur, dormeau fericiţi pe bancheta din spate, bine înveliţi.

Edmondo mi-a dat o cămaşă de salopetă albastră, decolorată şi pătată de ulei, pe care o folosea când se băga sub maşină ca s-o repare. Mulţumit că am găsit ceva care să-mi ţină de cald, m-am îmbrăcat cu jantilica, m-am instalat pe scaun, mi-am pus centura… dar Edmondo mi-a zis că dacă nu bea o cafea imediat nu mai poate să conducă, pentru că ar adormi sigur la volan.

Disperat că nu se încheiase coşmarul, am început să mă scormonesc prin buzunare, adunând mărunţişul; am mai găsit prin maşină pe jos nişte monede şi am încropit în total doi lei şi şaizeci de bani. Mă gândeam de unde să fac rost de o cafea, nu mai îndrăzneam să mă întorc la doamna C., când am văzut peste drum, un pic mai încolo, o cârciumă cu o mare grădină de vară, plină de lume, „restaurantul măcelăresc Păltiniş”.

I-am zis lui Edmondo să stea în maşină, că-i aduc eu cafeaua. Când am dat să intru în grădina restaurantului, un ospătar care căra nişte platouri cu mâncare mi-a spus pe un ton sever:

— Nu aici, mergi în spate!

Şi mi-a făcut semn să intru într-o încăpere în care se aflau câteva mese. M-am prins imediat că din cauza jantilicii albastre pătate şi decolorate mă luase drept un muncitor, sau aşa ceva.

Am intrat şi am salutat-o respectuos pe doamna între două vârste care stătea în spatele unui fel de tejghea cu o vitrină de expus mâncarea. I-am spus umil că n-am decât doi lei şi şaizeci de bani şi am întrebat-o dacă ar putea să-mi dea de banii ăştia nişte cafea.

Femeia m-a privit cu un aer compătimitor, vădit impresionată de felul mizerabil în care arătam şi de aerul meu extenuat.

— Da’ ceva de mâncare nu vrei, mamă? m-a întrebat cu duioşie.

— Păi… n-am decât banii ăştia.

— Nu-i nimic.

— Şi trebuie să iau neapărat o cafea.

— Îţi dau şi cafea, mamă…

— Dar… ştiţi…

Femeia mi-a făcut semn să tac, apoi a luat un platou cu salam de Sibiu tăiat frumos, caşcaval, ridichi, castraveţi şi roşii, a mai pus şi nişte mititei şi pâine, a răsturnat totul pe o hârtie de împachetat, făcând cu dibăcie un pachet. Pesemne că restaurantul fusese închiriat pentru vreo nuntă, aşa că putea să-şi facă pomană şi cu mine, nu mai conta la câtă mâncare primea puzderia de invitaţi din grădină.

Apoi mi-a turnat o cafea. I-am mulţumit din toată inima, am pus mărunţişul pe tejghea, dar ea mi-a făcut semn să-mi iau agoniseala înapoi. Mă luase de fapt drept un cerşetor… Atunci a intrat şi Edmondo în sală, mergând cam împleticit. M-am repezit şi i-am dat cafeaua, pe care el a băut-o dintr-o suflare. Dar uşa s-a deschis din nou şi-au apărut şi cei doi zombi, Sanda şi Mugur, cu ochii cârpiţi,

ciufuliţi, cu păturile pe ei, bălăngănindu-se destul de rău.

Am înşfăcat pachetul cu mâncare şi i-am scos de-acolo cât am putut de repede, ca să nu spună cine ştie ce prostie, făcând temenele către barmaniţa cea cumsecade, care ieşise de după tejghea privindu-ne cu suspiciune. Nu ştiu dacă dorea să ne ia la bătaie sau numai să ne înjure, în orice caz i se citea pe faţă că e cam derutată şi că în viitorul apropiat nu ne aştepta nimic bun din partea ei. Aşa că am tulit-o înainte să apuce să-i cheme pe chelneri să ne cotonogească.

Femeia cea cumsecade a ieşit din cârciumă după noi tocmai când ne suiam în maşina lui Edmondo, cu număr de Italia. Am demarat în trombă, făcându-i semne prieteneşti pe geamul maşinii, de parcă nu i-am fi observat chipul perplex. Îmi pare rău să spun asta, dar nu cred că tipa aceea de treabă a mai dat vreodată de pomană cuiva… Regret sincer şi cer iertare tuturor celor care au avut de suferit din cauza mea.

La Mamaia-sat

Canalul

Prin 1980 se cam stricase atmosfera la Doimai. Făcuseră un dig nenorocit, care, fiind greşit proiectat, în loc să lăţească plaja a făcut-o să se îngusteze, fiind înghiţită în bună parte de mare. Se lucra la şantierul naval, care a mai luat şi el din plajă, casele sătenilor se înmulţiseră, turiştii la fel, începuseră să vină şi mitocani pe-acolo şi aşa mai departe. Se zvonea chiar că până la urmă o să dărâme şi satul. Prietenul nostru, designerul şi fotograful Decebal Scriba, ne-a convins să mergem la Mamaia-sat, unde era mult mai bine.

Mamaia-sat era la nord de Mamaia: un sat frumos, aşezat pe un deal aflat în spatele restaurantului Hanul Piraţilor. Peisajul, cu casele şi vilele cocoţate pe coastă, era destul de pitoresc. Relativ aproape de sat aveam o plajă pustie, între un camping şi Năvodari. Ajungeam la plaja asta mergând printr-o pădurice de mesteceni şi apoi pe o potecă prin stufăriş, ca să nu trecem prin camping. Locul se afla prea departe de camping ca să vină acolo cortiştii, aşa că eram puţini cei care făceam plajă acolo: tenorul Vladimir Popescu-Deveselu cu soţia şi fetiţa lui, astăzi mare violonistă, Cătălina Buzoianu cu Papii Panduru şi fetiţa lor (azi scenografa), actorul George Oancea cu soţia şi fata lui, Ozana (azi o apreciată actriţă), amicul meu Decebal Scriba cu soţia lui, scenografa Nadina Scriba, care trăiesc acum la Paris, profesorul Leahu de la Conservator cu fiul şi soţia, prietenul meu Dimi Simon cu soţia şi fetiţa (Irina Simon, azi mare violonistă), Sandu Mihai Gruia, Nicolae Mărgineanu cu soţia lui, actriţa Maria Ploaie, regizoarea Irina Niculescu şi alţii, toţi oameni minunaţi.

La Mamaia-sat am petrecut câteva vacanţe superbe până când satul a fost dărâmat, ba chiar şi dealul a fost şters de pe faţa pământului, pentru că în apropiere trebuia să treacă un braţ al canalului care ar fi unit Poarta Albă cu Midia. Eu cred că a fost doar un pretext, oricum au vrut să dărâme satul, cum intenţionau să facă şi cu Doimai şi Vama Veche.

Prin vara lui 1989 chiar a venit la mine un sătean din Vama Veche care mi-a propus să-mi vândă casa lui. De fapt, el aflase că satul va fi demolat, era sigur de treaba asta, şi a încercat această escrocherie. Nu cerea bani mulţi, era tentant, dar Cristina a fost de părere că n-ar fi bine să ne luăm casă la Vama, pentru că toate neamurile şi toţi prietenii ar fi venit la noi, iar noi, în loc să ne relaxăm în vacanţă, ar fi trebuit să slugărim pe toată lumea. Mi-am dat seama că avea dreptate.

Casa a fost până la urmă cumpărată de un avocat, care a ştiut şi ce înscrisuri să facă. După 1990, fostul proprietar, văzând că nu se mai demolează satul şi că preţurile la case şi terenuri încep să crească

vertiginos, a încercat să anuleze vânzarea, sau cel puţin să mai stoarcă nişte bani de la avocat. Dar hârtiile fuseseră foarte bine făcute, aşa că până la urmă tot localnicul cel şmecher a luat ţeapă.

În spatele aşezării Mamaia-sat se vedeau urmele vechiului Canal Dunăre-Marea Neagră, cum fusese numit, unde au fost chinuiţi şi omorâţi atâţia oameni nevinovaţi pe vremea lui Dej. Era uriaş canalul cel vechi, adânc de vreo 30 de metri şi lat de circa 60, cel puţin în porţiunea din spatele satului. Tot ce vedeai cu ochii, toată imensitatea aia de canal, fusese săpat de bieţii oameni cu lopata. Spre sud canalul se termina cu o porţiune foarte îngustă şi foarte lungă: şanţul era lat de doar un metru şi foarte adânc. Era clar că deţinuţii îl săpaseră în aşa fel încât să poată munci o vreme în umbra malului, mai la adăpost de razele soarelui. Şi asta cu riscul de a fi îngropaţi de vii dacă malul se surpa peste ei! La capătul şanţului se afla un stâlp având prinsă pe el o bucată de tablă ruginită pe care scria „Trecerea oprită. Zonă interzisă”.

Am fost şocaţi când am văzut toate astea. Înţelegeai imediat ce lucruri cumplite se întâmplaseră acolo în anii ’50—’60. Cristina a început să plângă, bunicul ei fusese la Canal în anii ’50 chiar în locurile acelea şi şi-a amintit cum arăta când fusese eliberat, cât era de distrus fizic şi psihic. Am plecat de-acolo foarte trişti cu toţii.

Peste câţiva ani, când noul canal a fost terminat, şi satul, şi urmele vechiului canal au dispărut…

Poveştile lui Deveselu

Sătenii din Mamaia-sat proveneau din românii strămutaţi din Bulgaria, din Cadrilater, prin 1949, când Bulgaria a făcut un schimb de populaţie cu România. O parte dintre cei care au dorit să vină în România au primit loc de casă şi de grădină aici. Oameni gospodari, toţi aveau grădini şi cultivau nişte legume grozave, pe care unii le vindeau la Constanţa. Aveau şi multe oi, făceau o telemea foarte bună şi minunatul iaurt de oaie specific Dobrogei.

Gazda noastră, tanti Marioara, gătea extraordinar. Îi dădeam câte şapte lei de persoană pentru gătit, iar legumele le luam ori de la ea, ori de la alţii din sat la un preţ foarte mic. Ne întreba pe fiecare ce vrem să mâncăm a doua zi şi era în stare să gătească într-o zi şapte feluri diferite dacă aşa i se cerea. Nici acum nu înţeleg cum reuşea să le facă pe toate. Iar de Sfânta Maria, când era ziua ei, ne oferea o oală uriaşă cu sarmale. Şi tot ce era făcut de ea era delicios.

Toată ziua povesteam fel de fel de întâmplări hazlii la malul mării –, în curte ori la Hanul Piraţilor, unde ne opream la o bere când ne întorceam de la plajă. Deveselu ne povestea, de pildă, cum, ajuns el

pentru prima dată în străinătate, la Nisa, s-a pomenit în faţa restaurantului Negresco, *La Rotonde*, un local celebru, frecventat numai de milionari. Citind meniul afişat în faţa restaurantului, a văzut cu surprindere că exista un fel de mâncare cu un preţ foarte mic. Se numea *Omelette norvégienne avec un grand feu d'artifices* şi costa numai şapte franci. Şase franci era o bere… ce mai, pomană curată! Îşi putea permite, aşadar, să ia masa la Negresco şi să se laude apoi cu asta când ajungea la Bucureşti.

În local era lume puţină, doar câţiva milionari smochiniţi, însoţiţi de nişte domnişoare care ar fi putut fi stră-strănepoatele lor, dar era evident că nu erau. Deveselu s-a aşezat la o masă şi a comandat o omletă norvegiană şi o bere. Ospătarul a părut surprins, apoi s-a abţinut să nu râdă şi a plecat spre bucătărie. În drum le-a şoptit boşorogilor ceva şi toţi, atât gerontofilele, cât şi cadavrele ambulante care le întreţineau, au început să-şi dea coate şi să chicotească, uitându-se pe furiş la Deveselu. Acesta încerca să-şi savureze berea cu un aer cât mai distins şi degajat, adecvat locului în care se afla, şi să impună, prin prestanţa lui, să nu mai fie privit cu ironie şi curiozitate. După o vreme, hodorogii s-au plictisit să se mai holbeze la el şi şi-au văzut de treaba lor, mâncându-şi brânza de vaci degresată sau înghiţindu-şi medicamentele cu şampanie Veuve Clicquot.

Dar iată că apare un cortegiu de piccoli purtând o tavă mare cu omleta lui Deveselu, în care erau înfipte o sumedenie de artificii aprinse, şi atenţia tuturor se îndreptă din nou asupra lui. Deveselu, cu un aer degajat, îl întreabă pe chelner de ce n-a adus pâine. Chelnerul face aceleaşi strâmbături şi se duce după pâine. Urmează alte chicoteli şi şuşoteli din partea asistenţei. Deveselu gustă din crusta din albuş de ou, ia o bucăţică de pâine, o gură de bere, şi la a doua îmbucătură dă peste ceea ce era de fapt felul cu pricina: o îngheţată uriaşă, acoperită cu albuş fiert.

Toţi cei de faţă aşteaptă rânjind reacţia lui. Dar Deveselu nu zice nimic şi, cu acelaşi aer degajat, continuă să ia câte un dumicat de pâine, o îmbucătură de îngheţată şi o gură de bere, de parcă asta ar fi fost masa lui obişnuită. Dezamăgiţi, chelnerii, picolii, hodorogii şi pipiţele nu i-au mai acordat nicio atenţie.

Şi asta a fost numai o mostră din poveştile haioase ale lui Deveselu.

Altă dată a păţit-o la Paris, la Moulin Rouge. Pentru că nu avea bani, dar îşi dorea să vadă spectacolul, şi-a cumpărat cel mai ieftin bilet, mirându-se că este totuşi atât de ieftin. Erau mai multe categorii de bilete, la mesele mai din faţă sau mai din spate, însă acest fel de bilet era pentru *Trou noir* (Gaură neagră). Un angajat al localului l-a condus până la un perete unde erau mai multe firide în care îţi încăpea numai fundul. Deveselu s-a aşezat cu fundul în firida respectivă, a cerut ceva de băut şi a început să se uite la spectacol,

însă după o vreme a observat că unele fete, care stăteau şi ele la gaura neagră, se uitau cam chiorâş la el, în vreme ce anumite babe de pe la mese, ba chiar şi unii domni foarte eleganţi, pudraţi şi rujaţi, îi aruncau priviri galeşe, pline de subînţeles, si-i făceau semne discrete. Şi, în sfârşit, si-a dat seama ce era cu găurile alea din perete! Acolo se aşezau fetele venite după vreun client, iar acesta îşi alegea câte una şi o invita la masa lui. Babele şi domnii aceia îmbrăcaţi foarte elegant credeau că şi el e în căutare de clientelă şi din pricina asta se pusese cu fundul în gaură. Ca să scape de ocheadele lor, Deveselu a fost nevoit să-şi cumpere un bilet mai scump, şi de data asta a stat la o masă, ceea ce i-a cam dat bugetul peste cap.

Alte istorioare nostime ale lui Deveselu priveau diferite personalităţi din lumea muzicii. Erau savuroase cele despre dirijorul Emanuel Elenescu, care fusese el însuşi un om plin de haz. Fiind bâlbâit, le spunea celor din orchestră înainte de repetiţii:

— V-v-vă rog s-să câ-cântaţi du-după c-cum dau eu din mână, nu d-după c-cum vo-vorbesc.

Când hâtrul maestru era foarte bătrân, se întâlneşte într-o zi pe stradă cu o cunoştinţă care-l întreabă cum o mai duce cu sănătatea.

— F-foarte rău, d-dragul meu, f-foarte rău.

— Dar de ce, maestre, ce aveţi?

— D-dragă, câ-când fa-fac dragoste pri-prima oară e în regulă, dar câ-când fa-fac a doua oară tra-transpir tot, mi-e cald şi si-simt că mă su-sufoc.

— Păi, maestre, la vârsta dumneavoastră poate că ar trebui să vă mulţumiţi numai cu prima dată.

— P-păi nu se poate, c-că a doua oară e vara…

La pescuit

Într-o zi, mândrele noastre au spus că au poftă să mănânce peşte. Nu se prea găsea peşte de vânzare pe-atunci (de fapt nu se prea găseau de nici unele, noroc cu găinile din curtea lui tanti Marioara, şi mai făceam rost de carne de la Con stanţa, unde descoperisem un restaurant mai ieftin şi un ospătar dispus să-mi vândă, contra unui ciubuc, cotlete, aşa că făceam din când în când câte un grătar seara). Însă mi-am amintit de mica mea experienţă de pescar din Deltă şi m-am hotărât să merg la pescuit, pentru că nu departe de Mamaia sat era o baltă pe malul căreia văzusem nişte pescari amatori care stăteau în fiecare dimineaţă cu undiţele puse.

L-am rugat pe soţul gazdei să-mi împrumute unditele lui, am săpat prin curte după nişte râme, am luat nişte mămăligă şi m-am dus la baltă, însoţit de toată gaşca. Au stat ei pe-acolo cu mine vreo

cincisprezece minute şi, când au văzut că nu prind nimic şi că e o chestie de durată, s-au cărat la plajă sau la bere la Hanul Piraţilor. După vreo oră mi-a venit şi mie să renunţ, dar pescarii de lângă mine prindeau peşte după peşte, iar treaba asta îmi dădea speranţe şi mie.

Mai schimbam locul, mai aruncam nişte mămăligă, dar tot nu prindeam nimic. Am mai stat un pic şi am văzut la un moment dat că toată lumea îşi strânge undiţele şi prada şi pleacă spre sat. Deja soarele dogorea cam tare, aşa că, resemnat şi pregătindu-mă sufleteşte să fac faţă băşcăliei care mă aştepta la întoarcerea de la pescuit cu mâinile goale, m-am luat după pescari. Urcând dealul, am ajuns la alimentară, unde-am intrat să iau nişte băutură.

Când am ieşit, toţi pescarii erau în faţa magazinului şi mă aşteptau zâmbindu-mi prietenos. Iar unul dintre ei m-a întrebat cu timiditate dacă n-aş fi interesat ca, în schimbul băuturii, să-mi dea nişte peşte. „A, ia uite ce simplu era!” mi-am zis eu, foarte plăcut surprins. Şi am făcut imediat trocul, adunând toată prada pescarilor, suficientă ca să se sature întreaga gaşcă în ziua aceea.

Coana Marioara a preparat rapid peştele, a făcut cu o parte ciorbă, pe ceilalţi peşti i-a prăjit, aşa că, atunci când gaşca s-a întors de la plajă şi au început să mă întrebe ironic, fireşte, cât am pescuit, am răspuns cu modestie că nu cine ştie ce şi i-am trimis la bucătărie să vadă. În faţa platourilor ălora pline, au rămas muţi de uimire şi bineînţeles că, o vreme, i-am lăsat să creadă că peştii fuseseră prinşi de mine. După ce-au mâncat, le-am mărturisit adevărul, dar ei au crezut că glumesc şi vreme de câteva zile m-au lăudat tuturor cunoştinţelor din sat ce pescar priceput sunt – până s-au prins, în fine, cum fac rost de peşte. După aia, când mai aveam nevoie de peşte, nu mai luam undiţele şi nu mai treceam pe la baltă, mă duceam direct la magazin, unde pescarii aşteptau să vină clienţii, şi, dacă nu mi-o lua altcineva înainte, făceam trocul.

Cristitristi

Un tip din gaşca noastră, pe care-l porecliserăm Cristitristi pentru că avea mereu un aer trist, dar altfel era un tânăr foarte bine, mic de statură, suplu, brunet şi cu trăsături frumoase, era urmărit de o domnişoară insistentă de care el voia să scape. Deşi era tratată cu indiferenţă, tipa nu se lăsa şi venea în fiecare zi după el în curtea noastră, îmbrăcată mereu foarte elegant. Stătea cu noi ore-n şir, sperând să fie băgată în seamă. Dar Cristitristi nimic! Nu ştiu de ce, pentru că fata era foarte drăguţă. Însă fiecare cu gusturile lui.

La început am crezut cu toţii că este prietena lui şi ne purtam politicos cu ea. După o vreme însă, fetele din gaşca noastră au aflat că

de fapt Cristitristi vrea să scape de ea şi e disperat, pentru că, orice i-ar spune, nu reuşeşte. Şi, într-adevăr, îl vedeam adeseori pe uliţă sau pe plajă explicându-i fetei că nu vrea s-o mai vadă. Dar fata continua să-l urmărească peste tot.

Şi atunci, Cristina, Mariana şi Nadina s-au hotărât să-l ajute pe bietul băiat şi să facă în aşa fel încât insistenta domnişoară să nu mai vină pe la noi. Mai întâi s-au vorbit să se lege de vestimentaţia ei, chestie la care orice femeie ar fi foarte sensibilă. Şi Cristina i-a zis fetei într-o seară, când a intrat pe poartă îmbrăcată cu nişte pantaloni eleganţi din piele, care precis costaseră o grămadă de bani:

— Ce pantaloni superbi! Sunt italieneşti?

— Da, i-a spus fata cu mândrie.

— A, sunt de plastic! Fac italienii ăştia nişte imitaţii grozave. Puteam să jur că-i piele.

Dar fata nu s-a prins şi n-a avut nicio reacţie. S-a aşezat la masă cu noi sorbindu-l din priviri pe Cristitristi. Ca în fiecare seară, stăteam în curte şi povesteam tot felul de chestii. La un moment dat, fata a spus şi ea un banc, destul de slăbuţ, nu mi-l mai amintesc. În situării din astea oamenii obişnuiesc să râdă un pic din politeţe, dar, pentru că ne înţeleseserăm să ne purtăm cât mai mitocăneşte cu fata, am tăcut cu toţii, făcând nişte mutre dezaprobatoare. Tipa nu s-a descurajat şi a mai spus un banc, obţinând aceeaşi reacţie. Când a început să-l spună pe al treilea, Cristitristi n-a mai răbdat şi i-a spus-o de la obraz:

— Da încetează odată! Tu nu vezi că eşti stridentă?

Pentru că, da, ceea ce spunea fata contrasta puternic cu tot ce spuneam noi.

Şi Stridenta i s-a spus de atunci.

Vadimir Deveselu a venit a doua zi cu ideea că putem să facem ceva pentru ca Stridenta să se simtă foarte prost şi să nu mai vină pe la noi ca să-l întristeze şi mai mult pe Cristitristi. Ni s-a părut că ar fi o chestie cam prea tare, dar până la urmă am fost de acord. Ne-am înţeles ca în momentul în care tipa va intra în curte să ne uităm la ea şi să izbucnim în râs de parcă apariţia ei ne-ar fi provocat această reacţie. Apoi să ne punem mâna la gură şi să spunem „pardon" cu un aer jenat.

În seara aceea eram cu toţii în curte în afară de Deveselu. care trebăluia ceva prin casă, când a intrat Stridenta pe poartă, dichisită şi aranjată, impecabilă. Dar, înainte de-a apuca noi să facem ceva, băieţelul profesorului Leahu, care avea pe atunci vreo zece ani şi care ştia de toată tărăşenia şi auzea şi el cum o tot bârfeau zilnic fetele din gaşcă, a exclamat:

— Hai, dom'le, că-i bună tipa, ce-aveţi cu ea!

Chestie care ne-a amuzat pe toţi, dar ne-a şi încurcat, aşa că n-am mai făcut ceea ce stabiliserăm.

După o vreme a apărut şi Deveselu, care a izbucnit în râs când a zărit-o şi a jucat momentul aşa cum trebuia, spre amuzamentul general. Stridenta n-a avut însă nicio reacţie…

Câtă vreme am mers la Mamaia-sat făceam şi o excursie la Istria, la ruinele cetăţii, unde toată lumea ştie ce frumos este.

Ne plimbam pe-acolo, făceam fotografii, culegeam cioburi de ceramică de pe malul golfului (un arheolog ne spusese că putem face asta, numai din incinta cetăţii să nu luăm ceva).

Deşi fuseserăm mai mulţi ani la rând la Istria, nu intraserăm şi în muzeul amenajat într-o urâtă clădire de beton care cam strica frumuseţea locurilor acelora minunate. Era adunat acolo ce mai rămăsese dintre obiectele găsite de arheologi şi care nu fuseseră mutate la Constanţa sau la Bucureşti, la Muzeul de Istorie Naţională. Într-un an am intrat totuşi şi în muzeul cel hidos de la Istria. Imediat am văzut, în prima sală, un portret mare al lui Ceauşescu.

— Cine-o fi arheologul ăsta? a întrebat Nadina Scriba.

— Ăsta-i arheologul care o să ne-ngroape pe toţi, i-a răspuns Cristitristi, care avea nu numai un aer melancolic, ci şi un mod cam pesimist de a privi lumea, probabil din pricina Stridentei.

Lache Hariton

În perioada în care mergeam la Mamaia-sat eram angajat la Teatrul de Păpuşi din Constanţa. Făceam destul de des drumuri fie de la Bucureşti la Constanţa, fie, vara, când aveam repetiţii, de la Mamaia-sat la Constanţa şi retur. Era o problemă să găseşti de mâncare în perioada aceea. Tot timpul aveam ceva de cărat ori pentru mine şi Cristina, ori pentru colegii de la teatru: ba trebuia să cumpăr carne de la o cârciumă din Constanţa, ba să duc de colo-colo de-ale gurii când găseam ceva prin Bucureşti.

Un bun prieten de-al meu era marele actor şi păpuşar Vasile Hariton (Lache). Foarte talentat, avea un fizic rubicond, tare pitoresc, şi o figură haioasă ce stârnea râsul când apărea pe scenă. A jucat mult şi în teatre dramatice, la Brăila şi Constanţa, şi a avut roluri mici şi în câteva filme. Era foarte simpatic şi se pricepea grozav la gătit. Afirma că inventase chiar şi unele feluri de mâncare, cum ar fi fasolea cu maioneză, şi povestea indignat că fraţii Chivu, patronii de la restaurantul Minion din Bucureşti, se lăudau cu această invenţie care nu le lipsea din meniu şi care îi aparţinea de fapt lui.

Când punea câte un spectacol la Constanţa, regizorul Ştefan Lenkisch prefera să stea în gazdă la Lache Hariton şi cei doi aveau îndelungi conversaţii pe teme culinare, pentru că şi Lenkisch era un

mare gurmand şi bucătar pasionat, iar Lache îl regala cu tot felul de specialităţi, cum ar fi uger de vacă la grătar şi alte asemenea chestii. Nu ştiu cum făcea ugerul, avea metoda lui, însă îmi amintesc că am încercat odată să prepar şi eu aşa ceva şi mirosea atât de nasol în vreme ce-l fierbeam (fiindcă Lache îmi spusese că trebuie mai întâi fiert), încât am abandonat acţiunea şi am aruncat produsul la gunoi cu tot cu oală.

Într-o zi, după repetiţie, Lache m-a invitat şi pe mine la el la masă ca să gust dintr-o specialitate inventată de curând. În căsuţa şi în curtea minusculă unde locuia Lache era o adevărată menajerie. Creştea Lache tot felul de vietăţi, pentru că altfel nici nu s-ar fi descurcat cu salariul lui mic de păpuşar. Într-o parte a curţii avea găini, curci, un porc, un câine şi deasupra un coteţ pentru porumbei. Pe cealaltă parte a curţii era o afumătoare, unde prepara slănină şi cârnaţi pentru Crăciun, iar vara, când culegea melci, îi ţinea o noapte acolo ca să se cureţe bine înainte de a-i găti. Pe casă avea puşi nişte bulumaci pe care creştea viţă-de-vie. Iar uneori avea şi în casă câte un animal, cum s-a-ntâmplat într-un an în preajma Paştelui, când tropăia prin camere un miel care nu mai încăpuse în curtea minusculă, ticsită de orătănii.

Când am ajuns la el acasă, Lache mi-a pus mai întâi în faţă o farfurie cu nişte batog.

— Este batog de rechin, eu l-am pregătit, mi-a zis Lache cu mândrie.

Nu mai auzisem până atunci de un asemenea preparat, de-abia peste vreo doi ani a început să se găsească prin magazinele din Constanţa. Încercasem eu să mănânc nişte rechin la grătar într-o vară la Doimai, dar fusese cam nasol, cauciucos şi fără gust. Pe vremea aia lipovenii aruncau rechinii înapoi în mare dacă îi găseau prinşi în năvoade. Am auzit că acum rechinii se vând foarte scump.

Dar batogul de rechin preparat de Lache era cu adevărat delicios. L-am lăudat pe bucătar, bineînţeles, şi am mâncat pe săturate din batog şi dintr-o minunată scordolea făcută tot după o reţetă proprie (un piure de cartofi cu usturoi şi peşte). Trebuia în seara aia să plec la Bucureşti, şi Lache m-a rugat să-i duc o bucată de batog şi prietenului său Ştefan Lenkisch, ceea ce am făcut, desigur, cu plăcere. Peste vreo lună, Lache a uitat complet de treaba asta şi mi-a spus cum făcuse rost de rechin:

— Mă plimbam într-o zi prin portul Tomis şi am văzut pe chei nişte copii care se jucau cu un rechin mort. L-am mirosit, nu era stricat. L-am dus acasă, l-am curăţat, i-am pus sare şi l-am afumat. I-am trimis şi lui Lenkisch la Bucureşti, mi-a dat telefon şi m-a lăudat. Dar te rog să nu-i spui lui Lenkisch cum am făcut rost de rechin, că lui i-am zis că l-am pescuit.

— Nu-i spun, Lache, dar să ştii că şi mie mi-ai dat din el.

Când a auzit asta, Lache s-a fâstâcit şi a roşit, neştiind cum o să reacţionez.

— Stai liniştit, Lache, i-am zis, era foarte bun batogul, nu e nicio problemă. Bine că nu l-ai luat de la gunoi…

La Vama Veche

Cum era în anii ’80

Peste câţiva ani (cred că prin 1986) s-a dărâmat Mamaia-sat şi până şi dealul acela frumos a fost nivelat. Iar bieţii săteni au pierdut toată agoniseala şi speranţa de-a putea câştiga ceva bani cu turiştii şi au fost mutaţi la Năvodari, la bloc.

Pe când ne căinam că n-avem unde să ne mai ducem în vacanţă la mare, ba ne gândeam să mergem la Portiţa sau în vreun sat care avea încă plaje sălbatice, cum era Corbu, Radu Popovici (regizorul de teatru şi TV pentru copii, fiul criticului şi dramaturgului Alecu Popovici) ne-a spus că am putea să mergem la Vama Veche.

— Păi cum, că acolo nu pot să pătrundă decât clujenii, i-am zis noi.

Într-adevăr, la Vama Veche era organizată o tabără a universitarilor clujeni. Adică făceau nişte precontracte de închiriere pe tot sezonul cu ţăranii din Vamă, plătind pentru cazare o sumă modică, şi aveau şi o cantină administrată de Universitatea din Cluj, constând dintr-o caşcarabetă mai mare, o bucătărie spaţioasă şi câteva cămăruţe pentru administraţie şi bar. Era şi ceva tare frumos acolo: o curte mare, umbrită de un copac imens.

Clujenii erau înscrişi pe o listă în fiecare an, cu toate datele lor personale. Dacă nu erai pe lista aia, grănicerii nu te lăsau să intri în Vama Veche. Cu toate astea, erau câteva persoane care, cunoscându-l fie pe comandantul grănicerilor, fie pe cel al vămii, aveau permisiunea să stea în sat. Cel mai vechi sezonist neclujean era, cred, François Pamfil. La Vama şi-a petrecut multe vacanţe prin anii ’50—’60 şi poetul Miron Radu Paraschivescu, care s-a mutat până la urmă pe Valea Teleajenului, chiar prin zona în care ne-am luat mai târziu Cristina şi cu mine casă.

Interdicţia pentru neclujeni de a intra în sat era de fapt hotărârea comandantului grănicerilor, nu cred că a altcuiva, şi bănuiesc că fusese rezultatul unei înţelegeri cu organizatorii taberei universităţii, pentru că în fiecare săptămână se făcea în cinstea comandantului Hornea un mare chef la cantină (şi cred că se mai bucura Hornea şi de alte favoruri). În felul acesta, localnicii erau constrânşi să încheie contracte de închiriere numai cu cei care mâncau la cantină, la preţuri impuse de şeful taberei, domnul Pop, pentru că alţi turişti nu pătrundeau în sat. Cred că numai cei care stăteau într-o casă aşezată foarte aproape de plajă, la Bugiulescu, şi care mergeau de multă vreme la Vama Veche, cum ar fi actorul şi dramaturgul Paul Ioachim sau sculptorul Gorduz, poate şi alţi câţiva intrau fără probleme în sat. Altfel grănicerii te puteau întoarce din drum. Nu era însă întotdeauna pază pe şosea.

Aşadar, trebuia să ai relaţii acolo ca să fii sigur că nu trebuie să faci cale-ntoarsă. Radu Popovici ne-a spus că are un prieten, un fost coleg de liceu, care face parte din unitatea USLA de la aeroportul Otopeni şi care-i cunoaşte pe vameşii de la Vama Veche. Ne-a spus numele şefilor de pe-acolo, în caz că ne întreabă cineva ceva, şi cu acest tertip am reuşit să pătrundem în sat. Am găsit imediat o gazdă bună, cu o casă curată şi frumoasă, cu o curte aranjată foarte frumos, cu măsuţe şi băncuţe sub bolţi de viţă, şi am avut o perioadă de câţiva ani în care am stat numai acolo.

Casa era vizavi de fosta cafenea turcească numită şi Casa Ambasadorului, pentru că o cumpărase de la nişte turci un fost ambasador al României în Chile prin anii ’50. Acum am putea spune că ambasadorul avusese fler. De fapt el s-a îndrăgostit de locurile alea. Prin anii aceia, ’5o-’6o, nu prea cumpăra lumea case şi mai ales construcţii pe la ţară, în sate uitate de lume cum era pe atunci Vama Veche. Casa fusese cafeneaua turcească a satului, locul în care îşi petreceau timpul liber găgăuzii bând cafele şi fumând din lulelele lor de lut ars.

Dar noua orânduire n-a mai permis existenţa unui local privat. Aşa că afacerea s-a încheiat prin 1948 şi urmaşii proprietarului au fost fericiţi să scape de clădire. Devenise chiar periculos în anii ’50 să fii proprietar, astfel că au vândut-o, probabil, pe bani puţini. Era singura clădire veche din sat cu personalitate, avea stilul acela de casă dobrogeană. Ambasadorul s-a bucurat de frumuseţea locului până prin 1993, când a vândut-o amicului nostru doctorul Mircea Medrea.

O altă clădire frumoasă era Casa Colonelului. Aparţinea unui fost colonel de grăniceri, clujean, cred, care prin anii ’60 se îndrăgostise şi el de acele locuri şi cumpărase un teren situat mai spre sud, după poligonul militar din sat, unde îşi construise de-a lungul anilor, singur, o casă. Era o construcţie foarte haioasă: cu pereţii din bolovani, cu camere scunde, cu colţuri rotunjite, care semănau cu nişte cuiburi de păsări, făcute din diverse chestii culese din zonă. Pe pereţi atârnau obiecte diverse, adunate de pe plajă de colonel sau de cei care îşi petreceau vacanţele la el. Între bolovanii pereţilor, unii tencuiţi, alţii nu, erau piese de fier luate probabil din epava din dreptul satului, scoici sau bucăţi de lemn. Unul dintre pereţi fusese construit din sticle goale. Între corpurile de clădire mititele era o curte interioară foarte frumoasă, cu o masă şi scaune făcute din bolovani, în aceeaşi manieră.

Comandantul Hornea, stăpânul absolut al locurilor, cel care hotăra de fapt cine poate să intre în sat, era un adevărat personaj. Avea aerul unui dictator sud-american: un bărbat bine, mustăcios, suplu, atletic, la vreo 40 de ani pe atunci, care cânta foarte frumos pe la chefurile organizate la cantina clujenilor după ce pleca o serie de vilegiaturişti. Se plimba deseori de la frontieră la Doimai fie cu un tractor în care

lua o sumedenie de copii, fie cu o motocicletă. Într-o zi, era înainte de 1989, unul dintre vameşi s-a dus peste graniţă la bulgari şi s-a îmbătat pe-acolo, făcând probabil nişte năzbâtii. Hornea l-a pedepsit într-un fel original: l-a fugărit cu motocicleta de la frontieră până pe la Doimai. Altceva nu i-a făcut – omul risca pedepse mult mai mari dacă l-ar fi raportat.

În primul an era bine pe plajă, clujenii nu erau mulţi, rămâneau grupaţi într-o parte a plajei şi, dincolo de un pârâiaş format din apa care se scurgea de pe câmp, de la irigaţii, pârâiaş numit de toată lumea Mississippi, se putea face nudism. Şi nici noi nu eram mai numeroşi decât textiliştii.

Pe gazda noastră din primii ani, coana Manda, o alintam cu diminutivul Mandela. Era o femeie între două vârste, un pic corpolentă, care se purta foarte frumos cu noi, pentru că-i plăteam pe cameră mai mult decât clujenii. Pe bieţii sezonişti clujeni însă îi persecuta, ba chiar îi trimitea să se ducă la cantina lor dacă vedea că se leagă vreo petrecere la ea în curte. Noi însă am schimbat situaţia asta: în fiecare seară făceam un chef în curte, cu clujeni, cu nonclujeni, care ţinea până dimineaţă, iar Mandela nu ne zicea nimic, pentru că o plăteam bine, stăteam câte două luni, iunie şi iulie, când veneau mai puţini turişti în sat, şi nu dorea să ne piardă de clienţi.

Soţul gazdei, nea Panaite, era un tip foarte simpatic, trecut, cred, de 60 de ani, foarte blând şi deosebit de înţelegător cu toată lumea. François Pamfil aflase de la Matriona, gazda lui, că nea Panaite avusese o tinereţe zbuciumată şi că obişnuia pe atunci să se întoarcă acasă de la cârciumă, de la Mangalia sau de la Doimai, spre dimineaţă, cu lăutarii după el.

Nea Panaite ne plimba cu şareta până la graniţă sau până la Doimai de câte ori aveam chef, ne făcea rost de peşte ca lumea, altul decât antipaticii guvizi de care ni se acrise, şi nouă ne făcea plăcere să-l invităm şi pe el seara, la grătarele pe care le făceam în curte. Când se coceau pepenii, mai scăpa, spre bucuria lui, de cicăleala nevestei, pentru că stătea toată ziua şi toată noaptea pe câmp într-un adăpost improvizat din câteva pături zdrenţuite, ca să păzească pepenii. Şi, când militarii de la unitatea de grăniceri din apropiere sau alţi oameni veneau să ia pepeni de la el, primea în schimb nu bani, ci băutură pe săturate – şi se putea îmbăta liniştit acolo, pe câmp, fără să-l mai certe nevastă-sa.

Într-o zi, când s-a întâlnit pe stradă cu nea Panaite, care se ducea la cocioaba lui dintre pepeni, Sanda Mitache l-a întrebat cu un pronunţat accent parizian:

— Ce faceţi, domnu' Panait, vă duceţi la birou?

Aveam la gazda noastră, ca vecini, câţiva clujeni, oameni tare

drăguţi, cu care ne-am împrietenit foarte repede.

Dar am întâlnit la Vama Veche şi nişte personaje ciudate. Gusti, de pildă. Era un copilaş de vreo cinci-şase ani mereu îngândurat, care mergea cu capul înclinat uşor pe un umăr. Nu văzusem încă filmul cu familia Addams, dar cu siguranţă copilul venea de acolo. Tot ce spunea era sumbru. Când au sosit prietenii familiei lui în Vamă, unul dintre ei i-a zis:

— Vai, Gusti, am văzut pe drum nişte căţeluşi aşa de frumoşi… am vrut să-ţi aducem unul să te joci cu el…

— Erau morţi? a întrebat Guşti.

În altă zi, soţia mea, Cristina, şi mama lui Gusti stăteau în curte, la masă, şi îşi beau cafeaua de dimineaţă. Gusti s-a oprit din joaca lui prin curte (în ziua aia strivea gândaci de Colorado şi le examina interiorul), a venit lângă masa lor şi le-a fixat cu ochii săi melancolici.

— Vrei să stai cu noi la masă, Gusti? l-a întrebat maică-sa.

Gusti a dat din cap grav şi s-a aşezat şi el la masă.

— Uite, să-ţi pun şi ţie o cafeluţă şi să stai şi tu de vorbă cu noi, cu fetele.

Mama lui i-a turnat un strop de cafea. Gusti a început brusc să vorbească:

— La mine-n curte e o pisică moartă. Are burta despicată, maţe-n coaie şi pişaţi sub cur.

Dialoguri clujeneşti

Cu clujenii nu ai nevoie de prea multe cuvinte ca să porţi o lungă conversaţie. Sunt oameni foarte serioşi, care aspiră să aibă certitudini. De aceea, unii dintre ei repetă cuvintele de multe ori, ca să elimine orice ambiguitate. La piaţă, în Vamă, se puteau auzi dialoguri de tipul:

— Ce vinzi aicea, bade?

— Oauă, răspunde vânzătorul.

— Oauă-oauă? întreabă clientul, ca să se asigure că nu e nicio confuzie.

— Oauă-oauă, îl asigură ţăranul.

— Aha. Carevasăzică, oauă.

— Da, oauă.

— No, binie… Punie-mi şi mie şepchie.

— Oauă?

— Da, oauă.

Etc.

Iată şi o conversaţie tipică ce se putea auzi din când în când în tot satul. Câte doi „universitari” strigau, unul de la un capăt al satului, altul de la celălalt:

— Mă, Ghio', are bere la cantină!

(Ceea ce era, desigur, un eveniment important, care nu avea loc în fiecare zi.)

— Cuuum?

— Are bere la cantină!

— La cantină?

— Da, la cantină.

— La cantină-la cantină?

— La cantină-la cantină.

— Bere?

— Da, bere.

— Bere-bere?

— Da, bere-bere.

— Are bere la cantină?

— Da, la cantină are bere.

— Aha. Are bere la cantină.

— No, du-te mai repeghe, că se termină…

După acest model a avut loc o conversaţie între un clujean şi François Pamfil, care tocmai se pregătea să plece cu o maşină cu nişte prieteni la Bucureşti. În general François prefera să se deplaseze cu maşina cu diverse cunoştinţe şi, când apărea o asemenea ocazie, ne spunea:

— M-am lipit de-un fier, mă duc la Bucureşti.

În timp ce François îşi încărca bagajul în maşină, asudând la greu sub un soare dogoritor, un clujean a venit lângă el şi l-a întrebat:

— Mereţi la Bucureşti?

— Da, i-a zis François.

— La Bucuresti-la Bucureşti?

— Da, i-a zis François.

— Cu maşina?

— Da.

— Cu masina-cu maşina?

— Da.

— Mereţi la Bucureşti cu maşina?

— Da.

— A, cu maşina mereţi la Bucureşti.

— Da.

— Aha. La Bucureşti mereţi cu maşina…

— Da, dom'le! zice François disperat.

— No bine, mereţi sănătos, a zis omul.

Şi a plecat.

Să nu credeţi însă că toţi clujenii vorbesc aşa. Am întâlnii la Vama Veche mulţi oameni foarte inteligenţi şi simpatici cu care am avut conversaţii în care se foloseau mai multe cuvinte. Şi mai erau şi mulţi

oameni cu simţul umorului: soţii Codoban, profesorul Radu Baciu şi mulţi alţii, adoptaţi în gaşcă imediat.

Într-o zi, Codoban ne-a spus:

— Nu ştiu de ce toată lumea spune „spaţiul mioritic” când balada se numeşte *Mioriţa*, nu *Miorita.* Corect este „spaţiul mioriţic”.

Tot de la Codoban am auzit şi un banc haios cu clujeni:

Io şi Ghio, universitari din Cluj, se duc la Vama Veche şi iau, bineînţeles, trenul de la Cluj. Merge trenul ce merge, şi Io îi zice la un moment dat lui Ghio:

— Mă Ghio, nu vrei să-ţi spun o ghicitoare, să mai treacă timpul?

— No, vreau.

— Apăi ştii tu, Ghio, ce-i mic, micuruş şi-nuntru are altu şi mai micuruş?

Stă Ghio şi se gândeşte şi, când trenul ajunge la Braşov, întreabă:

— No, cum ai zis, mă?

— Ce-i mic, micuruş si-nuntru are altu’ şi mai micuruş?

— Aha, zice Ghio.

Merge trenul ce merge şi ajunge la Mangalia. Când să coboare din tren, Ghio îi zice lui Io:

— Cum ai zis, mă? Ce-i mic, micuruş şi-nuntru are altu’ şi mai micuruş?

— Da, mă Ghio. Ase.

— Mă, n-o fi acidul dezoxiribonucleic?

Se suie ei în microbuz şi, când ajung la Vama Veche, Io îi zice lui Ghio:

— Da, mă Ghio. Ai văz’t ce binie ne-am distrat în tren?

Unii clujeni mai amestecă şi cuvinte ungureşti printre cele româneşti… Când le auzeai vorbind pe bucătăresele de la cantină, se întâmpla să rămâi uneori perplex. De pildă, una zicea într-o zi: „Ne-o adus la cantină bere la badog.” *Badog* însemnând conservă şi, în general, obiecte din tablă, că unii ziceau badog şi la troaca de tablă montată în curte pe post de chiuvetă.

O bucătăreasă m-a întrebat într-o zi, pe când stăteam în curte:

— Ăştia când ne schimbă lepegheurile?

N-am ştiut ce să-i răspund.

Alea erau cearşafurile.

Dar cel mai amuzant a fost când unul dintre copiii de vreo 12 ani al unor clujeni vecini, auzindu-şi părinţii că se întreabă de ce nu mai ajung nişte prieteni de-ai lor care veneau de la Cluj cu maşina, a zis, parodiind maniera în care vorbeau bucătăresele:

— Le-o fi fiuchiulit levegheul din cherecuri.

Adică: „Li s-or fi spart cauciucurile.”

François Pamfil şi poveştile lui

Nelipsiţi din gaşcă erau şi François Pamfil şi, mai târziu, mândra lui, Sanda Mitache, scenografă. Poveştile lui François erau grozave, ne prăpădeam de râs când le auzeam, nu ştiu dacă cineva a avut ideea să le şi pună pe hârtie, pentru că le spusese de sute de ori în diferite cercuri. Chiar dacă aşa s-a întâmplat, îmi asum riscul să repet unele dintre ele, că prea erau amuzante.

La Facultatea de Medicină din Cluj, povestea François, care trăise o vreme la Cluj, se afla un profesor care era şi mare chirurg. Făcea operaţii într-o sală cu un perete de sticlă, dincolo de perete fiind un amfiteatru unde stăteau studenţii. În timp ce opera, explica tot ce făcea la microfon, iar studenţii îşi luau conştiincioşi notiţe.

Într-o zi trebuia să facă o operaţie de hemoroizi. L-a aşezat pe pacient cu partea respectivă spre studenţi, în poziţia tunului. Apoi a explicat:

— Avem două posibilităţi: să facem operaţia chirurgical sau prin cauterizare. Eu prefer cauterizarea, pentru că vindecarea după operaţie e mai rapidă.

Apoi a zis:

— Acum vom dezinfecta câmpul. Avem două metode: cu spirt medicinal sau cu kerosen. Spirtul însă usucă şi irită pielea, de aceea eu prefer să folosesc kerosenul (adică benzină pentru avioane).

O asistentă a aplicat un şomoiog de vată muiat în kerosen pe locul respectiv, alta i-a înmânat profesorului aparatul electric de cauterizat bine încins şi, fireşte, a urmat o mică explozie care l-a propulsat pe pacient cu tot cu patul pe rotile. Profesorul făcuse de fapt o demonstraţie a efectului Coandă, inventatorul avionului cu reacţie…

Multe dintre poveştile lui François erau, fireşte, pure invenţii, dar aveau un haz nemaipomenit.

François avea gazda lui la Vama Veche, pe Matriona. Cred că era singura lipoveancă din acel sat de găgăuzi. Matriona locuia chiar la marginea plajei (între timp s-au construit mai multe cârciumi şi clădiri în faţa casei ei). Nu-şi trăsese curent electric ca să nu vină dracii pe fir, cum spunea ea. În schimb, avea un aparat de radio cu baterii, la care asculta în fiecare seară Europa Liberă în timp ce tăia frunze la curci. Cum se ştie, dracii nu pot să circule decât prin fire electrice. Slavă Domnului că s-a inventat *wireless*-ul.

Când Noël Bernard spunea la radio „Bună seara, stimaţi ascultători”, Matriona lăsa foarfeca jos, se ridica, făcea o plecăciune şi spunea: „Bună seara, domnu’ Noël Bernard.” Apoi se aşeza şi îşi vedea mai departe de treabă.

Ce-i drept, era frumos la Matriona, casa ei era pe atunci, cum spuneam, la marginea dinspre mare a satului şi din curte se auzeau valurile. Casa însăşi era frumoasă, cu o elevaţie mare, cu un pridvor în care puteai să stai şi să priveşti marea. Imaginea şi sunetul erau perfecte. Dar din punct de vedere olfactiv era un dezastru. François ne-a invitat odată să vedem unde stă, numai că, din pricina mirosului care venea de la curci şi de la closetul făcut din scânduri putrezite, pe care numai un sinucigaş s-ar fi gândit să-l folosească, ne-am cărat în cinci minute, ţinându-ne de nas. E drept că nici François nu prea stătea pe-acolo, era ori pe plajă, ori la noi până seara târziu. Asta nu ne deranja deloc, pentru că François ne era foarte drag, deşi adeseori venea să se sfătuiască îndelung cu noi în privinţa unor probleme pe care le avea „acasă", la Matriona, chestie care pe noi nu ne prea interesa.

Într-o zi ne-a bătut la cap câteva ore pentru că nişte sezonişti care veniseră la gazda lui scăpaseră în fântână o oală cu sarmale pusă la rece, dat fiind că, evident, Matriona n-avea cum să aibă frigider. Iar el dorea să cureţe fântâna şi n-avea idee cum trebuie procedat. Prima mea reacţie a fost să-i spun să-şi schimbe gazda, să-şi caute o casă cu apă la robinet, căci Matriona era singura din sat fără apă curentă, probabil tot de frica dracilor. François m-a privit cu reproş şi s-a prefăcut că nu-mi aude propunerea. Până la urmă, tot gândind cu voce tare, s-a decis să coboare în fântână cu ajutorul nostru, care trebuia să-l băgăm acolo legat cu o frânghie.

Am mers şi l-am ajutat să cureţe fântâna. După aia m-am întors la gazda noastră, fericit că rezolvaserăm problema şi că François n-o să ne mai bată la cap cu chestia asta. N-am avut parte de linişte decât cinci minute, căci François a reapărut ca să ne spună că e posibil ca grăsimea din oala cu sarmale să fi contaminat apa din fântână… şi ne-a întrebat care este, după părerea noastră, soluţia. Până la urmă, a găsit-o tot el: să scufunde un cearşaf în fântână şi să adune cu el cerculeţele de grăsime care se ridicaseră la suprafaţa apei.

— Bine, bine, i-a zis Cristina, dar la sfârşit cum o să-ţi dai seama că ai rezolvat problema, că doar tu nu bei apă!

Bârfe

Într-o zi au venit la Vama doi prieteni de-ai noştri din Germania, Vera şi Mircea Medrea (acesta, medic, are acum în Bucureşti un cabinet de imagistică RMN). Aveam aceeaşi gazdă. Cristina era prietenă bună cu Vera şi amândurora le plăcea grozav să bârfească, de altfel cu un haz nebun. Şi se înţelegeau de minune. Când Cristina îi

spunea Verei, de exemplu: „Ai văzut-o pe aia cum umblă cu veveriţele pe plajă?”, Vera se prindea imediat că e vorba despre o cunoştinţă comună care nu obişnuieşte să se radă la subsuori.

În prima zi când sosea Vera din Germania, ea şi Cristina se instalau pe plajă şi luau la tocat pe toată lumea pe care o vedeau pe-acolo: uite, aia a făcut şi-a dres, ăla a făcut şi-a dres, ăia e cu aia, nu mai e cu aialaltă etc. În scurtă vreme bârfeau pe toată lumea de pe plajă, pe sezonişti adică, după care treceau la ţăranii din sat, la cunoştinţele comune din ţară şi din Germania ş.a.m.d.

Într-o zi, după ce terminaseră de bârfit pe toată lumea, nevastă-mea şi Vera încep să se uite ba în stânga, ba în dreapta. Nu mai rămăsese nimeni de bârfit. În faţa lor era o tânără doamnă care îşi ajuta copilaşul de abia un an să înveţe să meargă. Cristina s-a luminat la faţă şi a zis:

— Uite ce picioare strâmbe are copilul ăla!…

Apropo de apetitul pentru bârfă al nevesti-mii: Eram într-o seară la o premieră la Teatrul Ţăndărică. Holul – plin de lume. Eu stăteam de vorbă cu Anca Todea şi cu Cristina. Pentru că nu bârfeam pe nimeni, Cristina s-a plictisit şi s-a pierdut în mulţime, căutând pe cineva cu care să aibă o discuţie mai interesantă. La un moment dat, privind oglinzile scorojite de pe perete (nu era renovată sala pe atunci), Anca m-a întrebat:

— De când or fi oglinzile astea?

Pentru că în acea clădire fuseseră de-a lungul anilor, pe rând, mai multe teatre: Naţionalul, Creangă, Vasilescu…

— Nu ştiu, cred că de mult, că arată foarte rău…

În secunda următoare, nevastă-mea apare brusc lângă noi, întrebând:

— Cine-arată rău?

— Oglinzile, i-am răspuns noi într-un glas.

— A, bine, a zis Cristina – şi ţuşti, a ţâşnit spre alt grup în care spera să se bârfească de-adevărat, adică despre oameni.

Casa Ambasadorului

Cum spuneam, Casa Ambasadorului era foarte frumoasă. O casă din piatră, cu olane, în stil dobrogean, veche de peste o sută de ani, cu obloanele şi uşile pictate în albastru şi pereţii văruiţi în alb, cu o curte foarte mare. Acolo veneau rude şi prieteni ai ambasadorului, nu era de închiriat. Veneau Victor Rebengiuc, Mariana Mihuţ, Ioana Pavelescu, Mitică Popescu şi alţi artişti.

Domnul ambasador, un tip scund, brunet şi foarte suplu, putea fi văzut adeseori prin curtea lui, comentând ce se auzea la radio.

Bombănea şi cârtea toată ziua. Când la radio se dădea o ştire despre ceva ce se petrecuse la Casa Scriitorilor, ambasadorul completa: „Casa Scriitorilor în gura cititorilor". Sau, când se vorbea despre biserica autocefală română, spunea „biserica autofecală"…

De câte ori mergeam spre plajă, admiram acea casă. Nu ştiam pe atunci că o să locuim în ea. Într-o noapte însă Cristina a visat asta. Peste câteva zile, vine la noi în curte François, care-l vizita deseori pe ambasador, şi-i spune lui Medrea:

— Tu ziceai că ţi-ar plăcea să fie casa aia a ta?

— Da, cum să nu, a răspuns Medrea.

— Du-te şi vorbeşte cu fata ambasadorului, că vrea s-o vândă.

Fiica ambasadorului îşi construise pe o parte din terenul imens, lângă vechea casă, o vilă cu etaj şi, pentru că tatăl ei nu mai avea de gând să vină la Vama, se hotărâse să vândă fosta cafenea turcească.

Mircea Medrea şi Vera s-au năpustit imediat peste drum. Din copilărie, de când părinţii lor, clujeni, îi duceau la Vama Veche, visaseră că această casă va fi cândva a lor. Aveau acum bani s-o cumpere. Ceea ce s-a şi întâmplat. S-au întors fericiţi, făcuseră înţelegerea cu proprietarul, şi Mircea m-a rugat să vin să filmez clădirea, pentru că voia să trimită urgent la Cluj pelicula unui prieten de-al lui, arhitect, care dorea să-i facă el restaurarea. Am mers cu toţii şi am filmat peste tot, ca arhitectul să-si facă o idee.

După ce i s-a trimis şi un plan al casei, acesta a făcut proiectul şi s-a organizat un şantier. L-am întrebat pe Mircea dacă dorea să-l ajut la lucrările preliminare: trebuiau decopertaţi pereţii, ca să se vadă piatra din care era făcută casa şi să se verifice că structura de rezistentă era bună. M-am oferit să fac chestia asta pe gratis. I-am spus că puteam să le propun studenţilor mei, cărora le-ar fi plăcut să petreacă o săptămână la Vama fără să cheltuiască nimic, ciocănind un pic nişte pereţi câteva ore pe zi, să facem împreună treaba asta. Eu le-aş fi plătit mâncarea şi ei ar fi putut sta în casa aia moca.

Cui nu i-ar fi convenit aşa ceva?

Medrea mi-a spus că nu se poate, că toată lucrarea se face cu o echipă de specialişti de la Cluj, pentru că el n-are încredere în nimeni altcineva decât în clujenii lui. Mi-am zis că omul m-a refuzat de teamă să nu mă lipesc şi eu la proprietatea lui şi să venim să stăm acolo în fiecare vară şi noi, şi studenţii mei… deşi nici eu, nici Cristina nu aveam intenţia să-l năpădim.

Prietenul lui, arhitectul Bordea de la Cluj, a angajat nişte meşteri de-acolo, specialişti în restaurări, o echipă întreagă, şi i-a trimis la Vama Veche. Meşterii nu au vrut să locuiască însă în sat, nu le-a plăcut, şi Medrea a fost nevoit să le închirieze nişte camere la hotel în Mangalia, drept care specialiştii şi-au adus şi neamurile cu ei…

Noi stăteam în gazdă la Mandela, vizavi, şi vedeam zilnic cum

decurg lucrările de restaurare. Dimineaţa era linişte totală, pentru că restauratorii mergeau, desigur, la plajă. Pe înserate veneau în curte la Medrea şi puneau de grătare. Apoi petreceau frumos, mai cântau puţin şi pe urmă se duceau la hotel, la Mangalia, să doarmă. Aşa restaurau ei aproape în fiecare zi. O dată pe săptămână însă veneau mai devreme şi începeau să bocăne cu baroasele în pereţi, şi asta pentru că sosea în control un alt arhitect, tot prieten cu Mircea, Marian Bell, clujean şi el, dar care se stabilise la Constanta de mai mulţi ani.

Marian Bell era un tip deosebit de simpatic, după aia ne-am împrietenit şi cu el, şi cu soţia lui, Vivi, de asemenea foarte haioasă. Vivi era vestită pentru felul practic şi simplu în care rezolva problema gătitului pentru Marian şi cei doi băieţi ai lor: cumpăra tot felul de conserve care nu trebuiau preparate, ci numai desfăcute şi puse în farfurie, eventual încălzite la microunde. Ba într-o zi a mai inventat o chestie, când copiii i-au spus că le e poftă de mici: a făcut mici la microunde.

Vera Medrea ne-a povestit cu indignare de chestia asta. Mici la microunde, ce blasfemie! Dar, ca să fiu sincer, într-o zi am încercat şi eu şi erau foarte gustoşi. E drept, nu aveau farmecul inegalabil al micilor făcuţi la grătar, adică nu erau pe jumătate carbonizaţi şi pe jumătate cruzi, după ce îi preparai nu trebuia să te speli temeinic pe corp şi pe cap ca să nu mai miroşi a usturoi prăjit şi să-ţi arunci hainele la gunoi, ca să nu te certe nevasta că le-ai băgat în maşina de spălat împreună cu alte rufe, pe care le-ai infestat; nu te distrai la fel de bine încercând câte o jumătate de oră să aprinzi mangalul care prinsese puţină umezeală, în timp ce invitaţii tăi făceau mişto de tine că nu te pricepi să aţâţi focul şi te băteau la cap cu diferite sfaturi şi opinii de expert, în vreme ce curgeau apele pe tine şi te grăbeai să întorci micii ca să nu se ardă ori încercai să-i dezlipeşti de pe grătar fără să se sfărâme (e aproape imposibil, de obicei până la urmă sunt complet desfiguraţi), şi nu inhalai fum până să-i prepari, horcăind din când în când şi lăcrimând tot timpul, urmând ca tot restul serii, când te prăbuşeai frânt de oboseală pe scaun, să fii ţinta tuturor băşcăliilor şi glumelor proaste… E drept, nu ai parte de toate aceste delicii bine cunoscute ale pregătirii micilor, dar, sincer să fiu, am preferat de atunci să las naibii tradiţiile strămoşeşti şi să prepar micii la microunde. Dar să nu mai spuneţi la nimeni, că o să râdă de voi! Ba chiar am inventat şi nişte reţete, de exemplu am umplut roşii cu pastă de mici şi le-am pus la copt la microunde. Sunt o minunăţie, însă asta rămâne între noi!

Dar să revin la povestea cu restaurarea. După ce pleca arhitectul Marian Bell din Vama Veche, restauratorii treceau la activităţile lor obişnuite: mici, fleici, cârnaţi la grătar, desigur, bere, audiţii de manele şi hore prin bătătură. Într-o zi, ne sună Vera Medrea şi ne

întreabă cum merg lucrările.

— Foarte bine, i-a spus nevastă-mea. Restauratorii şi soţiile lor, doamnele restauratoare, fac chef aproape în fiecare zi şi o dată pe săptămână dau cu ciocanele în pereţi ca să dea jos tencuiala de pe ziduri. Dar asta numai câtă vreme stă cu ei arhitectul din Constanţa.

— Dar măcar acoperişul e terminat? a întrebat Vera disperată.

— Nu, i-a răspuns Cristina. L-au dărâmat pe cel vechi, dar nu au început să-l ridice pe cel nou. Aşa că deocamdată vă plouă în casă.

Normal, auzind asta, Vera a început să înjure şi a zis că vorbeşte ea cu arhitectul. Noi nu ne-am mai oferit serviciile, pentru că nu doream să ne băgăm ca musca-n lapte. Până la urmă, a venit Medrea şi cred că i-a trimis la Cluj pe restauratori şi a angajat de data asta nişte meşteri de prin Mangalia să-i dreagă zidurile. Ei au făcut totuşi ceva mai mult, dar lucrarea nu a fost gata nici în anul următor.

Disperaţi, soţii Medrea au venit la mare şi au încercat să stea totuşi în curtea lor, că măcar aveau curte. Au pus frumos un cort acolo, numai că, deoarece vedeau ce se petrece pe şantier în fiecare zi, pe meşteri i-a apucat hărnicia şi proprietarii n-au mai putut să doarmă defel din cauza gălăgiei. Până la urmă si-au luat o cameră cu chirie în casa de alături. Şi au apelat la o cunoştinţă de-a lor, recepţioner la un hotel dintr-o staţiune, să supravegheze lucrarea.

Dar, înainte de-a cumpăra Casa Ambasadorului, Mircea cumpărase şi un teren la marginea satului, de care nu mai avea nevoie şi pe care dorea acum să-l vândă. Şi, ca să-l răsplătească pe noul şef de lucrări, i-a făcut cadou jumătate din acest teren. Cum era şi normal, omul s-a apucat să se servească din materialele cumpărate pentru casa lui Mircea ca să-şi construiască şi el una, şi aşa se face că pe bietul nostru prieten reparaţia casei l-a costat mai mult decât trebuia. Aşa-i la noi, se întâmplă minuni: din materialele pentru o casă se fac cel puţin două…

Peste vreo trei ani, când s-au terminat lucrările, Vera a venit în Bucureşti de Paşti la noi acasă şi ne-a întrebat ce facem la vară.

— Mergem la Vama Veche, ce să facem? i-am răspuns noi. Stăm din iunie până la sfârşitul lui iulie la coana Manda.

— Uite cheile casei, a zis Vera, staţi la noi la Vama Veche. Noi venim pe 1 august.

Cristina era în culmea fericirii, dar a întrebat-o pe Vera:

— Nu vreţi să stea acolo alţi prieteni de-ai voştri, sau poate neamuri? Că n-am dori să deranjăm…

— Nu, nu! Staţi numai voi. Dar vă rog să nu aduceţi şi pe altcineva să stea acolo, că ne-am oftica.

— Bine, a zis Cristina. Totuşi soră-mea poate să vină?

— Da, dar atât. Faceţi ce vreţi, numai să nu doarmă şi alţii acolo.

Noi ne-am ţinut de cuvânt, şi unele cunoştinţe de-ale noastre care

doreau să stea şi ele acolo s-au supărat rău pe noi când le-am spus că nu se poate. Nu înţelegeau că odată ce promiseserăm trebuia să ne ţinem de cuvânt. Cristina, cel puţin, ca o adevărată ardeleancă, îşi ţinea promisiunile cu sfinţenie.

A fost o vară superbă. Cu amenajările făcute, cu terasa mare, acoperită cu dale care imitau piatra, cu bucătăria imensă, cu camerele mari, cum nu mai erau altele la Vama Veche, clădirea devenise o adevărată vilă. Casa era pustie când am ajuns noi, nu avea încă nici mobilier, ne-am făcut noi rost de un pat, o masă şi două scaune, am cumpărat veselă, tacâmuri şi ce mai era necesar pentru bucătărie, că trebuia să ne revanşăm cumva faţă de Vera şi Mircea. Am amenajat şi curtea, fiindcă era plină de hârtoape şi te împiedicai la tot pasul chiar dacă erai treaz. Am curăţat buruienile, am umplut gropile cu pământ, am tuns iarba şi am făcut şi nişte poteci din bolovani aduşi de pe plajă.

E drept, nimic nu era perfect. Zugravii şi ceilalţi constructori lăsaseră multă mizerie în urma lor, absolut totul era acoperit cu var şi, deşi Vera ne spusese că o să vină mai târziu nişte femei să facă curat şi să nu ne ocupăm decât de camera noastră, ne-am apucat să facem curăţenie în toată casa. Şi zău că ne-a făcut plăcere! Mai ales că a fost şi o vară foarte ploioasă şi erau puţine zilele când puteam să mergem la plajă. Oricum, Cristina n-ar fi suportat să stea într-o casă în care nu se făcuse curat.

Ţin minte că într-o zi ne-a apucat o ploaie cumplită pe plajă, o rupere de nori. Nu se mai vedea absolut nimic în jurul nostru, eram complet derutaţi. Până la urmă am zărit o cârciumă şi ne-am refugiat acolo până a stat ploaia. Nu mai văzuserăm aşa ceva până atunci.

Restaurarea Casei Ambasadorului fusese foarte bine gândită. Arhitectul Bordea avusese ideea să facă un acoperiş foarte înalt la bucătărie, şi a rezultat o încăpere mare, de vreo 20 pe 6 metri, cu acoperişul şi bârnele lui vizibile, în care se afla şi o sobă mare, turcească. Soba fusese iniţial, acum peste o sută de ani, în exteriorul clădirii, după tradiţia turcească. Aşa erau casele vechi ţărăneşti la ei, cu soba pe-afară şi cu un sistem de hornuri care încălzeau pereţii camerelor, un sistem foarte practic şi mai sigur ca altele. La soba aceea monumentală se făceau pe vremuri cafelele. Ulterior s-au construit şopronul şi în cele din urmă pereţii, aşa că locul acela devenise treptat o încăpere. Soba imensă, cu firide multe în care se ţineau ibricele de cafea la căldură, şi toate detaliile dădeau încăperii un aer de sală de castel medieval.

Am stat în casa asta superbă mai mulţi ani, până când medicii mi-au interzis să mai merg la mare şi, de fapt, şi atmosfera de la Vama se cam stricase. Pe plajă răzbăteam din ce în ce mai greu, strecurându-ne printre corturi, corzi, gipane şi mitocani care îşi întindeau mese şi

şezlonguri peste tot. Se cam schimbase lumea care venea în Vamă.

Pe de altă parte, şi la Casa Ambasadorului începuseră să vină foarte multe persoane despre care aflam mai târziu că nici măcar nu erau cunoştinţe de-ale lui Medrea şi că el n-avea habar cum ajunseseră să stea în casa lui. Iar eu eram singurul din casă care gătea şi făcea grătare, şi nu aveai cum să nu-i inviţi şi pe ceilalţi la masă. Dar ce mă enerva cel mai mult era faptul că nimeni nu se simţea îndemnat să pună mâna şi să mă ajute ori la gătit, ori măcar la cumpărături. Deja ne gândiserăm să ne căutăm o gazdă în sat, ca să scăpăm de balamucul ăsta. Când stai la o gazdă, măcar nu trebuie să conversezi cu toată lumea din casă, ba să le şi găteşti.

Pe urmă, Cristina a avut la un moment dat un incident. S-a dus într-o zi la plajă să facă o baie în mare. Era singură, eu deja nu mai aveam chef să merg la plajă, mai ales că era şi weekend şi veneau o sumedenie de maşini de la Bucureşti, începuse moda asta. Când Cristina a vrut să intre în apă, s-a trezit că o tipă necunoscută, aflată într-o stare cam ciudată, se repede pe neaşteptate la ea şi începe să-i dea brânciuri şi să urle fără niciun motiv. Au sărit imediat nişte prieteni de-ai fetei aceleia şi au dus-o de-acolo, în timp ce ea urla şi făcea ca toţi dracii. Dar Cristina s-a speriat foarte tare. Unde mai pui că mi-a zis într-o zi că-i e frică să mai intre în mare pentru că o dată era să calce pe o seringă îngropată pe jumătate în nisipul de la mal. Iar prin 2000 Cristina mi-a zis că nu mai vrea să mergem la mare şi a hotărât să ne cumpărăm casa de la Făget.

N-am mai fost de mai bine de 14 ani la mare. Am auzit însă de la studenţi de-ai mei că se duc în Vamă şi la Doimai şi că se simt foarte bine acolo. Am evitat să le povestesc cât de frumos era mai demult. Ce rost are? Mai ales că totul se schimbă, şi există lucruri ireversibile. Şi pentru că te poţi simţi fericit oriunde, de fapt. Depinde cine e cu tine, iubita, prietenii – asta e mult mai important decât locul.

Un pic de istorie

Atât dealurile din Vama Veche, cât şi cele din Doimai, pe care erau nişte vii imense cândva, au fost proprietatea lui Vasile Canarache.

În vremea tinereţii, între cele două războaie mondiale, acest domn nu ducea o viaţă tocmai cucernică: petreceri, jocuri de noroc etc. (Nu intru în amănunte ca să nu se creadă că as vrea să dau idei eventualilor tineri cititori ai acestei cărţi, dat fiind că, aşa cum se ştie, părinţii le pretind copiilor să aibă o viaţă ascetică, fără să-şi amintească de prostiile pe care le făceau ei înşişi în tinereţe.) Provenind şi dintr-o familie destul de înstărită, Canarache nu avea altă ocupaţie în afara celor amintite mai sus. Într-o noapte s-a apucat să

joace barbut cu prietenii săi. La un moment dat, spre dimineaţă, unul dintre ei, care-şi pierduse toţi banii, a mizat pe viile sale din sud, de pe dealurile de la sud de Mangalia. Şi Canarache le-a câştigat la barbut.

Prinzând drag de locurile acelea, unde se mai şi făcea un vin bun, a început să le viziteze din ce în ce mai des. Avea oameni care-i îngrijeau via. Într-o zi, unul dintre ei a venit cu un vas grecesc pictat pe care-l găsise săpând la butuci. Lui Canarache i-a plăcut vasul, l-a răsplătit regeşte pe ţăran şi i-a spus că va plăti ceva fiecărui om care-i va aduce obiecte vechi sau cioburi de vase antice. Vestea s-a răspândit şi în fiecare zi venea cineva cu câte ceva, pentru că de fapt în acea zonă fuseseră o cetate grecească şi un port, înghiţite de ape după un mare cutremur. Unii spun că cetatea purta numele straniu de Bizonia.

Treptat, Canarache a adunat o colecţie impresionantă de ceramică antică ce constituie şi astăzi un important fond al Muzeului de Arheologie din Constanţa. Tânărul Canarache a devenit pasionat de arheologie, a început să citească tratate în domeniu, cărţi de istorie, aşa că în scurtă vreme a ajuns unul dintre cei mai importanţi arheologi din ţară. I se datorează multe studii şi descoperiri din Dobrogea, printre care faimosul mozaic de la Constanţa. El a propus să se dărâme toate clădirile de secol XIX de pe partea peninsulară a Constanţei, ca să se scoată la iveală cetatea Tomisului. La vremea aceea, prin 1965, tovarăşii de la conducerea ţării n-au fost de acord.

Prin 1980, când eram angajat la Constanţa, vedeam cum ies la iveală, când se săpau fundaţiile pentru tot felul de blocuri de pe strada Mircea, ruine de case şi temple antice. În unele locuri se vedeau în gropile pentru fundaţii, adânci de peste şase metri, case mari, cu coloane şi ziduri întregi, nu simple ruine. Dar cred că majoritatea au fost îngropate sub blocuri, în afară de un cavou cu fresce superbe şi de rămăşiţele unei biserici bizantine de lângă hotelul partidului de pe strada Mircea. Oricum, în vremea aceea (anii ’80) se dărâmau o grămadă de clădiri de patrimoniu în multe locuri din tară.

Tot pe strada Mircea din Constanţa era o clădire foarte frumoasă, o sinagogă impresionantă. Comunitatea evreilor renunţase la ea şi o cedase statului român. Puteau să facă orice, pentru că nu mai era considerată un loc sacru. În vremea războiului se petrecuseră acolo nişte fapte foarte rele, şi locul era considerat pângărit, aşa mi s-a spus. Unii au fost atunci de părere că în acea clădire s-ar fi putut amenaja o sală de concerte pentru filarmonică, după ce s-ar fi făcui restaurarea construcţiei. Interesant era şi subsolul, imens, cu coloane înalte, care fusese probabil cândva un edificiu antic peste care se clădise sinagoga. Dar clădirea a fost până la urmă dărâmată şi pe locul acela, rămas gol o vreme, au apărut după 1990 vile şi blocuri.

Prin 1947, Canarache a fost unul dintre puţinii oameni care şi-au

dat seama că se va schimba regimul în România şi si-a donat colecţiile şi moşiile statului român, cu condiţia să fie numit director pe viaţă al Muzeului de Arheologic din Constanta. Zis şi făcut! Mulţi au râs de el, dar în curând avea să înceapă tragedia pentru proprietarii de moşii. Unul dintre cei care au scăpat a fost boier Canarache, marele nostru arheolog.

— Uite, boierul tot boier, spuneau ţăranii când îl vedeau că mai vine cu maşina pe la Doimai sau Vama (căci avea la dispoziţie, ca director de muzeu, un automobil cu şofer). Cu maşină cu şofer venea înainte, cu maşină cu şofer vine şi acum…

Tot de prin Doimai şi Vama Veche, Canarache a adunat o sumedenie de lulele turceşti din ceramică. Colecţia asta e expusă la Mangalia. François Pamfil găsise şi el multe fragmente de asemenea lulele în vatra sobei turceşti din Casa Ambasadorului, când mai rămânea peste noapte acolo.

Dacă tot vorbim de arheologie, să zic şi câteva cuvinte despre cimitirul din Vama Veche. Nu ştiu cum mai arată acum, dar când l-am văzut noi, în urmă cu mulţi ani, era tare părăginit şi plin de hârtoape. O imagine desprinsă, parcă, dintr-un tablou romantic. Un lucru minunat se putea vedea acolo: dintr-un mormânt care avea la căpătâi o cruce malteză cioplită din piatră creştea un arbore foarte gros, care avea, cred, cel puţin cinci sute de ani, atât era de impunător. Este posibil ca mormântul să fi fost al unui cavaler cruciat care pierise tocmai în locurile acelea fie în drumul spre Ierusalim, fie, mai curând, la întoarcerea dintr-o bătălie în care arabii îi învinseseră pe cruciaţi. Poate că acel cavaler fusese rănit în luptă şi, după o lungă călătorie, nu a mai rezistat şi s-a stins din viaţă tocmai acolo. Cine poate şti?

Foarte ciudat era şi faptul că în acel cimitir se aflau de-a valma morminte de musulmani şi de creştini, după cum arătau pietrele funerare având sau cruci, sau inscripţii turceşti pe lespezi simple. Şi alt lucru interesant: multe dintre cruci erau malteze, se vede treaba că oamenilor le plăcuse forma crucii de pe mormântul cavalerului de Malta şi o imitaseră…

Cimitirul din Vamă evoca o comunitate alcătuită din oameni care avuseseră în timpul vieţii credinţe diferite, fuseseră catolici, ortodocşi, musulmani sau găgăuzi (şi aceştia creştini, de fapt), dar care trăiseră paşnic, înţelegându-se foarte bine între ei. Oare există multe asemenea cimitire în lume?

Socializând cu autorităţile

Vă spun drept, nu m-am priceput niciodată să „îmi fac. relaţii”. De

câte ori mă întâlnesc cu o persoană „sus-pusă”, mă simt foarte stânjenit, mă crispez, nu reuşesc să mă fac agreabil. Mai ales dacă am de-a face cu un cretin – şi, n-aş vrea să generalizez, dar sunt mulţi inşi care, odată ajunşi într-o funcţie de conducere, parcă se tâmpesc. Umblă înţepeniţi, semeţi, solemni, cu un aer triumfător, încep să folosească vorbe „alese” pe care nu le înţeleg şi în general sunt încruntaţi de parcă ar fi chinuiţi perpetuu de hemoroizi. Dar mai ales turuie vrute şi nevrute, zic tot felul de idioţenii şi, dacă îndrăzneşti să nu dai aprobator din cap cu un aci tâmp, să nu râzi în hohote la bancurile lor fără haz, eşti tei minat, pentru că dobitocii sunt şi răzbunători.

Unii oameni ştiu cum să se poarte cu asemenea indivizi. Eu nu. Ba, mai rău, ori mă apucă râsul când nu trebuie, oi i zic ceva care-i deranjează. Şi, chiar dacă nu zic nimic, se vede pe faţa mea care mi-e părerea sinceră despre ei şi despre ceea ce zic, chestie foarte nasoală. Recunosc, e un mare defect al meu. Cât despre Cristina, ce să mai zic, era un pericol public, nu reuşea să se stăpânească să facă remarci sarcastice la adresa unei autorităţi când ni se întâmpla s-o întâlnim, la o premieră sau la o recepţie la vreo ambasadă. Le spunea câte una verde-n faţă, de se speriau toţi care erau pe-acolo şi se depărtau repede, făcându-se că n-au auzit nimic.

Aşa s-a întâmplat când eram noi odată în hol la Ţăndărică, la premiera unei piese de Silvia Kerim. Aceasta îl invitase pe Adrian Năstase, cu care se cunoştea de ceva vreme. Eram mai mulţi în hol, printre care şi Radu Boroianu, care fusese ambasador în Elveţia sau avea nu ştiu ce funcţie mare printr-un minister. Adrian Năstase era pe atunci prim-ministru. Se salută ei, adresându-se cu „excelenţă” unul altuia, şi Radu n-are de lucru şi-i spune lui Năstase:

— Excelenţă, vreau să vi-l prezint pe regizorul Cristian Pepino.

Trebuie să vă spun că tocmai apăruse în *Caţavencu* un articol în care Năstase era poreclit Bombonel-Poponel şi se sugera că în tinereţe ar fi avut relaţii „nepotrivite” cu nişte colegi. Adevărul e că Năstase, care e de vârsta mea, participase ca martor la un proces în care unii elevi de la Liceul Lazăr fuseseră acuzaţi de relaţii homosexuale. După acest proces Năstase s-a mutat de la Lazăr la Sfântul Sava.

Ei bine, făcându-se prezentarea, Năstase îmi zice:

— Dar noi ne cunoaştem…

Când a auzit chestia asta, nevastă-mea s-a întors spre mine, a dat a mirare din cap şi a făcut o faţă hâtră care voia să spună: „Bravo, nu bănuiam, Cristi, aşa ceva despre tine…”

M-a pufnit râsul, şi Năstase, înţelegând imediat ironia Cristinei, s-a grăbit să dreagă busuiocul:

— Ne cunoaştem de la Liceul Lazăr…

— Da, da, de la Lazăr, am auzit eu ce făceaţi voi pe-acolo… a

continuat Cristina jocul, pe un ton plin de subînţelesuri, în vreme ce Radu făcea feţe-feţe, după care s-a grăbit să-l ia pe Năstase de-acolo sub pretextul că vrea să-i prezinte pe altcineva.
Am râs multă vreme de chestia asta împreună cu Cristina.

Într-o zi, de curând sosiţi la Vama Veche, m-am gândit eu că ar trebui să-l invităm pe şeful vămii sau al grănicerilor pe la noi, ca să ne revanşăm cumva pentru faptul că ne lăsaseră să pătrundem pe teritoriul interzis. Cristina mi-a zis de la început că nu e o idee bună, dar eu n-am ascultat-o:
— Nu cred că vine, da măcar să-i dăm impresia că suntem prietenoşi.
Şi de câte ori îl întâlneam pe stradă pe acel domn, despre care nu ştiam exact cu ce se ocupă, dar vedeam că ţipă la grăniceri, era deci o persoană importantă, îl invitam să treacă pe la noi. Ei, şi ne trezim într-o bună zi că opreşte un Aro în faţa casei gazdei noastre şi că apare acel ofiţer de grăniceri, cred că era comandantul unităţii de grăniceri care se afla între Vama Veche şi graniţa cu bulgarii. Era un tip rotofei, mereu asudat şi agitat. Şi intră pe poartă.
— A, ce onoare, bine-aţi venit, ce bine c-aţi venit, am zis eu cu ipocrizie.
Acum, după felul în care se uita cam chiorâş la noi, ca la nişte animale ciudate, era evident că nici el nu ne simpatiza.
Am pus repede pe masă câte ceva de-ale gurii, vin, gustări… Şi am început să conversăm, sau mai bine zis să tăcem împreună, că ce dracu’ puteam să vorbim?! Mie îmi era chiar cam teamă să deschid gura, dacă îmi scăpa vreun banc şi mă aresta? Şi-atunci, omul, ca să facă un pic de conversaţie, a început să povestească el câte ceva de la serviciu.
— Azi-noapte l-am prins pe unu’ care a încercat să fugă. Adică l-au prins bulgarii şi m-au chemat la ei să mi-l predea.
L-am luat eu la poceală, da’ şeful de la bulgari tot îmi făcea semne, că nici eu nu ştiu bulgăreşte, nici el româneşte.
— Ce-i, mă? Ce vrei să zici? l-am întrebat.
Da’ ăla, şefu de la bulgari, îmi arăta mereu spre cap, se ciocănea cu degetul în cap.
— Să-i dau şi la cap? l-am mai întrebat.
Până la urmă am înţeles ce vrea el să-mi spună: că ăla are studii superioare. Norocul lui c-am înţeles, că altfel îi trăgeam vreo două-n cap de-l lua dracu’… a încheiat ofiţerul, în vreme ce noi îl priveam speriaţi.
Şi, văzând că n-a râs nimeni şi considerând că stătuse suficient pentru o vizită de curtoazie, s-a ridicat. A dat pe gât paharul cu şpriţ, şi-a luat chipiul, ne-a salutat şi a plecat în trombă cu maşina. Iar noi

am rămas înfricoşaţi în curte şi multă vreme n-am fost în stare să scoatem niciun cuvânt.

Zorii iniţiativei private

La Vama Veche, prin 1990. Apăruse pe plajă prima construcţie „capitalistă”, o cotineaţă urâtă din tablă, pe care nişte dezvoltatori sau capitalişti, nu ştiu cum să le spun, în fine, o familie de romi, o ridicaseră primind sau nu aprobare, ca toată lumea. Era prima instituţie de acest gen din Vamă, că până atunci pe plajă fusese numai un chioşc cu apă minerală, la fel de urât, construit de tabăra clujenilor.

O romă grasă, desculţă şi cu fuste multe, viu colorate, păzea grătarul. Pe grătar erau nişte obiecte negre care fuseseră probabil iniţial fripturi şi mici, dar în mod sigur nu mai erau acum decât nişte bucăţi de cărbune. În jurul grătarului se strânseseră mai mulţi clienţi care strigau la biata femeie:

— Întoarce-i odată, că s-au ars de tot!

La care femeia, cu un zâmbet candid, le spunea:

— Ce vrei, mamă, dacă nu mă pricep?…

Plănuiserăm să facem seara un grătar în curte la gazda noastră. Eu am vrut să mă duc la Mangalia sau la Doimai să cumpăr mangal, însă François Pamfil mi-a spus: n-are rost, rezolv eu problema. Şi a scos din geantă un teanc de fotografii pe care le-a aruncat pe masă cu un aer triumfător, ca un pocherist care etalează o chintă regală.

— Ce dracu-s astea? am zis toţi în cor, căci din fotografii nu se înţelegea mare lucru: nişte ţevi, nişte bucăţi de beton cu crăpături, cam atât.

Şi François ne-a lămurit:

— Ţiganii cu cotineaţa de pe plajă l-au dat în judecată pe constructor că n-a făcut bine lucrarea. Şi l-au rugat pe fiu-meu, Paco, că l-au văzut cu aparatul de fotografiat, să le pozeze construcţia, ca să aibă dovezi la proces. Vă daţi seama că o să mă trateze o săptămână pentru pozele astea, uite ce multe sunt. Paco mi le-a dat mie, că el oricum nu bea. Da mai întâi să mergem să luăm mangal de la ei moca. Hai cu mine, Cristi.

Am luat un sac mare şi am mers împreună la cotineaţa de pe plajă. Doamna bucătăreasă terminase de carbonizat toate produsele de pe grătar şi nu mai erau alţi clienţi. François a scos pozele:

— Am adus pozele.

— Care poze? întreabă ţiganca mirată.

— Păi pozele pentru proces.

— Care procest? Eu nu ştiu nimica, mânca-ţi-aş, vorbiţi cu bărbatu-

meu, se sperie ţiganca.

— Păi unde e?

— E la Mangalia. Vine mâine.

— Bine, zice François. Da’ acu’ dă-mi nişte mangal, că vorbesc eu mâine cu el.

— Ia, mamă, zice ţiganca, mai puţin speriată, ia ce vrei… Eu nu ştiu nimica, mânca-ti-as ciocu’ tău…

François începe să aleagă bucăţile mai mari de mangal şi să le bage în sac.

— Ce faci mamă, se văicăreşte ţiganca, îmi laşi numai prafu?

— Lasă, că vorbesc eu mâine cu soţul tău.

— Bine, mamă, zice ea cam descumpănită.

Am mulţumit frumos, ne-am luat rămas-bun, am pus sacul în spinare şi am tulit-o la gazdă, unde François a insistat să facă el focul pentru grătar.

Probabil că ţiganca ne blestemase, pentru că mangalul era atât de umed, încât n-a vrut să se aprindă prin nicio metodă vreme de vreo patru ore, nici când François a turnat motorină peste el. După ce François s-a afumat complet, am făcut un foc de coceni.

A doua zi, François s-a dus iar la ţigancă, în speranţa că soţul ei îl va răsplăti pentru poze măcar cu o „situaţie”, cum numea el o vodcă mică. Numai că şi-a dat curând seama (Paco îi spusese, dar el uitase) că respectiva construcţie pozată nu era din Vama Veche, ci din Doimai.

Plecând, François n-a omis să-i reproşeze nevestei patronului că a ţinut mangalul pe nisipul ud, iar cărbunele s-a umezit şi n-a mai putut fi aprins.

— Ce să fac, mamă, dacă nu mă pricep… a murmurat ţiganca. Da’ mata de ce l-ai luat? Te-am pus eu să iei mangalu?

Un pic de artă

N-aş vrea să rămâneţi cu impresia că ne îmbătăm toată ziua şi făceam numai pozne la Doimai şi Vama Veche. Ziua desenam, scriam, citeam, mai conversam, ca toată lumea. Numai seara eram mai bahici. Dar îmi închipui că cititorii se amuză doar la asemenea poveşti. Acum o să vă spun şi ce lucruri frumoase se întâmplau pe-acolo, fie şi cu riscul de a vă plictisi.

Unul dintre cele mai frumoase gesturi a fost făcut de acelaşi François Pamfil. Erau doi tineri la Vama la care François ţinea foarte mult, soţii Măcicăşan: el era artist plastic la Cluj, din câte ţin eu minte, şi cred că ea tot aşa. Oameni delicaţi, frumoşi şi puri, iubitori de natură. Într-o zi, François a găsit pe plajă o frunză mare, uscată, care

aducea a foaie de papirus. A mai luat de pe plajă o pană de pescăruş, i-a cioplit şi despicat vârful, şi cu cerneală făcută din cafea şi dude negre le-a scris o poezie cu litere caligrafiate superb. Frunza s-o fi făcut pulbere de-atunci, cerneala s-o fi decolorat, versurile s-or fi uitat, dar poate că aşa se întâmplă cu toate gesturile frumoase din care rămâne o amintire… care încet, încet dispare şi ea.

La Vama Veche am construit şi păpuşi într-o vară… hai să vă plictisesc şi cu povestea asta. Era în 1996 şi eu tocmai îmi dădusem prima dată demisia de la Teatrul Ţăndărică. Mă gândeam să-mi fac un teatru particular, şi acum îmi pare rău că nu l-am făcut. Prin luna mai am mers la un congres UNIMA care s-a ţinut la Budapesta. Cum era firesc, acolo m-am împrietenit cu tot felul de colegi, printre care şi cu directorul festivalului de la Perugia, Mario Mirabassi. Într-o zi, Mario mi-a spus că mă invită la festivalul lui dacă am un spectacol cu maximum şapte actori, că el ştie că noi ăştia, din teatrele din Est, facem numai spectacole cu foarte multă lume, iar el nu are posibilitatea să invite asemenea trupe numeroase.

Într-adevăr, la vremea aceea nu aveam niciun spectacol cu mai puţin de 12 actori, plus vreo şapte tehnicieni, că aşa se lucra pe atunci. Cu toate astea, i-am spus că pot să vin cu ce vrea el. Mario m-a întrebat care va fi spectacolul, iar eu i-am răspuns: *Motanul încălţat (Ilgatto con stivalt)*. Evident că acel spectacol nu exista, dar m-am gândit că ar fi păcat să ratez invitaţia şi că am timp destul să-l fac. Mirabassi mi-a spus să-i trimit peste două săptămâni o fotografie din spectacol ca s-o tipărească în programul de sală, ceea ce am şi făcut: am construit repede o păpuşă, Regele, şi am pozat-o pe acoperişul teatrului, cu Daria Gănescu.

M-am dus la Bucureşti şi i-am spus directoarei, Mihaela Tonitza Iordache, că nu-mi mai dau demisia dacă îmi dă voie să fac acest spectacol şi să particip la festivalul de la Perugia cu el. A fost foarte bucuroasă că renunţ la demisie şi m-a asigurat că n-are nimic împotrivă şi că-mi pune autobuzul la dispoziţie. Era însă o problemă, cei de la ateliere plecau în concediu, aşa că trebuia să ne construim noi singuri păpuşile. Când i-am spus Cristinei treaba asta, mi-a zis că pe ea n-o interesează şi că nu renunţă la vacanta de la Vama Veche pentru nimic în lume.

— Foarte bine, mergem la Vama, eu cioplesc acolo capetele de păpuşi, pe urmă ne întoarcem la Bucureşti, le montăm, facem repetiţii şi plecăm la Perugia la festival.

Cristina a fost de acord cu planul ăsta, aşa că am luat cu mine nişte sacoşe cu bucăţi de burete tăiate aproximativ, urmând să le cioplesc cu foarfeca în curte la Vama Veche. Norocul meu a fost că Ionuţ Brancu şi Mariana Zaharia mergeau şi ei tocmai atunci la Vama, iar Ionuţ se pricepea la ascuţit foarfeci, pentru că acestea se tocesc destul

de repede în burete. Gazda noastră aduna bucăţelele rămase de la cioplitul capetelor de păpuşi, cu care a umplut o sumedenie de feţe de pernă, aşa că toată lumea a fost foarte mulţumită.

La începutul lui august, când de obicei plecam de la Vama, ne-am dus la Bucureşti, Cristina a făcut costumele şi ce mai trebuia, unii dintre actori ne-au ajutat şi ei la construcţie, Daria Gănescu, Marcela Sava (Marco), Mihai Dumitrescu, şi am avut cam o săptămână de repetiţii. Textul l-am scris direct în italiană.

A fost un mare succes la festivalul de la Perugia, după aia am mers şi în Germania şi Franţa cu spectacolul, jucat în franceză, şi abia la urmă l-am făcut şi în româneşte. Se joacă şi acum la Ţăndărică, după 18 ani de la premieră, cred că a depăşit cu mult 500 de reprezentaţii. E bine? Cred că e destul de bine pentru un spectacol repetat doar o săptămână. Totul s-a datorat unei trupe de actori excepţionali: iniţial şi până în prezent Gabi Apostol în rolul Motanului, Marco (Marcela Sava) iniţial şi pe urmă Ionuţ Brancu în rolul lui Charles, Daria Gănescu în rolul Prinţesei (jucat ulterior şi de Geo Dinescu, Andreea Ionescu…), Mihai Dumitrescu (în diverse roluri).

La Perugia a fost superb. E un oraş fantastic, de poveste, mă refer bineînţeles la partea veche a oraşului, aflată pe un munte. Un lift construit în secolul trecut te duce până în vârful acestui munte. Dar edilii au vrut să facă şi o scară rulantă subterană în acelaşi scop. Şi, când au săpat, au descoperit un cartier întreg îngropat de secole sub pământ. Când papa a reuşit, după numeroase lupte, să cucerească în sfârşit Perugia, care se opunea stăpânirii papale, a vrut să-i pedepsească pe cei care opuseseră rezistenţă. Şi de aceea a poruncit ca tot cartierul în care locuiseră duşmanii lui, în care erau casele şi palatele lor, dincolo de zidurile cetăţii, să fie îngropat sub pământ. De-a lungul secolelor, deasupra s-au construit case – şi lumea l-a uitat. Odată cu construcţia scării rulante subterane, a ieşit la lumină. Locul e fascinant. Imaginaţi-vă un oraş subteran, cu case şi piaţete cu statui şi fântâni. Nu mai există altundeva în lume aşa ceva.

Arte plastice locale

Tablourile de pe pereţii camerelor gazdelor erau un perpetuu subiect de amuzament la Doimai şi Vama Veche. Fuseseră făcute de acei pictori diletanţi care hălăduiau pe litoral în timpul verii, încercând să câştige şi ei un ban. Porneau din bazarul de la Mamaia şi, spre sfârşitul sezonului, îşi vindeau operele pe la sătenii de pe litoral.

Unele din obiectele lor de artă erau foarte ciudate. Într-un an, am văzut la bazarul din Mamaia un tip ale cărui creaţii erau făcute din becuri cu soclu din ghips acoperit frumos cu poleială. Becul avea

înăuntru apă şi, în loc de filament, trei figurine (un bărbat, o femeie şi un copil) fixate de fundul becului, care se bălăngăneau dacă scuturai bibeloul. Am dedus că opera de artă reprezenta o familie care se înecase, cu greutăţi la picioare. Îmi pare rău şi azi că nu am cumpărat chestia aia. Era de balamuc.

La Vama Veche ne uitam consternaţi la câteva dintre tablourile agăţate prin camerele în care stăteam. Unul reprezenta o odaliscă nudistă întinsă pe o canapea (aducea vag cu un tablou de Ingres), doar că lângă ea, pe o măsuţă, era un serviciu de păhărele de ţuică. Ce-şi poate dori mai mult un bărbat?

Reproducerea unui tablou kitsch italienesc era piesa de rezistenţă a pinacotecii gazdei noastre. Reprezenta Sfânta Familie. În prim-plan se afla un coş de picnic în care Sfânta Fecioară ţinea nişte sfinte andrele şi câteva sfinte gheme de lână, necesare tricotării unor sfinte pulovere, care se ştie cât de necesare sunt în Ţara Sfântă, renumită pentru clima ei aspră.

În altă cameră era un tablou care te lăsa şi el cu gura căscată. Reprezenta o femeie corpolentă semănând cu gazda noastră, îmbrăcată într-un furou, care se încălţa sau se descălţa de nişte papuci cu toc, stând în faţa unui scrin pe care se vedeau o mică oglindă şi nişte obiecte care puteau fi sticluţe cu parfum, pictate probabil de autor într-o stare de ebrietate mai avansată, pentru că aduceau cu o familie de pinguini.

Dar nu atât tabloul ne impresiona, cât descrierea lui de către una din fetele gazdei, care era învăţătoare şi se străduia să vorbească într-un mod cât mai distins. Atunci am aflat că orice femeie care apare într-un tablou este o madonă. Doamna cu pricina ne-a spus că tabloul reprezintă „o madonă care se pregăteşte să meargă la bal, fiartă în ulei, poţi s-o ţii şi în bucătărie”. Probabil că artistul îşi lăudase tabloul afirmând că fusese fiert în ulei…

Dar doamna învăţătoare mai avea şi alte expresii foarte frumoase. La un moment dat, nevastă-mea şi-a cumpărat un trening. Fata gazdei i-a spus:

— A, am şi eu unul, dar nu pot să port la şcoală decât partea de sus, nu şi pantalonii, că mi se văd toate onduleurile.

La fel de distins vorbea şi cu mine. Într-o zi, când ne mutaserăm în Casa Ambasadorului, mă vede că vopsesc gardul stând ciucit şi-mi spune:

— Ce faceţi, dom’ profesor, staţi pe vene?

Păi femeia s-a exprimat chiar corect! Un profesor n-are vine, ci *vene,* bineînţeles, m-am gândit eu. *Vine* au numai preparatorii şi asistenţii.

Bogârdac şi coţofene

Când stăteam la Vama Veche, mergeam destul de des după cumpărături la Doimai, în Vamă nefiind niciun fel de magazin pe vremea aia. Într-o zi am văzut la Doimai, în staţia microbuzului, o cotineaţă cu un ghişeu şi cu inscripţia „Avem Bogârdac”. Mi-a plăcut mult cuvântul şi am întrebat-o pe vânzătoare:

— Aveţi bogârdaci?

— Avem, cum să nu, mi-a răspuns fata cu amabilitate.

— Sunt proaspeţi?

— Da, azi-dimineaţă i-am făcut!

— Daţi-mi şi mie câţiva bogârdaci, să văd ce naiba sunt ăia, am zis eu.

Erau nişte baclavale.

— Da’ de ce le ziceţi aşa? am întrebat.

— Pe tătăreşte înseamnă „Soacra îţi stă în gât”, a zis fata chicotind.

Am cumpărat nişte bogârdaci din ăia să-i duc fetelor, să se amuze şi ele de această denumire bizară. Cuvântul a avut mare succes, aşa încât, atunci când s-a pripăşit un căţel pe lângă casa în care stăteam, i-am zis Bogârdac. L-am lăsat bineînţeles la vecini când am plecat la Bucureşti, dar aceştia n-au fost în stare să-i pronunţe numele şi i-au zis Vasilică.

Vecinii mai aveau un căţel, un pechinez. Fata gazdei era foarte mândră de el şi mi-a spus că vrea să-l vândă în Turcia pe 300 de dolari.

— Aşa de mult pentru câinele ăsta? m-am mirat eu.

— Păi e *pichinez*… german, mi-a spus femeia, care auzise probabil despre dogul german că e un câine foarte scump.

Normal, dacă era şi german, îi creştea valoarea… Şi mai era şi o garanţie a calităţii.

Şi, pentru că suntem la capitolul zoologie, trebuie să vă spun că în curtea Casei Ambasadorului de la Vama îşi făceau veacul nişte coţofene. Când stăteam pe terasă erau cuminţi şi tăcute, dar când intram în casă începeau să facă pozne. Într-o zi au imitat mieunatul pisicilor. Ne-am amuzat cu toţii, pentru că de peste tot apăreau diverse pisici stârnite şi derutate de miorlăitul coţofenelor. Numai că a doua zi coţofenele au început să imite alarmele maşinilor, ceea ce nu a mai fost deloc amuzant.

Într-o zi, Vera şi Cristina au avut chef să meargă ele la cumpărături la Doimai. Eu rămăsesem singur şi m-am apucat să lucrez la calculator, în casă. După puţin timp am auzit cum scârţâie scaunele de pe terasă: scaunele erau făcute din ţevi de metal (cu fundul şi spătarul din pânză), iar când unul dintre noi se ridica se auzea un zgomot destul de neplăcut, un scrâşnet de metal pe gresie. Am crezut că fetele uitaseră ceva şi se întorseseră.

— Aţi uitat ceva, fetelor? am întrebat eu.

Dar n-am primit niciun răspuns. Am ieşit – nu era nimeni. M-am întors în cameră şi mi-am reluat lucrul, numai că iar s-au auzit scaunele şi m-am gândit că intrase cineva în curte.

— Care-i acolo? am strigat pe un ton sever, crezând că e vreun hoţ care, văzând că nu e nimeni în curte, venise la ciordeală.

Tăcere… Am ieşit: nu era nimeni.

Şi uite-aşa au făcut mişto de mine coţofenele, că am ieşit din cameră de vreo zece ori până să mă prind că ele imitau scârţâitul scaunelor.

Ei, lasă că rezolv eu chestia asta, mi-am zis, şi mi-am scos laptopul pe masa de pe terasă, la umbra unui zarzăr imens. În felul ăsta le făceam pe coţofene să tacă. Numai că a trebuit să bag imediat obiectul înăuntru, pentru că ale naibii coţofene au zburat până la zarzăr, s-au instalat pe crengi şi au început să se găinăţeze (ori să se coţofăneze, nu ştiu cum se spune) exact pe laptop. Şi mâncaseră dude negre.

Jeremy

Într-o zi a venit în Vama Veche Jeremy Irons. Era într-o pauză de filmare, făcea la Bucureşti un film, şi o domnişoară şi un domn care-l însoţeau au răspuns cererii lui exprese de a-şi petrece weekendul într-un loc în care să nu-l bată nimeni la cap şi să nu-l recunoască nimeni.

Şi l-au adus la Vama Veche. Amicul nostru Mircea Medrea cumpărase Casa Ambasadorului de câţiva ani deja şi acum venise la mare după ce nevastă-mea, Cristina, şi nevasta lui, Vera, bune prietene, cum am mai spus, plecaseră la Bucureşti pentru câteva zile. Începuse sezonul, cred că era august, şi era cam aglomerat în Vamă.

Şi Mircea intră la cârciumă la Bibi şi-l vede la o masă pe Jeremy Irons, pe care nu-l băga nimeni în seamă. Acum, deşi plictisit de insistenţele admiratorilor, Jeremy era totuşi actor şi bănuiesc că se simţea cam nasol să-şi mănânce aşa ciorba, fără să-i dea nimeni nicio atenţie. Aşa că, în momentul în care Mircea Medrea s-a apropiat cu emoţie de el, pentru că se număra totuşi printre actorii noştri favoriţi, şi l-a întrebat dacă este cu adevărat Jeremy Irons, s-a luminat la faţă şi l-a poftit să stea cu el la masă. L-a întrebat pe Mircea în ce film îl văzuse şi a fost plăcut impresionat când a auzit că amicul nostru îi ştia toată filmografia. Mircea i-a povestit lui Jeremy ce casă frumoasă are şi l-a invitat să stea la el împreună cu însoţitorii lui, ceea ce actorul a acceptat cu bucurie.

Au ajuns, au început să stea la taclale, Mircea i-a spus de Vera şi de Cristina, iar Jeremy s-a dus, a cumpărat nu ştiu de unde o sumedenie de flori şi a umplut casa cu buchete pentru cele două doamne. Un gest foarte frumos. După weekend, a plecat din nou la filmări. Iar fetele,

când s-au întors, auzind că au ratat întâlnirea cu JEREMY IRONS, nici mai mult, nici mai puţin, au fost tare mâhnite. Le-a consolat un pic doar faptul că Ieremia, cum îi spuneam noi, umpluse casa de flori special pentru ele…

Patriotism

(Una mai deocheată, nu cred că se poate publica…)

Tot François ne-a povestit că era el odată la o filmare în Munţii Dobrogei, unde făcea figuraţie într-un film cu haiduci alături de prietenii săi Nino Anghel, Nuni Anestin şi marele boem şi foarte bun poet Teodor Pâcă. Pe vremea aceea, autorităţile locale sau câte un director iubitor de artă le mai ofereau artiştilor câte o masă în situaţii din astea. Cum în zonă era un abator de vite, a fost trimis de-acolo un parlagiu să le aducă artiştilor ceva bun de mâncare. Parlagiul, pentru cine nu ştie, este acel specialist care le dă vitelor, la tăiere, lovitura de graţie.

Parlagiul a venit cu o sacoşă mare plină cu bucăţi de carne şi le-a preparat la grătar. Arătau cam ciudat, dar erau foarte gustoase. Lăudând mâncarea, o actriţă l-a întrebat pe parlagiu ce erau acele minunăţii.

— Păsărici de vacă, a răspuns parlagiul prompt, dar mai pe româneşte.

— Şi cum aţi adunat atâtea?

— Avem o comandă mare pentru arabi. Le trimitem vaci întregi, tăiate la noi în abator.

— Bine, dar arabii nu zic nimic că lipsesc părţile astea?

— Ce faceee?! a exclamat parlagiul. Ce să zică?!

Apoi se bătu cu pumnul în piept şi zise pe un ton răspicat:

— Câtă vreme trăieşte mandea, păsărică nu iese din ţara românească!

Băutură naturală

Într-o zi, fiind la Vama Veche, am avut o criză biliară. Am luat calmante, mi-am făcut ceai de sunătoare, dar tot nu-mi trecea durerea. Gazda, coana Manda, mi-a adus puţină ţuică într-un păhărel şi mi-a spus că asta bea ea când e bolnavă şi că e o băutură naturală care te vindecă de orice.

— Naturală?

— Da, făcută în casă. Noi nu cumpărăm porcăriile alea de la

magazin, că nu ştii ce bagă în ele.

— Corect… O faceţi din caise? am întrebat eu privind la cei trei falnici caişi sălbatici din curte.

— Nu, nu din astea, că trebuie să mai punem zahăr, că nu e destul de dulci. Vă spun eu reţeta, poate vreţi să faceţi şi dumneavoastră. Luaţi cinci kile de cartofi, îi radeţi, pe urmă mai puneţi două borcane cu gem, eu am pus câteva sticle de sirop expirat, mi l-a adus fiică-mea de la grădiniţa unde e bucătăreasă, nu mai putea să-l dea la copii că era expirat, puneţi apă şi lăsaţi la fermentat.

Tradiţii rurale… Curat natural.

Pescarii găgăuzi

După 1990 sătenii din Vama Veche au încercat şi ei să-şi găsească ceva de făcut ca să mai câştige un ban. CAP-ul se desfiinţase, ferma de vaci se desfiinţase şi ea. După ce au fost ţinute o vreme închise în grajduri fără mâncare, bietele vite au fost date ţăranilor, care le-au dus la casele lor sprijinindu-le, pentru că de-abia se ţineau pe picioare, erau numai piele şi os. Ţevile de la sistemele de irigaţii fuseseră furate şi vândute la fier vechi pe câţiva lei, care s-au dus repede pe băutură. Banii din chirii nu erau prea mulţi, numai vreo două luni pe an veneau turiştii… Şantierul naval fusese dat la coreeni, care nu erau dispuşi să păstreze toţi angajaţii, au dat afară o mulţime de oameni. Ce mai, era jale mare.

Doi foşti tractorişti din Vamă au împrumutat atunci o barcă de la Paco, băiatul lui François Pamfil, şi s-au apucat de pescuit. Erau primii pescari din acest sat de găgăuzi – pentru că la Vamă asta era populaţia. De câteva ori i-am şi auzit pe câţiva vorbind, în taină, pe turceşte. Aşa se şi explică vechea denumire turcească a satului: Ilanlâc, adică Şerpărie, loc cu şerpi. Erau mulţi şerpi acolo pentru că-i atrăgeau, probabil, pietrele din ruinele cetăţii (care acum nu se mai vede). Şerpilor le plac pietrele pentru că se încing de la soare şi ei se pot încălzi stând pe ele.

Am văzut şi eu câţiva şerpi prin Vamă, majoritatea neveninoşi. Într-o zi, pe când stăteam în casa lui Mircea Medrea, Sonia, cumnată-mea, a venit la noi, eram pe terasă, şi ne-a întrebat dacă avem în chiuveta din bucătărie un furtun de cauciuc.

— Nu, am zis eu, şi m-am dus să văd despre ce e vorba, credeam că s-a stricat iar ceva.

Era un şarpe al casei, încolăcit în chiuveta de metal care se încălzise pentru că alături era plita pe care se prepara ceva de mâncare. L-am lăsat în pace şi, când s-a terminat gătitul şi chiuveta s-a răcit, a plecat liniştit.

Dar să revin la povestea cu pescarii găgăuzi. Ce sunt găgăuzii? O populaţie amestecată, care vorbeşte limba turcă. Sunt creştini de rit ortodox, nu musulmani, aşa că mănâncă porc. Tractoriştii găgăuzi au crezut la început că e o treabă uşoară să fii pescar. Îi vedeau pe lipovenii din satul vecin, Doimai, cum pleacă pe mare cu noaptea în cap şi întind sau strâng năvoadele, numite de ei „taliene", pentru că sistemul de plase de pescuit îl preluaseră de la italieni, de la genovezii care se stabiliseră la un moment dat în Dobrogea. Aceştia au construit farul genovez din Constanţa şi cetatea Enisala, în perioada când făceau un comerţ intens pe mare în zona asta.

Găgăuzilor li s-a părut că pescuitul este o activitate plăcută, mai ales că lipovenii, când se întorceau de la pescuit, după ce vindeau mare parte din peştele prins, făceau o ciorbă pescărească şi peşte prăjit şi se puneau pe băut vodcă. Cui nu i-ar plăcea să-şi petreacă astfel viaţa?

Când tractoriştii găgăuzi şi-au întins prima dată plasele în mare, lipovenii, care-i întâlniseră pe drum, i-au avertizat să nu le pună în locurile lor de pescuit. Găgăuzii s-au dus mai încolo şi nu s-au prea descurcat, recolta fiind cam slabă pentru planurile lor de îmbogăţire. Fiindcă doreau să deschidă şi o cherhana pe malul mării, ca lipovenii din Doimai.

Ca să facă rost de peşte mai mult, au pândit şi s-au asigurat că lipovenii nu ieşiseră încă pe mare, după care s-au dus la talienele lor şi le-au ciordit din peşte. Norocul prostului: odată au prins chiar o sumedenie de barbuni, un peşte delicios, dar pentru că ei nu se pricepeau l-au vândut la preţ de hamsie. Nea Panaite, soţul gazdei noastre, care se pricepea, ne-a spus să cumpărăm din peştele ăla, că e de fapt barbun, cel mai scump şi mai bun peşte din Mediterana. A fost cu adevărat delicios.

Lipovenii s-au prins peste câteva zile că tractoriştii le fură din năvoade, pentru că cei doi găgăuzi aveau tupeul să vândă peşte chiar şi prin Doimai, sub nasul lor. Şi au început lipovenii din Doimai să stea la pândă. I-au prins pe găgăuzi pe mare tocmai când cărăbăneau peştele din talienele lipoveneşti şi le-au găurit barca de cauciuc, ceea ce era cam nasol, pentru că găgăuzii nu ştiau să înoate. Cu chiu, cu vai au reuşit să iasă la mal şi i-au adus spăsiţi lui Paco barca găurită. Bietul Paco s-a necăjit teribil, pentru că el făcea pescuit subacvatic şi reuşise cu greu să-şi cumpere echipamentele şi barca. Şi uite-aşa s-au lăsat găgăuzii de pescuit.

Din nou istorioare zoologice

Într-un an, valurile au adus la mal la Vama Veche o mulţime de

guvizi morţi. Ne-am apucat să curăţăm locul în care stăteam pe plajă şi să scoatem şi din mare peştii morţi, încâlciţi printre alge, de pe o suprafaţă cât mai întinsă, pentru ca mândrele noastre să se simtă bine când intră în apă şi să nu fie deranjate de mirosul peştilor. Numai că, evident, plecam la un moment dat la masă şi, când ne întorceam pe plajă, locul curăţat era ocupat de altcineva. Dar, mă rog, noi, băieţii, nu aveam altă treabă, că n-aveam răbdare să stăm la plajă, şi curăţăm alt loc.

Sanda Mitache a spus îngrozită la un moment dat:

— Uite, ăla culege peşti morţi şi-i pune într-o plasă. Ce face cu ei?!

Întâi am crezut că făcea şi el curat pe plajă, ca noi. Apoi am văzut că persoana cu pricina şi-a făcut un foc de vreascuri între nişte pietre, a curăţat guvizii şi i-a prăjit.

— Uite, îi mănâncă! au zis fetele oripilate.

— Şi când te gândeşti că e doctor, a adăugat Sanda. Îl cunosc, e doctor…

La care François:

— A, e bine dacă-i doctor, că poate să-şi facă singur autopsia…

Dar marea mai aducea şi altceva. Prin august, nişte fiinţe minuscule apăreau în apa de la mal. Se numeau noctiluca. Sclipeau foarte frumos, ca nişte steluţe, când apa se mişca uşor. Dacă înotai noaptea, în urma ta rămânea o dâră luminoasă. Când apăreau noctilucii ăştia, cineva dădea de veste în tot satul şi alergam cu toţii la mare, să ne bucurăm de minunăţie. Unde mai pui că se nimerea şi în perioada când se vedeau o sumedenie de stele căzătoare, perseidele.

Gazda noastră din Vama Veche avea un cal. Era foarte blând, îl îndrăgiserăm cu toţii şi-l hrăneam cu pâine şi biscuiţi, ceea ce lui îi plăcea foarte mult, dovadă că, atunci când ne simţea că intrăm în curte, necheza după noi.

Nea Panaite ne regala, pe mine şi pe Cristina, cu câte o plimbare cu şareta trasă de calul lui fie până la vamă, fie până la Doimai. Evident că-l răsplăteam cu câte o băutură la barul de la frontieră. Ne cumpăram şi noi de-acolo ţigări bulgăreşti.

Dar absolut niciodată, când îl întrebam despre numele calului, nea Panaite nu ne dădea un răspuns clar, bălmăjea ceva ininteligibil.

Într-o zi am mers cu şareta la Doimai. Şi la un moment dat s-a apropiat de noi o femeie care l-a întrebat pe nea Panaite ce mai face Pepino.

— Bine, mulţumesc, am zis eu mirat.

Însă femeia îl întreba de cal, nu de mine! Era fosta mea gazdă din Doimai, care-şi botezase calul cu numele meu şi i-l vânduse mai târziu lui nea Panaite. Pe mine nu m-a recunoscut, trecuseră mulţi ani de-

atunci. Pe cal îl chema Pepino! Nu-i mişto?

Ce întâmplare… Am fost şi eu cândva un tânăr armăsar…

O poveste de-a lui François: Rândunica-de-mare

V-am mai spus, François Pamfil era fermecător cu poveştile lui (mai mult inventate decât reale) pe care le interpreta cu mare haz. Pentru că făceau parte din atmosfera de la Vama Veche, am să încerc să mai reproduc una acum, pentru că, din câte ştiu, n-a mai făcut-o nimeni.

Stătea într-o zi François pe plajă la pescăria din Doimai şi aştepta să vină lotcile din larg, când un lipovean îl salută şi se aşază lângă el. Nu avea câteva degete la o mână şi probabil că de aceea nu se dusese cu ceilalţi la pescuit.

Îi arată lui François mâna beteagă şi-i spune cu accentul lui lipovenesc:

— Vriei să ştii cum rămas eu fără degiti? Davai ţigaretka şi spun la tini.

François îi dă o ţigară şi, după ce şi-o aprinde tacticos, lipoveanul începe să povestească:

— Eram la piscuit. Şi trag eu năvodul, şi ci să vezi? Văd un pieşte. Da ci pieşte… Krasaviţa! Ziiţa! Rândunica-di-mare! Frumoasă… şi să uita la mini cu ochii ei mari, prikrasnaia… cu genele ei lunji… aşa tristă… şi plânjea…

Lipoveanul suspină, îşi şterge lacrimile şi, când se mai linişteşte, continuă:

— Şi eu vrut să scap pi ie, să dau drumul în apă la ie… Da ie… n-o ştiut… şi… n-o vrut… Şi mi-o muşcat degetele… Da' nu pare rău la mini… Krasaviţa… ziiţa…

Acuma, pentru cine nu ştie, rândunica-de-mare este un peşte cam de mărimea unui guvid, nu e cât o balenă, poate fi văzută la Acvariul de la Constanţa. Gene n-are. Iar lipoveanul nu avusese degete destul de mici ca să i le reteze peştişorul dintr-o muşcătură. Totuşi, François, ca să se lămurească, peste câteva zile l-a întrebat pe un alt lipovean, Vasia, dacă povestea era adevărată. Vasia exclamă:

— Cini povestit la tini asta? Volodea? Asta-i cel mai mari mincinos din Două Mai şi Uama Veche… (că aşa pronunţau lipovenii denumirile celor două localităţi). Să spui eu cum fost… Davai la mini ţigaretka…

François i-a dat ţigara, şi Vasia a început să povestească:

— Volodea ăsta, mare mincinos… Şi biţiv… Mari biţiv… Iarna era. Şi s-o dus cu căruţa la Mangalia. Vândut pieşte afumat şi băut toţi banii acolo… Când s-o întors, s-o răsturnat căruţa şi el căzut din căruţă în zăpadă. Calul, inteligent, s-o dus acasă. Şi Volodea o adormit. Şi văzut zăpada albă, crezut că e acasă în pat la el, pi cearşaf.

Şi o băgat mâna în zăpadă ca să strângă perna sub cap. Şi o adormit cu degetele în zăpadă. Dimineaţă, când s-o trezit, văzut că e pi câmp şi nu mai e nici căruţa şi nici calul. Şi-atunci o făcut aşa: „Vai", şi-o pocnit din palme. Şi-atunci i-o zburat degetele. Că erau îngheţate. Asta-i ce s-o-ntâmplat adevărat, nu minciuni de-ale lui. Auzi... rândunica-di-mare... Cel mai mari mincinos din Uama Veche şi Două Mai...

Boema bucureşteană şi amintiri despre Eminescu

Câteva vorbe despre câţiva boemi bucureşteni... Pare că nu are legătură cu cartea asta, dar de fapt are, pentru că ei erau idolii noştri în acele vremuri. Îi vedeam pe la cârciumile pe care le frecventam şi noi prin Bucureşti şi le ascultam cu plăcere vorbele de duh şi poemele improvizate la masă.

Ahoe, pe numele lui adevărat Tudor George, vorbea mereu în versuri. Când l-am cunoscut, eram la Bacău, tânăr regizor la Teatrul Bacovia, aveam 24 de ani. Prietenul meu, Mihai Sabin (Mişu Sachter), un poet excelent şi un mare boem, i-a spus lui Ahoe: îţi prezint un tânăr regizor, şi poetul s-a uitat la mine şi a rostit imediat acest distih:

Tineret,
ţine sexul pe afet.

Apoi am mers, fireşte, la un restaurant, unde Ahoe a comandat o baterie de vin improvizând un sonet. Că aşa vorbea el tot timpul, improvizând versuri.

Prolific fiind, Ahoe publicase numeroase volume de poezie, dar nu se îmbogăţise din asta. Când primea banii pe vreun volum cumpăra o ladă de şampanie şi cupe şi mergea la porţile Facultăţii de Filologie, unde oferea câte o cupă de băutură şi ceva bani fiecărui student.

Nu era singurul care făcea asemenea gesturi. Toţi boemii bucureşteni erau foarte generoşi sau, în orice caz, făceau gesturi extreme, teatrale. Despre Teodor Pâcă se spunea că pe vremea când avea o locuinţă (şi prin urmare nu dormea într-un căruţ pentru sticle de lapte, într-un gang de lângă restaurantul Peştera, numit de boemi Singapore) a făcut o chestie de pomină. Luase banii pe un volum de versuri sau pentru un rolişor într-un film, că a jucat în multe filme, în general ca figurant. Şi a făcut cinste toată noaptea la toată lumea din local. Iar banii care i-au mai rămas i-a dat unui şofer de pe un camion cu cisternă, cu care se stropeau noaptea străzile, ca să-l ducă până acasă în mod triumfal, cu ţâşnitoarele pornite...

Dar să nu uităm că aceşti mari boemi erau în primul rând mari

poeţi. Citiţi-le versurile şi o să vă convingeţi. Constant Tonegaru, Dimitrie Stelaru, Pâcă, Tudor George-Ahoe, apoi Leonid Dimov şi alţii… Îi găsiţi pe internet.

Se povestea pe atunci prin Bucureşti şi o altă ispravă de pomină a lui Pâcă. Într-o zi, în barul de la etaj de la Athénée Palace, câţiva artişti, printre care şi Pâcă, beau ceva. La o masă, ceva mai încolo, stătea un ins cu cămaşă albă care bea apă minerală. Toţi s-au prins că tipul era un securist care trăgea cu urechea la ce vorbeau artiştii şi l-au avertizat pe Pâcă să nu mai spună bancuri politice sau măcar să vorbească mai încet, pentru că sunt ascultaţi.

— Alo, domnu'! i s-a adresat Pâcă tipului care făcea pe niznaiul, uitându-se pe pereţi. Vino, dom'le, la masa noastră, că auzi mai bine… Hai că-ţi dau şi-o vodcă…

Securistul se făcea în continuare că nu aude.

— Hai, dom'le, zău, că nu mi-e frică să vorbesc. Ştii ce grad am?

Insul a zâmbit şi i-a răspuns zeflemitor:

— Maior?

— Maior oi fi tu, mă. Mai mare…

— Colonel? a continuat securistul.

— Mai mare…

— Păi mai mare n-avem la noi, a zis omul, dându-se de gol.

— Eu sunt în *ultimul grad,* a încheiat Pâcă pe un ton teatral.

Ahoe publicase, rând pe rând, la toate editurile şi nu mai avea unde să meargă când s-a întâlnit cu un prieten care conducea Editura Sport-Turism. Acesta i-a spus că-i publică un volum doar dacă are tematică sportivă. Ahoe s-a dus repede acasă să scrie şi în scurtă vreme s-a prezentat la editură cu un manuscris voluminos: *Imnuri olimpice.* Merită citit şi acesta, poemele lui au un haz nebun. Cel mai haios este unul dedicat unui campion mondial la alergări, africanul Abebe Bikila. Poezia se numeşte *Descântec şi rugă cu mila şi sila pentru ca să-nvingă Abebe Bikila:*

> …*Prin ac de siringă să treacă cămila,*
> *s-alerge ca vântul, ca glonţul, ca bila*
> *pentru ca să-nvingă Abebe Bikila…*

Ahoe venise la Bacău dat fiind că pe vremea aceea se organiza un festival de poezie la Slănic-Moldova susţinut de către inimosul preşedinte al consiliului cultural judeţean Bacău, Aurel Ilie Calimandric. El îi invita pe cei mai valoroşi poeţi din ţară, în frunte cu Nichita Stănescu, iar scriitorii se simţeau foarte bine la aceste minunate întâlniri şi mai ales la banchetele de după.

La agapele de seară, poeţii îi dedicau în glumă lui Calimandric versuri, dar el nu se supăra niciodată, fiind un tip foarte blajin. Ahoe

striga: „Festivalul Slănicului spre slava Calimandricului!” Iar altul, entuziasmat de primirea generoasă, a exclamat: „Să calimandrificăm toată ţara!”

Mişu Sabin mi-a spus că într-un an au invitat la Festivalul Slănicului, pe lângă poeţi, şi pe cineva care-l cunoscuse pe Mihai Eminescu. Era un bătrânel modest, foarte tăcut şi respectuos cu toată lumea şi privit cu emoţie de toată lumea, pentru că era omul care-l cunoscuse pe Eminescu. La un moment dat, cineva l-a rugat să le povestească ceva din amintirile lui despre marele poet. Sfios, cu glasul tremurând, bătrânelul le-a spus atunci că în copilărie locuia pe strada Buzeşti, într-o casă scundă şi lungă, care avea mai multe încăperi închiriate la diverse persoane, printre care şi Eminescu. Şi într-o zi poetul a ieşit din cameră pe când moşul, pe atunci copil, se juca în curte, şi i-a vorbit.

— Şi ce-a spus Eminescu? au întrebat toţi într-un glas.

— Era cam supărat… Şi mi-a spus aşa: Nu mai da cu mingea de perete!

Artişti la Vama Veche, începând cu Gorduz

Un personaj pitoresc nelipsit de la Vama Veche era sculptorul Gorduz, artist foarte interesant, care s-a inspirat în unele lucrări de la bolovani, de la formele lor curioase sau dramatice, şlefuite sau măcinate de ape, şi de la texturile şi culorile lor stranii. Îi găsea pe malul mării, pe drumul care ducea de la Vama Veche la Doimai, o zonă foarte frumoasă, dar unde nu venea lumea, pentru că plaja se îngusta foarte tare, iar marea era plină de stânci, aşa că nu se prea putea înota. Ca să ajungi la apă mai adâncă trebuia să ţopăi pe bolovanii alunecoşi şi, când în sfârşit intrai în apă, făceai doar câteva mişcări de înot, după care riscai să dai cu capul în alt bolovan, ascuns de valuri.

Am încercat odată să înot acolo, era prea frumos locul şi treceau puţini oameni pe plajă, în plimbare spre Doimai, însă mi-am dat curând seama că e imposibil să ai tot – nu poţi face baie în mare într-un loc atât de pitoresc fără să te umpli de vânătăi şi cucuie. Am mers acolo odată şi cu Cristina, căutând o zonă mai liniştită, căci după 1990 plaja se umpluse de corturi, dar am renunţat repede.

Totuşi Gorduz era nelipsit de pe plaja aceea, căutând bolovani ca sursă de inspiraţie pentru sculpturile lui. Îmi amintesc de un Crist de mare dramatism făcut de Gorduz dintr-un singur bolovan cu urme adânci, măcinat de ape.

O altă artistă îndrăgostită de locurile acelea era Anamaria Smigelschi. O vedeai adesea pe plajă sau pe deal desenând ori pictând

peisaje în care apăreau uneori, în prim-plan, un fel de melci-scoici imense, *rapana,* aduse în Marea Neagră din Oceanul Indian pe carenele navelor, care la un moment dat s-au înmulţit, spre ghinionul bietelor midii, mâncarea lor favorită.

Într-o zi am văzut o mulţime de lucrări ale Anamariei Smigelschi înşirate de-a lungul gardului scund de piatră al casei lui Bugiulescu: un decor plin de poezie…

Pictoriţa era o înotătoare redutabilă, cu o statură impunătoare. Adeseori o vedeai înotând agale în mare şi dispărând la un moment dat la orizont. Revenea după multă, multă vreme, când lumea de pe plajă începea să se îngrijoreze.

După 1990 a revenit şi Ioana Crăciunescu la Vama Veche după o lungă perioadă în care a stat la Paris. A făcut un bar pe cazemata de pe plajă, sau poate a preluat cârciuma de la altcineva, dând faliment după scurtă vreme, pentru că o mulţime de prieteni treceau pe-acolo tot timpul şi-i prăduiau *tequila.*

Ioana făcuse parte din grupul de la Foişor şi încă de pe atunci, de pe la 17 ani, fusese o poetă foarte talentată şi apreciată şi o femeie fascinantă. Scria poezii pline de senzualitate, cu imagini stranii, ca dintr-o pădure de basm. Pe vremea aia purta rochii lungi, în stilul *flower power,* cu mâneci evazate, şi îşi prindea flori imense în părul lung.

Când a dat concurs de admitere la actorie, la Institutul de Teatru, i-a lăsat cu gura căscată pe toţi cei din comisie cu înfăţişarea ei de Ofelie hipiotă, cu ochi mari, suplă, desculţă şi cu nuferi în păr. Le-a recitat cu un glas melancolic şi fermecător, plin de feminitate, poezii una după alta, toate scrise de ea. Toţi o ascultau fascinaţi. Până la urmă, o doamnă din comisie, probabil cam geloasă, căci toţi colegii ei bărbaţi o sorbeau din priviri, a întrebat-o:

— Nu ne recitaţi şi o fabulă?

La care Ioana a răspuns netulburată, pe acelaşi ton melancolic şi fermecător:

— Dar eu fabule nu scriu…

Şi totuşi a fost admisă în clasa lui Moni Ghelerter, unde au intrat în acelaşi an multe alte fete superbe: Mihaela Marinescu, Cezara Dafinescu, Elena Albu, Lavinia Jemnă…

Broasca ţestoasă Penelopa

Era, cred, prin 1985 şi stăteam la Vama Veche. Nu mai ştiu de ce, într-o zi, D. ne-a propus să facem o mică excursie la Albeşti, la ruinele cetăţii de-acolo, şi noi, ca fraierii, am fost de acord, deşi de câte ori ne-am luat după el a ieşit cam nasol.

De exemplu, odată, D. a zis să mergem la un picnic undeva în natură. Mie mi s-a părut o idee idioată, puteam foarte bine să mâncăm în curte la gazda noastră sau la o cârciumă, de ce să ne cărăbănim la mama naibii cu potolul după noi? Dar fetele au fost entuziasmate şi s-au apucat să pregătească tot felul de gustărici minunate, au făcut cafea şi au pus-o într-un termos, au făcut rost de şervete, şerveţele şi pături şi au aranjat totul frumos într-un coş de răchită şi au băgat coşul în portbagajul maşinii.

Pe drum ni s-a făcut la un moment dat foame, şi eu i-am spus lui D. să oprească pe la o parcare sau aşa ceva, unde mai găseam şi o toaletă. Dar D. mi-a zis că e o idee proastă şi că dacă nu mergem în sânul naturii n-are niciun farmec. A cotit-o el pe un drumeag plin de hârtoape şi, după ce ne-am umplut de cucuie dând cu capul de tavanul maşinii, iar de fundurile noastre ce să mai vorbim, că maşina nu avea amortizoare prea bune, a oprit la un moment dat lângă nişte tufe pricăjite şi ne-a spus că ăsta-i un loc ideal de picnic. Fetele au pus păturile pe iarbă, deasupra o faţă de masă, şi au înşirat bucatele frumos, ca nişte adevărate gospodine.

Ne-am aşezat şi nu a trecut multă vreme până când ne-au năpădit o grămadă de muşte care au atacat bucatele noastre bâzâind, s-au sinucis aruncându-se în paharele cu cafea şi au încercat să ne intre şi-n gură. Se pare că nu nimeriserăm prea bine, căci în vecinătatea locului nostru de picnic era un câmp pe care agricultorii puseseră bălegar la fermentat, chestie pe care o simţeai de altfel şi după miros (dar D. ne spusese că duhoarea fusese adusă de o pală de vânt şi că e ceva trecător, iar noi prea suntem mofturoşi). Am fugit cât am putut de repede şi ne-am dus cât mai departe de locul ăla infernal. Am mâncat până la urmă la o cârciumă, dar nu pe terasă, ci în interior, de teamă să nu fim atacaţi de muşte şi acolo.

N-am ţinut seama de genul acesta de experienţe şi am pornit-o în excursie, stabilind însă de la început să nu facem niciun picnic. Am ajuns la Albeşti şi, după cum era de aşteptat, lucrurile arătau cu adevărat nasol. O fi fost acolo cândva o cetate, dar din ea nu mai rămăseseră decât nişte bolovani, restul fusese furat de băştinaşi. Ce dracu mai puteai să vezi acolo? Ne holbam noi la câmpul ăla pustiu, fără să găsim nimic demn de atenţia noastră şi bodogănindu-l în gând pe organizatorul excursiei, care ne stricase ziua.

Şi totuşi, ceva interesant era acolo. În rămăşiţele canalului săpat cândva de romani, care unea Dunărea cu marea pe la Limanu, sălăşluiau multe broaşte ţestoase de uscat. Când am ajuns noi acolo, ţestoasele erau în perioada de împerechere, drept care se auzeau din râpă numeroase răpăieli. Cristina a găsit prin bălării o ţestoasă foarte zbârcită şi probabil foarte bătrână, pentru că n-o răpăia nimeni. Broasca avea pe carapace o mare rană cicatrizată. Cineva, probabil

vreun băştinaş, se pare că dorise să-şi facă supă din ea şi încercase să-i spargă carapacea cu un topor, dar ea până la urmă scăpase.

François Pamfil a zis că un nume potrivit pentru broască ar fi Penelopa, pentru că, după părerea lui, aşa arăta biata Penelopa după ce l-a aşteptat atâta amar de vreme pe Ulise. Eu nu prea eram de acord, nu credeam că soaţa lui Ulise ar fi fost asaltată de atâţia peţitori dacă era aşa de smochinită. Dar, cine ştie, poate că pretendenţii îi râvneau numai averea şi nu doreau de fapt s-o şi răpăiască.

Cristina a vrut s-o ia pe Penelopa la noi acasă şi s-o facă bucureşteancă. Nu mi s-a părut deloc o idee bună, în primul rând pentru că am convingerea că orice fiinţă trebuie să trăiască în libertate, în mediul ei. Şi ca să vă spun cinstit şi să las lozincile astea ecologiste: pentru că ştiu din proprie experienţă că orice mamifer, pasăre, reptilă sau peşte pe care-l bagi la tine în apartament îţi aduce numai bătăi de cap şi belele – şi până la urmă o mierleşte.

În plus, aveam pe atunci acasă un caniş foarte zburdalnic, pe nume Aristide Karatzalis, militant neobosit pentru cauza clasei muncitoare (aşa se chema strada pe care se născuse, vizavi de Teatrul de Păpuşi din Constanţa). Şi n-aveam niciun motiv să cred că Aristide s-ar fi împrietenit cu Penelopa. În afară de asta, era destul de nasol să plimbăm câinele pe stradă, căci trecătorii grohari strigau adesea după noi tot felul de urări cu referire la mamele noastre sau la diverse sărbători bisericeşti şi urlau la noi: „De ce nu vă luaţi un copil, nu un câine?” Atâta mai lipsea, să scoatem şi o broască la plimbare…

Pe când îi aduceam aceste argumente, Cristina a început, spre surprinderea mea, să plângă ca un copil, cu lacrimi amare, că n-o lăsam să ia broasca. Până atunci n-o mai văzusem niciodată pe nevastă-mea plângând. Nu înţelesesem ce simţea pentru Penelopa. Şi am cedat, normal. În fond, nu-şi dorea cine ştie ce lucru: numai o broască. De ce să n-aibă parte de această mică bucurie? Alte soţii îşi doresc blănuri, rochii scumpe, bijuterii, maşini de lux, iar eu, care o iubeam, îi interziceam această mică bucurie? Fie ce-o fi, luăm broasca cu noi, mi-am zis.

Am dus-o pe Penelopa la Bucureşti. Ne-am holbat o vreme la ea şi am încercat să-i dăm de mâncare o roşie şi să ghicim cu ce şi-ar dori de fapt să se ospăteze, în vreme ce căţelul nostru o mirosea curios pe la toate găurile şi încerca să-şi înfigă colţii în carapace. Într-un târziu, ne-am dus la bucătărie să pregătim ceva de mâncare pentru noi şi am pus fiinţa la adăpost, credeam, în spatele unui fotoliu din sufragerie, într-o cutie de carton, unde ne gândeam noi s-o ţinem până facem rost de un terariu sau aşa ceva. Câinele a profitat de absenţa noastră din cameră şi în vreo cinci minute a reuşit să dea la o parte fotoliul. A dezmembrat cutia şi a început să ronţăie broasca. La marginea

carapacei se vedeau deja câteva zgârieturi. Era clar că o convieţuire paşnică între câine şi broască nu era posibilă.

Cristina s-a dus cu broasca în faţa blocului, crezând că o să pască măcar nişte iarbă, pentru că nu mâncase nimic din ce-i oferiserăm: roşii, salam, pâine, fructe. Dar probabil că-i era frică de câine. Acum, cine ar avea chef să mănânce dacă ar fi mirosit în fund de un câine? N-am fost niciodată în situaţia asta, dar presupun că e nasol de tot.

Odată scoasă afară şi aşezată pe iarbă, broasca a scos capul din carapace şi a început să se mişte încet. Cristina era fericită că Penelopa îşi revenise, când, deodată, a auzit-o pe-o cucoană că exclamă:

— Uite o boască testoasă! Hai s-o luăm!

— E broasca mea, doamnă, i-a spus Cristina indignată.

Dar cucoana a repezit-o imediat:

— Păi ce, ai acte pentru ea? Vreo dovadă? Eu am văzut prima broasca!

Cristina nu i-a mai spus nimic femeii şi s-a grăbit să aducă ţestoasa înapoi acasă, în vreme ce mârlanca striga după ea:

— Nici n-ai voie să creşti broaşte la bloc! O să te reclam la administrator!

Atâta ne mai lipsea, căci nişte grohari tocmai îi ceruseră administratorului să ne pună să plătim pentru o persoană în plus, dat fiind că aveam câine şi, pretindeau ei, îi făceam duş în fiecare zi.

Toată noaptea ne-am chinuit cu câinele care scâncea pentru că nu putea ajunge la broască. Şi stăteam cu inima strânsă, de teamă ca vecinii noştri să nu ne facă scandal că-i deranjează câinele. Deja un mitocan venise într-o după-amiază la uşa noastră ca să ne spună să facem ceva cu câinele, că tropăie şi nu-l lasă să doarmă. Cunoaşteţi expresia „tropăială de câine”? De parcă bietul nostru Aristide ar fi avut potcoave sau bocanci în lăbuţe!

Ce mai, zile bune nu ne aşteptau cu Penelopa. Şi atunci Cristina a decis să ducem ţestoasa la Constanţa deocamdată, până când vom putea să mergem din nou la Albeşti ca s-o redăm meleagurilor natale.

Eu eram pe atunci angajat la Teatrul de Păpuşi din Constanţa şi aveam destul de des treabă pe-acolo. Stăteam în anul acela la Georgeta Nicolau (Gigi), o mare artistă a teatrului de păpuşi, excelentă mânuitoare, actriţă şi constructoare de păpuşi. Nu numai că avea talent în orice domeniu, dar era şi un om generos, cu simţul umorului şi cu un suflet minunat. Casa lui Gigi avea şi o curte frumoasă, şi broasca s-ar fi simţit mai bine acolo.

Într-adevăr, la Gigi în curte, Penelopa a devenit foarte vioaie şi prietenoasă. Venea să mănânce bucăţele de roşii din mâna lui Mimi, mama lui Gigi. Iarna, se băga sub frunzele uscate din grădină şi hiberna. După o vreme, Penelopa a dispărut din curte.

Să sperăm că s-a dus la suratele ei, la Albeşti.

Tamagochi

Eram la Vama Veche şi stăteam în casa soţilor Medrea. Mai stătea acolo, în vara aceea, şi arhitectul Bordea de la Cluj, cel care le făcuse proiectul de restaurare a casei.

Băieţelul cel mic al Verei primise o jucărie electronică japoneză, Tamagochi se chema, sper că nu mă înşel. Era de fapt un fel de ceas de mână cu un ecran pe care apărea o siluetă stilizată de căţel care dădea din coadă, ţopăia etc. Cel care avea jucăria asta trebuia să aibă grijă de căţelul Tamagochi, de pildă să-i dea de mâncare – dar nu prea mult, pentru că altfel Tamagochi se îngrăşa, se îmbolnăvea şi putea să moară. Pe urmă, trebuia să observe când Tamagochi îşi făcea nevoile, ca să strângă mizeria şi să-l spele, pentru că altfel se întrista, se îmbolnăvea şi de asemenea putea să-şi dea obştescul sfârşit. Apoi, trebuia să te joci cu el, pentru că altfel, dacă era neglijat, Tamagochi se întrista, se îmbolnăvea şi fireşte că până la urmă o mierlea.

Băiatul Verei însă, adică proprietarul căţelului virtual, nu se prea îngrijea de Tamagochi şi adesea îşi desfăcea ceasul jucărie de la mână şi-l lăsa prin tot felul de locuri, uitând că trebuie să aibă grijă de el. Vera era foarte speriată de ce se putea întâmpla. Copilul ei era pe vremea aceea foarte nevricos, nu-i trebuia prea mult ca să înceapă să urle. Vera se temea că neglijatul Tamagochi o s-o mierlească până la urmă, ceea ce pentru băieţelul ei ar fi fost o tragedie, iar pentru noi ar fi însemnat că urmează zile de coşmar. Aşa că toţi cei din casă am avut ca principală ocupaţie, vreo săptămână, îngrijirea lui Tamagochi.

În primul rând, trebuia să-l găsim, pentru că nu ştiai niciodată pe unde-l aruncase copilul. În cel mai bun caz, micuţul îşi lua jucăria cu el la plajă. Dar cel mai adesea o lăsa prin baie, prin bucătărie, pe sub vreun pat, aşa că ne începeam cu toţii dimineaţa mergând prin casă în patru labe, răscolind peste tot şi întrebându-ne unul pe altul dacă l-am văzut pe Tamagochi. După ce unul dintre noi îl găsea, aveam grijă să-l punem undeva la vedere şi cineva îl păzea, ca atunci când se auzea alarma care anunţa că Tamagochi îşi făcuse nevoile, sau că Tamagochi are chef de joacă etc., să intervenim cu promptitudine.

A naibii javră se manifesta pe neaşteptate, nu ştiai niciodată când va face un lucru sau altul, aşa că toată lumea era în stare de alertă. Toţi eram isterizaţi şi-l înjuram pe Tamagochi şi pe inventatorul lui în toate felurile. Din fericire, arhitectului Bordea i-a picat cu tronc Tamagochi şi, vreme de câteva zile, a stat pe şezlong cu ochii aţintiţi la micul ecran al jucăriei, exclamând din când în când cu duioşie:

— Uite, acum se bucură. Dă din codiţă. Ia să-i mai dau o

bombonică.

Şi se uita fascinat cum mănâncă jigodia electronică. Alteori zicea:

— Uite, acum se cacă. Trebuie să-l spăl.

Până la urmă, Vera şi-a luat inima în dinţi şi i-a spus copilului ei:

— Păi se poate? Tu trebuie să ai grijă de Tamagochi, că e căţelul tău. Tu nu te uiţi la el cu zilele! i >

La care copilul i-a răspuns, spre stupoarea noastră:

— Păi nu-i mai dau de mâncare pentru că vreau să moară. M-am plictisit de el. Vreau să-mi cumpăraţi altul!

Nu ştiu ce s-a mai întâmplat din acel moment cu Tamagochi. Poate că e la Cluj şi se joacă fericit cu Bordea…

Pânza freatică

Am să vă mai povestesc o întâmplare cu arhitectul Bordea. Era în anul în care Vera Medrea ne invitase să stăm la Vama Veche la ea şi la Mircea – tocmai se terminase renovarea Casei Ambasadorului pe care o cumpăraseră. Vara aia a fost deosebit de ploioasă, norocul nostru că stăteam la Vera, şi nu la gazdă, pentru că mulţi sezonişti care nu înţeleseseră de ce trebuiau să plătească o cameră numai ca să-i plouă la mare plecaseră. Ploua destul de tare, aşa că am putut observa că acoperişul nu fusese bine făcut. Când venea o ploaie torenţială, se uda un perete întreg. Problema cea mare era că pe acel perete existau o priză şi un comutator, aşa că ne era cam teamă să nu ne curentăm.

Nu prea aveam ce face, pentru că gaura din acoperiş era cauza. Aşa-zişii meşteri făcuseră o treabă nasoală, de capul lor: nu izolaseră ca lumea acoperişul, bazându-se probabil pe faptul că în Dobrogea nu prea plouă. Peste scânduri nu mai puseseră nicio izolaţie, turnaseră doar un strat de ciment şi trântiseră peste el olanele, care se înţepeniseră până la urmă în maglavaisul ăla. Cimentul crăpase după o vreme şi apa de ploaie se scurgea lent prin crăpături. Din păcate, treaba era foarte trainică şi ca să poţi repara ceva trebuia să spargi tot acoperişul, nu se mai putea recupera nimic din el. Era o chestie costisitoare şi care ar fi durat mult, şi apoi unde naiba mai puteai găsi olane din alea? O aşteptam pe Vera să vină să ia o hotărâre. Noi ne străduiserăm ca totul să arate bine, începând prin a face curăţenie în casă.

Într-o zi, altă belea, a venit o masă monumentală, din lemn masiv, comandată special ca să fie instalată în bucătărie. Numai că uşa de la bucătărie era mai îngustă decât masa.

Aşa că am tăiat picioarele mesei şi, după ce am băgat masa la locul ei, evocând mama şi cristoşii proiectantului care greşise măsurătorile, le-am montat la loc. Apoi, pentru că masa nu era şlefuită şi când

stăteai la ea îţi intrau aşchii în coate, ne-am apucat să facem şi treaba asta, s-o şlefuim, şi n-a fost uşor deloc.

În sfârşit, când mai erau vreo două zile până la sosirea prietenei noastre, au apărut două femei corpolente tocmite să facă curăţenie, deşi nu prea aveau ce să mai facă. Au vrut să spele însă geamurile şi, când s-au suit pe paturi ca să facă treaba asta, au rupt şi paturile, şi-au spart şi un geam. Aşa că, după ce le-am alungat ca să nu mai facă şi alte trăsnăi, a trebuit să repar paturile şi să chem un geamgiu.

La începutul lui august a venit şi Vera, însoţită de arhitectul Bordea. A fost foarte mulţumită de cum arăta casa, părea de-a dreptul fericită. Ca să nu-i stricăm bucuria, Cristina şi cu mine ne-am hotărât să-i spunem discret lui Bordea despre ce e vorba, ca să-i zică el Verei, mai încolo, că trebuie reparat acoperişul, căci noi urma să plecăm a doua zi. Şi, în fond, nici nu era treaba noastră... Şi oricum nu mai plouase de câteva zile şi pereţii se uscaseră. Dar cineva trebuia să-i zică la un moment dat Verei că există o problemă gravă.

Când i-am spus de treaba asta, Bordea s-a uitat cu milă la noi, ca la nişte nepricepuţi ce eram, şi ne-a explicat cu răbdare şi cu lux de amănunte că habar n-avem, că pereţii se udaseră din cauză că plouase foarte mult şi pânza freatică se ridicase peste măsură, apa urcând pe pereţi prin fenomenul de capilaritate despre care noi, ignoranţii, n-aveam de unde să ştim, că n-am făcut, ca el, facultatea la Cluj. Prin urmare, noi am crezut, ca fraierii, că e o gaură în acoperiş, dar asta era o falsă impresie şi numai nişte tâmpiţi ca noi puteau să creadă aşa ceva. În ruptul capului nu credea că e o gaură în acoperiş, deşi noi i-am spus că apa şiroieşte pe pereţi când plouă. În viaţa mea n-am văzut om mai încăpăţânat! Aşa sunt probabil unii ardeleni, îşi apără cu tărie convingerile, chiar dacă sunt greşite. Bravo lor!

Nevastă-mea, ardeleancă şi ea, văzând că nu poate să discute normal cu omul, s-a enervat şi i-a zis-o de la obraz, că-i sărise ţandăra:

— Ia mai lasă-mă cu teoriile tale, că n-ai fost în stare nici măcar să proiectezi ca lumea o masă. A trebuit să-i tăiem picioarele ca s-o băgăm în bucătărie.

— Masa era foarte bine proiectată. N-aţi ştiut voi s-o băgaţi, i-a replicat Bordea cu tărie, şi mă întreb şi-acum cum de-a scăpat cu viaţă după replica asta.

Am lăsat-o baltă, pentru că omul ne exaspera cu teoriile lui şi ni se făcuse lehamite. Oricum, după câteva zile Vera a sunat-o pe Cristina la Bucureşti şi i s-a plâns că-i plouă în casă prin acoperiş.

— Păi nu ţi-a explicat Bordea că e de la pânza freatică? i-a zis Cristina. Aia îţi curge prin gaură!

Apoi i-a povestit toată tărăşenia, iar Vera a râs în hohote, cât era ea de supărată.

Tango

François ne-a povestit că într-o vară s-a bucurat la Vama de un minunat sejur gratuit datorită prieteniei sale cu un actor foarte îndrăgit, o vedetă a epocii, S.S. Stând la taclale într-o zi cu gazda lui, fată tânără pe atunci, François a aflat că idolul ei este actorul S. Şi, pentru că acesta se afla pe undeva prin staţiuni, l-a căutat, l-a găsit şi i-a propus să-i facă o vizită la Vama. S. nu prea avea chef, dar s-a lăsat înduplecat în cele din urmă, pentru că François i-a spus că va avea parte de o masă de peşte. Şi, fiind gurmand, a promis că vine a doua zi cu maşina în Vamă. François a revenit la gazdă şi i-a spus că S. va fi mâine la ea în ogradă şi că doreşte să mănânce nişte peşte.

Fata a sărit în sus de bucurie. A plecat imediat la Doimai să cumpere peşte şi ce mai trebuia. Când s-a întors, s-a pus pe gătit de zor împreună cu maică-sa tot felul de bunătăţi, plachie, saramură, peşte prăjit, ciorbă… şi, ca orice femeie îndrăgostită, s-a străduit să creeze o ambianţă cât mai frumoasă. A scos în curte canapeaua, fotoliile, masa, noptierele, vitrina cu bibelouri… toată mobila ei bună, de zestre. A făcut rost şi de un pick-up în cele din urmă… Localnicii care treceau pe stradă o întrebau dacă se mută, că toată ograda era plină de mobilă.

În sfârşit, frumosul actor a sosit.

Şi, ore în şir, gazda lui François a dansat un minunat tango cu idolul ei, în ogradă.

Chifteaua armenească şi alte reţete minunate

Bineînţeles, François era mereu în centrul atenţiei când începea să povestească ceva. Dar mai vorbeam şi noi din când în când, chestie care, aveam eu impresia, îl cam deranja. De aceea intervenea mereu cu o altă poveste, reală sau inventată, ca să redevină vedeta serii.

Când venea vorba însă despre reţete culinare, era într-o situaţie vădită de inferioritate. Ne-am dat seama destul de repede că François habar n-avea să gătească şi că nu pregătise în viaţa lui niciun fel de mâncare. Într-o zi le-a fraierit pe fete spunându-le ce bun este rasolul de guvid cu maioneză. Fetele s-au pus a doua zi pe treabă, au muncit foarte serios, pentru că au curăţat guvizii de toate oasele şi i-au jupuit de piele şi au făcut maioneză din ouă şi ulei, căci pe atunci nu se găsea maioneză la borcan, la magazin.

Am gustat apoi cu toţii din ce gătiseră fetele şi am ajuns imediat la concluzia că este unul dintre cele mai nasoale feluri pe care le mâncaserăm vreodată, mai nasol chiar decât ardeii umpluţi sau

porridge-ul. Am dat chestia aia câinelui, dar nici el n-a fost prea entuziasmat, a lins numai maioneza. Cât despre François, a refuzat categoric să guste de la început, spunând că nu poate să sufere guvizii pentru că au nişte mutre foarte antipatice.

Cu toate astea, François dorea să-şi revendice supremaţia şi în domeniul gastronomiei, teoretic, fireşte. Aşa se face că, într-o zi, când profesorul Radu Baciu de la Cluj, bucătar priceput şi mare gurmand, nevastă-mea, Cristina, care gătea extraordinar, cumnată-mea, Sonia, şi arhitectul Dadu, specialist în grătare, care era în stare să ţină prelegeri nesfârşite despre tehnica de preparare a micilor şi a fleicilor, s-au pus pe povestit tot felul de reţete minunate, pe care de altfel le-au şi pus în practică în zilele următoare… Ei bine, când s-au pus ei pe povestit, François a prins o mică pauză în discuţie, a intervenit şi a spus ritos ca toate astea sunt fleacuri şi că el a avut o experienţă culinară fantastică în Armenia, care nu se poate compara cu nimic din ce povestise asistenţa până atunci.

— Ştiţi voi ce-i aia chiftea armenească? ne-a întrebat el.

— Nu, am zis noi într-un glas.

— Atunci nu ştiţi nimic, a decretat François şi a tăcut o vreme, până când l-am rugat cu toţii să ne povestească, pentru că ne trezise curiozitatea.

François s-a lăsat greu:

— Ei nu, nu e important, mă scuzaţi că v-am întrerupt…

— Hai odată, François, spune ce-i aia chiftea armenească, nu ne mai fierbe! a exclamat Cristina.

Într-un târziu, François s-a lăsat înduplecat. Dar, când a deschis gura, Radu Baciu l-a rugat să aştepte puţin, să nu spună nimic până nu scoate el din taşcă un caieţel şi un pix şi începe să noteze.

— Eram la Erevan, trimis acolo de Uniunea Artiştilor Plastici, a început François povestea. Nu prea avea nimeni chef să facă această călătorie, dar eu m-am oferit să mă duc şi să fac un reportaj. (Pentru că pe vremea aceea François scria la revista *Arta.)*

Mai întâi am fost dus cu o maşină într-o localitate care se afla la mare altitudine, pe munte. Era un aer curat, pur, n-am mai avut parte de un asemenea aer nicăieri pe unde am mai fost. Din cauză că aerul e foarte pur şi rarefiat, acolo nu se înmulţesc bacteriile, aşa că mâncarea nu are cum să se strice sau să putrezească. Legumele, fructele, verdeţurile se usucă imediat şi armenii le păstrează aşa până le gătesc. Pe treaba asta se bazează bucătăria la armeni. Când am ajuns acolo, am fost mai întâi invitat de un pictor la el acasă. Avea o casă foarte frumoasă, cu o bucătărie imensă, cu rafturi pline de ulcele cu plante şi verdeţuri uscate. Mai întâi mi-a făcut o ciorbă. A pus apa la fiert şi la un moment dat a aruncat o mână de chestii din alea uscate în oală. Şi imediat uscăturile alea s-au umflat şi cratiţa s-a umplut de legume

care îşi reveniseră la forma iniţială. Aşa că la ei, la piaţă, nu trebuie să mergi cu papornița, că toate legumele sunt uscate şi ceea ce ar cântări în mod normal vreo zece kilograme poţi să bagi într-un singur buzunar. Le duci acasă, le arunci în apă şi ele imediat sorb apa şi revin la forma iniţială. Şi pâinea la fel, e subţire ca o clătită, dar când o treci prin aburi se umflă şi ajunge o ditamai franzela.

François a mai povestit asemenea scene desprinse parcă din filmele animate ale lui Disney, în care nişte chestii se turteau sau se umflau ca prin minune, până când Radu Baciu n-a mai răbdat şi i-a zis:

— Bine, François, am înţeles, se strâng şi se umflă toate, dar spune-ne odată ce e cu chifteaua armenească!

— Păi ai răbdare, zice François.

— Păi dă-ne odată reţeta! intervine şi Cristina exasperată.

— Uite cum se face, începe François. Se ia o bucată mare de pulpă de vită…

— …şi se toacă, zice Cristina, încercând să scurteze povestea.

— Păi vezi că habar n-ai? îi răspunde François. Carnea se pune pe un fund special, din lemn, care are nişte şănţuleţe pe margine. Şi nu se toacă, ci se bate cu un mai special, un fel de ciocan, până când se scurge toată zeama din ea şi nu mai rămâne decât un boţ mic de carne. În boţul ăla se amestecă o linguriţă de legume uscate, se bate bine şi chestia asta se pune la cuptor, care e încălzit pe şase laturi.

— Ei, cum naiba? N-are uşă cuptorul? întreabă Dadu.

— Ba da, dar focul e de jur împrejur. Şi uşa cuptorului e deasupra. Şi, instantaneu, chifteaua se umflă şi devine imensă, se satură şase oameni dintr-una singură.

— Măi, François, spune Cristina, tu ai văzut de fapt nişte desene animate…

Radu Baciu şi-a pus caieţelul şi pixul la loc în taşcă şi a tăcut toată seara cu un aer supărat. Se vedea că suferă, căci îşi dorise din tot sufletul să înveţe să prepare o chiftea armenească, dar n-avusese cum, pentru că tehnica descrisă de François era imposibilă.

Deşi toată seara Cristina şi Dadu au făcut mişto de el, François nu s-a potolit şi peste câteva seri, când am început să vorbim despre reţete de midii, ne-a întrebat dacă am mâncat vreodată midii tătăreşti. De la reţeta de chiftea armenească ne devenise cât se poate de clar că François era total pe din afară în domeniul culinar, însă l-am întrebat cum se fac, curioşi să auzim ce trăsnăi mai născoceşte. Şi François a început o lungă poveste care se petrecea în inima Dobrogei, unde o ceată de tătari l-au invitat la un ospăţ.

Au mers acolo călare, bineînţeles, ca toţi tătarii. Şi-au aşteptat ei pe câmp până când s-a auzit un tropot de cai care se tot apropia. Şi dintr-un nor de praf a apărut la un moment dat un tătar cu o căruţă de midii, pe care a răsturnat-o pe pământ.

Apoi hoarda de tătari a acoperit midiile cu lut şi apă. A rezultat un nămol în care le-au tăvălit întorcându-le cu lopata, bineînţeles fără să descalece. Făcuseră între timp o groapă mare în care au ars un copac întreg. După ce s-a făcut bine jarul şi groapa s-a încins la roşu, au răsturnat midiile în groapă şi le-au acoperit cu pământ. După o vreme, când midiile au început să pocnească, le-au scos de-acolo şi s-au delectat cu acea minune culinară.

— Măi, François, ăia nu erau cumva berbeci? l-a întrebat Cristina.

— Nu, midii. E o reţetă tătărească.

— Păi dacă erau tătari nu ţineau midiile sub şaua calului, ca să le spargă cochilia? l-am întrebat şi eu.

François m-a străpuns cu privirea şi mi-a zis că dacă nu-l cred e treaba mea.

Şi, ca reţeta să fie şi mai imposibilă, a adăugat:

— Dar am uitat să vă spun un lucru foarte important, înainte de-a acoperi midiile cu lut, tătarii le-au învelit pe fiecare în orez fiert.

La care Cristina, Dadu Bucur şi Radu Baciu i-au spus lui François de la obraz că de-acum înainte, când se vorbeşte de mâncare, e mai bine să tacă din gură.

Dar cine putea să-l facă pe François să tacă?…

Levant Connection

Era o vreme mizerabilă în ziua aia la Vama Veche, care prevestea parcă ceva nasol. Sărmanii vilegiaturişti se aventurau spre plajă înfruntând vântul puternic şi îşi săpau gropi în nisip, în care se cuibăreau zgribuliţi, încercând să-şi bronzeze pielea de găină. Numai copiii se zbenguiau pe plajă fericiţi, scuturându-şi mitralierele şi pistoalele din plastic, sau, dacă erau mai sărăcuţi, lopăţelele de plastic cu care încercau să-şi scoată reciproc ochii, că, de, aşa fac copilaşii.

În curtea gazdei, o găină bolnavă se târa ameţită, străduindu-se fără succes să scape de celelalte găini, care se repezeau la ea şi, cu lovituri precise, îi ciuguleau ochii.

Un ţăran din sat prinsese un turist care furase cartofi din grădina lui (sau poate porumb) şi se repezise la el cu o rangă.

Dar turistul, la rândul lui, găsise un colac de sârmă ghimpată pe care-l transformase într-un bici de temut, şi acum încercau să se sfâşie reciproc în timp ce câinele ţăranului smulgea bucăţi de pantalon şi de carne din costumaţia şi din trupul vilegiaturistului.

Alt turist mânca tacticos o friptură făcută dintr-un şarpe pe care-l prinsese pe stradă, în timp de membrii familiei lui, scârbiţi, vomitau în preajmă…

Undeva, în nişte tufişuri de pe plajă, un puşcăriaş eliberat de curând

tocmai terminase de violat o babă. Acum încerca să fugă, în timp ce baba se ţinea după el, cerându-i numărul de telefon.

La câţiva metri de locul violului, un copil francez de patru ani muşca dintr-o pisică, iar pisica îl zgâria până la sânge. Alt copil dădea, urlând, cu pietre în tatăl lui, care, cu un rânjet de satisfacţie, îi distrugea castelul de nisip împrăştiindu-l în vântul care-i înţepa pe toţi cei de pe plajă cu mii de ace de nisip.

Într-un cuvânt, era nasol în ziua aia la Vama Veche. Dar avea să se întâmple ceva cu mult mai nasol.

Sub un nor vânăt ce se îndrepta cu repeziciune spre sud, trăsnind în stânga şi-n dreapta, într-un microbuz ruginit care-şi flutura tablele, zdrăngănind ca un ghemotoc uriaş de drâmbe, condus de o femeie tuciurie, despletită, cu fustă galbenă cu roşu, cu salbe de argint la gât lovindu-i sânii imenşi şi căzuţi ce săltau în toate direcţiile, în acel microbuz, aşadar, un bărbat slab ca o mumie, cu părul alb tuns scurt şi cu un trup arătând ca dezgropat după douăzeci de ani, cu carnea flască şi plesnită din loc în loc, dezgolind bube stranii pe care le zgândăreau musculiţe cu ace infime, urla cu o bucurie jalnică: *I like it, I like it! Der Sturm, die Apokalypse, oh, ia liubliu tebia,* mă-ta dracului!

Un arheolog scurma între timp pământul cu degetele, răscolind furnicile care-l năpădiseră. Nu era de fapt arheolog, ci un modest desenator tehnic alcoolic, care îşi cumpărase din micile lui economii un teren pe care credea cu tărie că e ascunsă o comoară. A găsit în pământ doar o bucăţică de silex şi s-a tăiat nasol la mână cu ea.

Salvamarul tocmai salvase o fată din valuri şi, după ce o dusese într-un tufiş, trăgea de chiloţeii ei fragili. Tânăra, înspăimântată şi în acelaşi timp excitată, îl ciupea de fesele musculoase.

La noi în curte, scriitorul danez de romane porno şi pentru gospodine, venit la mare în România, încerca să omoare o viespe care-l tulburase din scris, şi hârtiuţele pline de vorbe deocheate i se risipiseră prin grădina de zarzavat.

Deodată totul se linişti. Microbuzul ruginit frână cu un scrâşnet, norul vânăt se risipi, marea se potoli, copiii adormiră şi lacrimile de pe obraz li se uscară cu repeziciune, găinile se împrăştiară lăsând cadavrul sfâşiat al suratei lor pradă muştelor, puşcăriaşul îşi numără banii, danezul strivi viespea şi îşi aprinse o ţigară, ţiganca coborî din maşină şi se prăbuşi în iarbă, iar sânii ei tumefiaţi alunecară pe lângă monedele de argint din salbă, care clincăneau uşor.

Marea era acum calmă, cerul era senin (deşi cam vânăt) şi la malul apei se legănau lin câteva mii de ursuleţi de plastic cu burticile pline de săculeţi cu heroină, plutind ca bobocii de raţă în jurul mamei lor pe lângă cadavrul umflat al unui bărbat foarte gras, îmbrăcat în chiloţi tetra şi cu un capoţel de damă cu buline roşii pe fond roz-pal.

Un grup de copilaşi localnici adunau cu sârg ursuleţii într-o roabă

de fier. Îi conducea o puştoaică costelivă cu păr roşcat şi cu o ţigară în colţul gurii. Cu roaba plină şi cu târnurile în spinare, au început să fugă pe plajă spre marginea sudică a satului, dispărând în tufişuri tocmai când o maşină a poliţiei şi un camion de grăniceri intrau în trombă pe plajă şi începeau să alunge lumea care se apucase să îndese în pungi de plastic murdare mari cantităţi de ursuleţi cu săculeţi având o pudră albă înăuntru.

Greşesc eu sau în 1990 începuse o nouă eră?

Colac peste pupăză, apăruse pe-acolo şi Flavius Barbacaru. Cu o cască colonială pe cap şi în nişte izmene coloniale, alerga prin sat spunând că reprezintă un important investitor francez care vrea să facă la Vama Veche un mare hotel. Ţăranii tocmai primiseră de la primărie nişte fâşii de pământ înguste şi foarte lungi ca teren agricol, că o casă nu era posibil să construieşti pe suprafaţa aceea, mai ales că fâşiile erau pe dealul din Vamă, care se surpă văzând cu ochii. Ceea ce-a reuşit Flavius a fost să-i înnebunească pe toţi localnicii, care, de la o zi la alta, au crescut fabulos preţurile la terenuri. Iar unii, sperând că preţurile vor creşte şi mai mult, nici n-au mai vrut să vândă. Aşa că nu mai puteai să găseşti, dacă te interesa aşa ceva, două parcele alăturate de vânzare.

După ce s-a cazat la gazda noastră, neamţul care semăna cu o mumie, cel adus de microbuz, îmi povestea, nu ştiu de ce, că o să-şi cumpere o casă în Rahova.

— Rahova e bine, mă-ta dracului! Acolo trebuie ajungem, la Rahova! spunea neamţul pe un ton sarcastic.

Apoi mi-a explicat că venise în România să facă comerţ cu droguri atât cât mai avea de trăit, pentru că, spunea el, era bolnav de SIDA.

Se pare că la Vama Veche apăruse un nou soi de oameni. Sper că au mierlit-o până la urmă, căci păreau să-şi dorească asta din toată inima.

* * *

Din 2000 n-am mai fost la mare. Ne-am cumpărat – aşa cum a dorit Cristina – o casă la deal, la Făget Teleajen, un loc minunat, unde am petrecut alte vacanţe minunate. Dar am dus acolo cu noi şi veselele amintiri de la Vama, Doimai şi Mamaia-sat, cu care am încercat să-i distrăm pe musafirii noştri.

Fotografii

Silviu Purcărete (*sus, dreapta*) și Antonio Albici, amândoi din gașca de la Foișorul de Foc, la Doimai, în 1971.

La nunta lui Silviu Purcărete cu Carmen. București, 1978.
Sus, de la stânga la dreapta: Mariana Simon, Cristina Pepino și cu mine, Antonio Albici; *în spate, din față:* Tudor Florian.
Jos, de la stânga la dreapta: Nadina Scriba, Măriuca Oteteleșanu, Silviu și Carmen Purcărete, Mariana și Dimi Simon, Valeriu Moisescu, Tudor Florian, eu și Cristina; *în spate, în centru:* Ileana și Antonio Albici, Puck Bărna.

Anii '80
Sus: Pescărușul Jonathan Livingston,
Mijloc: Curte din Doimai.
Dreapta: Plaja de la Doimai către
Vama Veche.

stânga: În Mamaia-stațiune, la safari; *dreapta:* La Mamaia-sat, mergând spre plajă, 1977. *Jos:* Răsărit de soare pe plajă la Mamaia-sat, 1975.

Mamaia-sat, locul minunat în care ne-a adus Decebal Scriba la sfârșitul anilor '70.
Stânga: Soția mea, Cristina, în stufărișul dinspre plajă, prin 1980. (*Foto* C. Pepino)
Mijloc: Nadina Scriba cu mica „biciclistă" din vecini, 1979.
Jos: Nadina în drum spre plajă, anii '80.

Mamaia-sat, 1982. *Sus:* Gazdele noastre, Marioara și Constantin Pricop (*în centru*), cu familia. *Jos:* La bere la Hanul Piraților, după plajă. *De la stânga la dreapta:* Cristina Pepino, Vladimir Deveselu cu fiica lui, Ana-Maria Deveselu, Gheorghe Leahu cu fiul său, (*în capul mesei*) Decebal Scriba, Nadina Scriba, Mariana Simon, Sandu Mihai Gruia, Sonia Safta (cumnata mea), Irina Simon (*în prim-plan*).

Sus: Pregătirea mesei în curtea gazdei noastre de la Mamaia-sat, tanti Marioara Pricop (*din spate*); alături de ea sunt Nadina, Decebal Scriba și nea Costică Pricop. (*Foto* C. Pepino)
Jos: La masă, *de la stânga la dreapta:* actorul Gheorghe Oancea, Cristina și cu mine, Nadina Scriba (*în capul mesei*).

Mamaia-sat, 1982. *Sus:* Cristina și cu mine.
Jos: Gospodărie la intrarea în sat.

Sus: Cu o parte din gașcă la Mamaia-sat, prin 1980. *De la stânga la dreapta:* Ana-Maria Deveselu, Cristina Pepino, Nadina Scriba, Oana Lixandru (sora mea), Decebal Scriba și cățelul Piculeț, Sandu Mihai Gruia, Sonia Safta, Cristitristi. (*Foto* C. Pepino)
Dreapta: Cristina (din spate) și Sonia, ajunse pe plajă, Mamaia-sat, 1983. (*Foto* C. Pepino)

Sus: Tot la Mamaia-sat, în 1984. Cu Sonia la masa din curte – oare jucam o canastă? *Jos:* Cristina și cu mine la foc, Mamaia-sat, anii '80. (*Fotograf neidentificat*)

Excursie la Istria (de la Mamaia-sat), 1984.
Jos: Căutând cioburi, în prim-plan Vladimir Deveselu.

Sus: Cu Vladimir Deveselu și Ana-Maria.
Jos: Cristina (*stânga*), Nadina și măgărușii de la Istria. (*Foto* C. Pepino)

Sus: Cristina pe stâncile de la Istria. (*Foto* C. Pepino) *Stânga:* Vladimir Deveselu și Gheorghe Leahu practicând sporturi de plajă sub privirea amuzată a fiului lui Leahu. *Pagina alăturată, sus:* Nadina la „talasoterapie". În planul îndepărtat, Combinatul de la Năvodari simulând o „intensă activitate"; *jos:* Ozana Oancea, viitoarea actriță, la Mamaia-sat, în 1982.

Stânga sus: Cu Doina Spiţeru-Florian la Vama Veche, la Bugiulescu în curte, în 1982 (eram în vizită, noi stăteam atunci la Mamaia-sat). *Dreapta şi jos:* Peisaj şi epava de la Vama în anii '80.

Sus și pagina alăturată, jos: Plaja de la Vama, anii '80.
Stânga și pagina alăturată, sus: François Pamfil, reperul nostru din Vama Veche, 1987 sau 1988.
(*Fotograf neidentificat*)

Sus: Toca (Alexandru Tocilescu) în prim-plan, Tudor Mărăscu şi Cristina Pepino la Vama, prin 1987. (*Foto* C. Pepino)
Jos: Tudor Florian cu fiul său, Matei, pe plaja de la Vama, în 1982. (*Fotograf neidentificat*)

Vama, 1989. *Sus:* Nudiști și oi pe plajă; *jos:* „Ruina“ de la intrarea în sat.

Vama Veche,
sfârşitul anilor '80.
Sus: Capătul plajei,
spre Doimai.
Jos: Studenţi strângându-şi
corturile şi barcă la răsărit.

Vama, 1998. *Sus:* Cristina cu Vera Medrea (*stânga*) într-o mică pauză de bârfă, în curtea Casei Ambasadorului. (*Foto* M. Medrea)
Jos: Cu Mircea Medrea (*dreapta*) și Cristina, în același loc. (*Foto* V. Medrea)

Cuprins

Cuvânt înainte (se poate trece peste el)

Pe vremea aceea

La Doimai

Prima oară
Cum ne descurcam la Doimai
Flexibility
Antonio şi viaţa sportivă
Distracţie cu Chery
O noapte de pomină
Pescuitorul de midii
Guvernul de la Doimai
Monumente locale
Valeriu Moisescu, dom profesor
Asasinii lui Dinu Kivu
Nopţi pe plajă
Singur sau nu în cameră?
Pisoii lui Silviu Purcărete
Scene pe plajă
Ceaiuri dansante la Doimai
Întoarcere în timp – în Deltă
La cort cu Edmondo şi cum am primit de pomană

La Mamaia-sat

Canalul
Poveştile lui Deveselu
La pescuit
Cristitristi
Lache Hariton

La Vama Veche

Cum era în anii '80
Dialoguri clujeneşti
François Pamfil şi poveştile lui
Bârfe
Casa Ambasadorului
Un pic de istorie
Socializând cu autorităţile
Zorii iniţiativei private
Un pic de artă
Arte plastice locale
Bogârdac şi coţofene
Jeremy
Patriotism
Băutură naturală

Pescarii găgăuzi
Din nou istorioare zoologice
O poveste de-a lui François: Rândunica-de-mare
Boema bucureşteană şi amintiri despre Eminescu
Artişti la Vama Veche, începând cu Gorduz
Broasca ţestoasă Penelopa
Tamagochi
Pânza freatică
Tango
Chifteaua armenească şi alte reţete minunate
Levant Connection
Fotografii
Cuprins

Se născuseră în jurul lui 1950, astfel că la 18-20 de ani au prins scurta perioadă în care s-a trăit, în România comunistă, cu iluzia libertății. Erau fără îndoială snobi, dar tocmai de aceea admirau cultura. Citeau *The Doors of Perception* de Aldous Huxley sau cărțile lui Carlos Castaneda și voiau, cu ce aveau la îndemână, să trăiască experiențele pomenite acolo. Băieții purtau părul lung, blugi de la pachet, din Occident, pe care-i frecau la genunchi ca să se decoloreze, și cămăși imprimate discret cu flori. Uneori își desenau pe obraz „tatuaje" cu carioca. Vara mergeau în gașcă, băieți și fete, la Doi Mai, socotit în anii '60-'70 locul cel mai șic de pe litoral. Mai târziu s-au mutat la Vama Veche. Mulți dintre ei făceau nudism – o altă formă de libertate. Noaptea aprindeau câte un foc pe plajă și stăteau în grup până-n zori, bând și cântând muzică folk…

Regizorul Cristian Pepino, care face parte din această generație, a pus în scenă poveștile pline de haz pe care le-a trăit – sau le-a auzit – în vacanțele petrecute succesiv la Doi Mai, Mamaia-sat și Vama Veche în anii '60, '70, '80 și chiar '90. Alături de Cristi și de Cristina Pepino, apar în aceste pagini, din generația lor sau dintr-una mai veche, în roluri mai mari sau mai mici, personaje precum Silviu Purcărete, Antonio Albici, Cristi Hadji-Culea, Valeriu Moisescu, Tudor Florian, Lucian Giurghescu, George Banu, Nuni Anestin, Dinu Kivu, Alexandru Tocilescu, Vladimir Popescu-Deveselu, Decebal Scriba, Lache Hariton, François Pamfil, Vasile Gorduz, Anamaria Smigelschi, Ioana Crăciunescu etc. Dincolo însă de oameni, locuri și întâmplări, autorul evocă atmosfera specială, seducătoare, a acelor vacanțe, o atmosferă pesemne imposibil de regăsit astăzi.

ISBN 978-973-50-4869-3

Fotografia de pe copertă © Decebal Scriba
Autorul și Doina Spițera-Florian la Vama Veche, în 1982